

PSIVINO

psivino.cz

časopis pro
současnou poezii

březen 2010 | číslo 51

literární kritika
recenze
rozhovory
literární historie
beletrie
publicistika

tvar
LITERÁRNÍ OBTVÝDENÍK

**někdo má tvar
a někdo nemá.
jak jste na tom vy?**

Nejčastěji vycházející literární časopis v českých zemích, letos již 18. ročník. Čtyřicet stran novinového formátu. Jednadvacet čísel do roka.

Lze objednat poštou, e-mailem, telefonicky, osobně
Tvar, Na Florenci 3, 110 00 Praha 1
tel.: 234 612 398, 234 612 399
e-mail: tvar@ucl.cas.cz
Cena pro předplatitele 22,- Kč

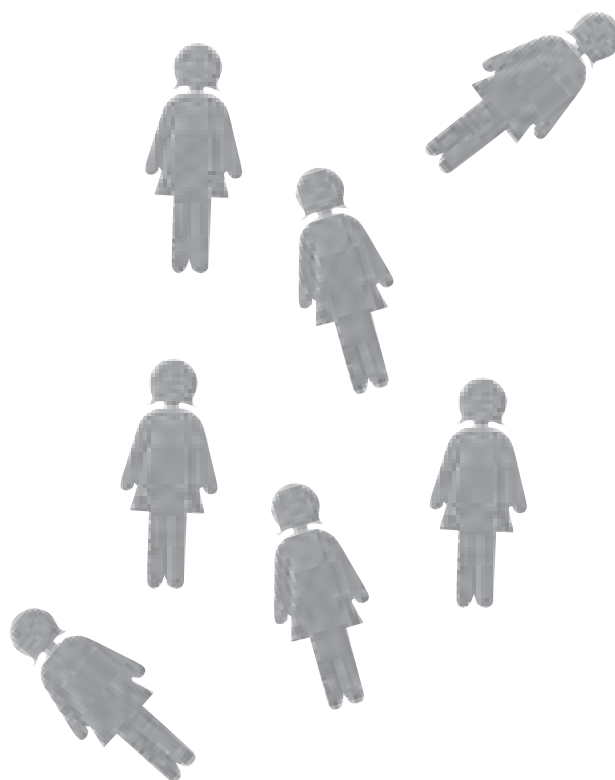
www.itvar.cz

*Ještě lepší
než
dobrá...*

Kulturně společenský časopis

**DOBŘÁ
ADRESA**

www.dobraadresa.cz

WAGON

LITERÁRNÍ ALMANACH ON-LINE

OBSAH ČÍSLA:

POEZIE: JANELE Z LIKŮ 2 ☞ FILIP ŠPECIÁN 3 ☞ HANA KONVESZ 5 ☞ MARIE RADKO 7 ☞ MARTIN SKÝPALA 9 ☞ PAVEL CTIBOR 16 ☞ DAGMAR POKORNÁ 18 ☞ ONDŘEJ HOLUBEC 24 ☞ TOMÁŠ TOMÁNEK 29 ☞ MAGYAR 30 ☞ BORIS LILOV 34 ☞ PRÓZA: VLADIMÍR ONDYS 20 ☞ ABULIA TEETHING ELESDE 33 ☞ 29_ANONYM 35 ☞ MANY 35 ☞ PŘEKLADY: LOUIS ARMAND (přel. Pavel Novotný) 38 ☞ HANS RAIMUND (přel. Nikola Mizerová) 40 ☞ CHRISTIAN FUTSCHER (přel. Ondřej Buddeus) 43 ☞ ROZHOVOR: GEORGI GOSPODINOV (O. Zajac) 13 ☞ RECENZE

j a r o
 je tu a s n í m
 i první číslo Psího vína
 roku 2010. A můžeme pro-
 hlásit, že všichni, kdo tvrdí,
 že je poezie v krizi, se pletou.
 Opět pro vás máme řadu zají-
 mavých, osobitých autorů.
 Z básníků, z nichž do-
 sud většina pu-
 blikovala
 na inter-
 netu nebo časopi-
 secky, nabízíme např. Magyara,
 Ondřeje Holubce, Filipa Špeciána, Ja-
 nele z Liků, Hanu Konvesz, Tomáše Tomán-
 ka a Dagmar Pokornou, kteří z internetového
 prostředí jednoznačně vyčnívají, ale posuďte
 sami. Vedle nich najdete také básně Martina
 Skýpaly z chystané sbírky *Příběhy písmen*, Pavla
 Ctibora, Marie Radko a Lenky Daňhelovou, jejíž sbír-
 ka *Pozdrav ze Sudet* vychází jako příloha tohoto čís-
 la. Dále zde najdete povídky Vladimíra Ondyse. Kromě
 Magyara slovenské autory zastupují Boris Lilov se svými
 aforismy a Abulia Teething Elesdé svojí prozaickou poezií.
 Chtěl bych poděkovat Chrisu Crawfordovi, který nám na-
 bídl poezii anglicky píšících autorů, žijících aktuálně v ČR.
 Překlady básní prvního z nich, Australana Louise Armanda, se
 ujal Pavel Novotný. Překlady Christiana Futschera, rakouského
 autora ověčeného Drážďanskou cenou lyriky (jehož výbor ze sbír-
 ky *Květý kroe* vyjde letos v nakladatelství Petr Štengl), pořídil On-
 dřej Buddeus a básně dalšího rakouského autora,
 Hanse Raimunda přeložila Nikola Mizerová.
 Dočkáte se můžete rovněž rozhovoru s jedním
 z nejpřekládanějších současných bulharských au-
 torů, Georgiem Gospodinovem, jemuž u nás nedáv-
 no vyšla sbírka *Lapidarium*.
 A závěrem se můžete se-
 známit s návodem k po-
 užítí od Antonína Mare-
 še, což je náš skromný
 příspěvek k článkům,
 jejichž autoři nám sdě-
 lují, jak se dělají básně.
 Všechny aktuality, pozván-
 ky na akce ad. naleznete
 na našich webových strán-
 kách www.psivino.cz.

Užívejte jaro, užívejte
 Psí víno!

Jan Těsnohlídek ml.

titulní strana

Darina Alster

JANELE Z LIKŮ

V ZAHRADĚ MYŠLENEK PŘÍLEŽITOSTNÉHO VRAHA

Léto v zahradě
vaně
v aleji ovocných stromů

z plátěného šátku
zvedám do náruče
svou matku

má spleené vlasy
v prošedivělém copu
trochu pomačkané šaty
otisk lučních kytek v lýtkách

...jeden ze střeoviců padá do trávy

je nahá
omývám ji smotanou plenou

kdybych ji zabila
nikdo by se to nedozvěděl.

SVĚDECTVÍ DCERY MATKY JANY H.

Poprvé mě objala
myslím
že to bylo po vycházce
bylo mi 19
zrovna byl den návštěv.

Většinu času jinak přežívá ve tmě
/i když se koupe nebo obléká/
sedí v křesle
popíjí kávu
a já přes dveře slyším jen zvonění lžičky.

Takže někdy v noci
ji potkám tak
že do ní vlastně narazím.

Posledních pár let
si chodím poležet do vany až nad ránem
to se na mě nechodí mlčky dívat
a já pro ni nemusím hrát divadlo
sebevědomé
vyrovnané
zaujaté činností
a přitom mít výčitky
že uvidí můj nahý klín.

PSICE

Když umírala
(společně s jinými připomínkami dětství
zakletými
do hladiny syrovátky jogurtů ve skle
loupáků v papírových sáčcích
a uzavřených bačkor v zaprášeném
kapsáři)
donesla si pradědův kabát
doprostřed dvora
nechtěla umřít
ve tmě chlívu
s pytli prasečího šrotu.

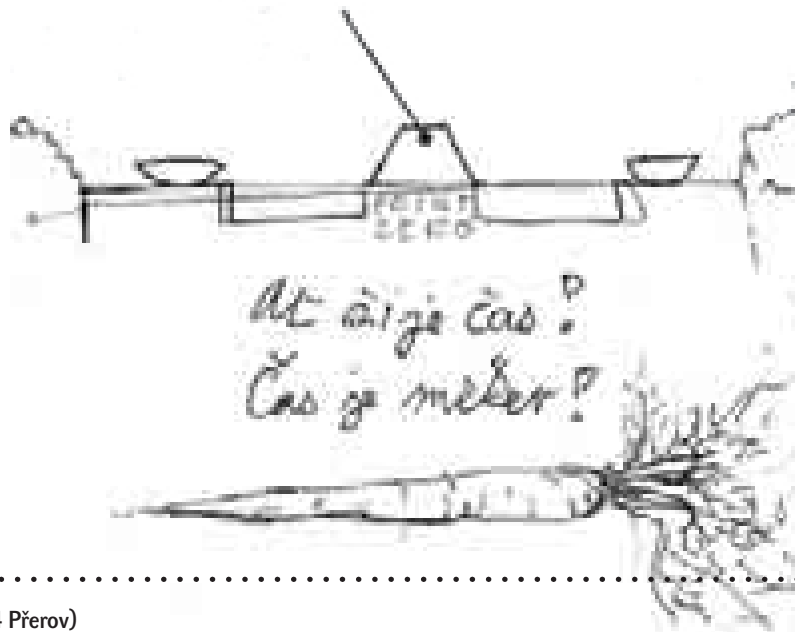
Po stejném dvoře
teď pobíhá
hloupý pes
co za kus rybízové bublaniny
ukáže břicho.

VESNICKÝ MĚSÍC

Celé
roky
stařec psával své dceři deník
unavený
svou pamětí...

*"Že se mu o jeden zcela konkrétní den,
zjištěný podle stáří ofrankované známky
na pravém horním rohu deníku, zcela
spojila představa o jméně vlastní dcery
a ženy ve středních letech, která
mu, každého desátého dne v měsíci,
vyplácela přes plot starobní důchod."*

...v polévce
souseda
s husími žaludky
zatím vyklíčil brambor.

Janele z Liků (vl. jménem Jana Hradilová) (*1984 Přerov)

Vystudovala PdF UP (ČJ/OV pro druhý stupeň ZŠ), v současnosti pracuje jako lektorka programů primární prevence. Uspěla v několika literárních soutěžích, zformovala Poetickou hudební společnost Janele z Liků (Přerov-Olomouc-Boskovice), která pracuje jak se žánrem klasické písně, tak i melodramatem. Žije v Přerově.

FILIP ŠPECIÁN

Po Novém roce bylo většinou lidem špatně
někdo přestal kouřit
a někdo si začal píchat Danone rovnou do žíly
někdo začal naslouchat tělu
a někdo si pouštěl silvestrovské show ze záznamu
ten hleděl do nebe
a tamten do studny
ta si všímala ohně
a ta zas slevy
kontrast se s tím nemazlil
bílá byla světlejší a černá jako mák

Národ ateistů si začal uvědomovat
že ještě není zas tak pozdě

a začal se křížit

se vzduchem

super
bomba
tobogan
a po pár kilometrech
se stejně nikdo neozval
i když to fakt docela pěkně klouzalo

ztráta v čase
přestali se účastnit svých životů
seděli v hospodách
a zvenčí byl slyšet chichot flóry

Na konci doby hmoty
chodívaly babičky
i se dvěma velkými ruksaky do lékáren
polykaly ropu ve velkém

v nemocničních čekárnách
si od rána vyprávěly
o opravdových životech
a říhaly u toho diesel
a kdo bude mít nejméně nemocí vyhrál
a bere bonus

V demokracii vykryštovala blbost

do líbivých forem

něco jako když se přepasíruje zelenina pod svíčkovou
a knedlík se udělal z laciného prášku

do líbivých pocitů

jako když přijede kolotoč a všem je blbě na centrifuze
a na autíčkách všichni do sebe bourají

do líbivých myšlenek

jako když si pár blbečků postaví golfový hřiště uprostřed lesa
aby byli taky někdy v přírodě na čerstvém vzduchu

KRÁLÍK NÁM OKOUSAL KOLENA ZE VNITŘ

Na konci věku se otevírala brána
a zpoza ní ostré světlo oslepovalo.
Stopy od krve, třešní a vajec
už nechtěly být vyprány.
Ušlý zisk se zachytil v síti,
přes překážku neexistujícího tvora.
Hodnota se stala bytostí.
Ryzost všedních dnů se měnila tempem zabijáka psů.
Symetrická vyčerpanost kalila vodu.
Kaluž před krmelcem měla tvar Evropy
a kupující klopýtali v zrcadlení svém.

Ostré slunce proploovalo stráněmi Řípu.
Udivené tváří tisklo dávnou pochodeň.
Pohled shora potvrdil nekonečno.
Byla to past.
Past národa českého.
Byla to dobrá, měkká past.

Kolem těla byla mlha
a kolem mlhy mlíko.
Mlíko bylo polotučné
a nedalo se pít, jenom dýchat.

Vydal se v mléce do města
a tam potkal tříkolku.
Mírně jedovatou,
středně vyjetou.
Měla oranžovej velkej klakson.
Nikdo jí nechtěl vstoupit do cesty.
Jezdila si kde chtěla.
Měla na to papíry
a různá povolení.
Áčko,
béčko,
céčko.
I na traktor.
To když jela
do přírody
na bylinky.

Nikdy nebourala.
Ale vše za ní
zůstávalo mrtvé.

Za světlem byla tma
a žlutá tam nebyla.
Smělo se jen jednou.
Hajzlíci dvakrát.
Dégéši.
Ulity.
Báli se prožít život,
a tak ho jenom hráli.
Zatím.
Měli na to prachy.

Ve městech už konečně začínalo být
ticho.
Viselo nad paneláky a léčilo.
Už toho měli dost.
Co si jako mysleli?
Že budou dělat rambajz pořád?
Docházela jim šťáva.
Buďto klimatizace, nebo Karel Gott?
Tak si vyber!

Sportovci si vzpomněli,
že sportují pro zdraví,
a tak s tím nakonec taky seklí.

A z peněz se stal papír.
A z papíru oheň.
A z ohně teplo.
A z tepla život.
A ze života život.
A tak to má bejt.

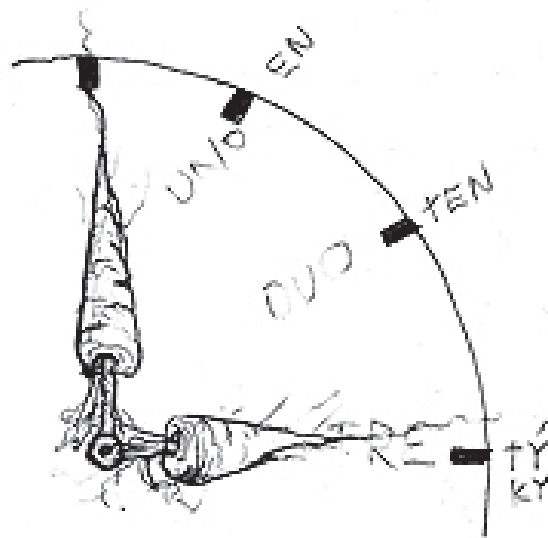
Vesnice byly sestry
a pole mezi nimi byly známé příbuzné.
Byla to rodina,
česká rodina.
Silnice byly žíly
a někde tekla ropa.
Stromy se tomu smály.
Tryskáč přepůlil oblohu
a rozdělil tak hřiště na domácí a hosté.
Nikdo mu to neměl za zlé.
Co s tím taky mohli dělat?

Vánoce byly za dveřmi
byznys měl svátek
slavily to vždycky spolu
musely
měly to ve smlouvách
a ten kdo nepřišel na hostinu byl tvrdě
odsouzen
a degradován na muzikanta z Betléma
musel kaprům na pohřeb

.....

Filip Špecián (*1978 Most)

Vystudoval fotografii, publikoval zatím jen časopisecky (Toar, Psi víno). Prošel řadou zaměstnání od prodavače, kopáče, šoféra, uklízečky atd. přes neziskové organizace pro obnovu památek v Krušnohoří až po nynější zaměstnání v modelářství jako konstruktér a tiskař.

*Al' žije čas.
Čas je maker.*

HANA KONVESZ

SELANKA

šli spolu každý svým směrem. kolem rybníka spatřili líný kapry válet se pod vrbou. sedli na kostelní zídku. pohlédli na kraj mírně zvlněný, posetý posedy kam oko dohlédne. kam nedohlédne tam členitý hvozd. na sloupu se ježí kotě. čeká až si pes uleví. zrají špendlíky. za kombajny se práší. výhled je širý a působivý. jsou lidi co si svy věci vošéfóvávají s působivým gustem. nad starou návsi roste svépomocí majitelů barák cihla po cihle. vedro nevedro. paní překládá kamení z jedny kupy na druhou a třídí to kamení na velký malý a placatý. naproti jeden barák právě svépomocí bourají. to je takový vesnický fórek. s vesnickým fórkem je malá potíž. někdy nejde poznat. tenhle docela ujde. je to jedna z možností. odpoledne krajina žárem utichá. ptáci nelítají. koně postávají ve stínu. jedna možnost je nahoře bez. další úplně bez. jenom osiky šeptají. a potok žbluňká. kinetické jistoty srpnového lesa. bosky. po špičkách. po šiškách. pivo může vonět. když se to umí. je dobré umět. je to taky možnost. udrží neklid na snesitelné hranici. za optimální situace. přesto se to někdy povede. odpolední žár je za určitých podmínek dost dobrá možnost.

PŘIHRÁDKA VYŘEŠÍNO

a druhé pak vynikající
byly záležitosti
ve kterých měl doopravdy jasno
a nemusel pochybovat
o bezchybnosti svých závěrů
jednou ze záležitostí bylo otužování
věděl o něm své
a vyvodil patřičné závěry

podobně i ranní šlapání
v trávě ještě vlhké rosou
podrobil analýze
na závěry svých analýz
si potrpěl
měl rád vyřešené věci
mohl je zařazovat do pomyslné přihrádky
vyřešínopostupem času se přihrádka utěšeně plnila
tudíž mohl jednoho dne deklamovat
svůj zásadní odpor k nejasnostem
byl na tento svůj pevný postoj hrdý
ve skrytu duše si k němu blahopřál
vyvolával v něm pocit veliké zkušenosti
pořizoval si
trojice hedvábných kravat
v pánské konfekci obchodního domu Kotva
byl to jeho rituál
dělal to pokaždé

když byl na sebe hrdý
viděl v tom něco symbolického
co zásadním způsobem
definovalo jeho osobitost
do přihrádky vyřešino
spadla nakonec i záležitost epitaфу
po zralé úvaze
vytesal si jej sám ve sklepe své vily
na krásnou černou žulovou desku
kterou mu manželka pořídila
k padesátým narozeninám
právě ve chvíli
kdy musel předčasně
a za nešťastných okolností
abdikovat na post předsedy svého klubu

ve volební strkanici jej vyřídil
mladý a ambiciózní hvězdář
který absolvoval dva semestry
na mormonské univerzitě
na březích solného jezera
ve kterém se v noci nezrcadlí ani měsíc
periferní vidění
na které byl velice pyšný

zatřetí jisté dynamické trauma z dětství
které ho nutí
mít vše pod kontrolou

tyto tři aspekty
ho připravují o radost
z jakéhokoli překvapení

když se sám sebe ptá
má-li to zapotřebí
krčí prostě rameny

má nebo nemá
asi ano ale spíš ne
jinak to nejde

ví všechno dopředu
jeho manželce
je to líto
má ho ráda

i když s ním každý večer
pozoruje severní hvězdou oblohu
a poslouchá

jak se zase nic nezměnilo kromě

snad pozice měsíce
ale i ta se dá předpokládat

a je vidět okýnkem
od sklepa kde ta mapa
vězí přišpendlená
nad bílými sklápěcími křesly

vyřazenými ze zubní ordinace
jeho přítele a souseda doktora Ramóna
který při pozorováních
jednou týdně asistuje.

AMATÉRSKÁ SKUPINA

amatérská skupina
hledáčů pravdy
duchovních jistot
a podobných
zhovadilostí
své úsilí ani zdaleka
nepovažovala
za zbytečné
dílčí úspěchy
nabývaly na velikosti
s mírou úsilí jim věnovaným
skupina pracovala
nekoordinovaně
avšak s obrovským
nadšením
nadčasové hledisko

VÝLET

příště budu zase hlavně poslouchat co si lidi povídají. sluchátka
nesnáším. nemůžu chodit když neslyším. je to tím, že blbě
vidím. takže budu zase poslouchat. v plném autobuse to
prostě jinak nejde. třeba se zase dovím kdo umřel a kdo se
na to chystá. v podstatě vše odpovídá. před odjezdem jsme
s matkou promlouvali o tom, jak se bude kdo kam stěhovat aby
se konečně uspořádala záležitost rodinných hrobů naší rodiny,
ponívač si to tak přeje bábinka, která se už domluvila i s tetou
Věrou.

Vinetů byl machr a ten skalpovanej Hawkins taky. to je dobrý,
že banditům říkali trempové, to mě fakt dojalo. není špatný
podívat se někdy na filmy z dětství.

stačí úplně tři stupně richterovy škály aby se zaručeně něco
pohlo. aj ten pes zalezl když zabíjeli prase kalábrijci. čtyry ho
drželi, pašíka, a pátej, nejstarší, řezal a do kotle s krví sypali
čokoládu s mandlemi drcenými a pod mříž na koláč to patlali.
tři stupně škály a psi za rohem skučeli strachy i s kůlnou se
klepali a krev se s kakaem vařila a víno a růžové ruce rybářek
čistily střeva. zapíjeli nejlepší úlovek roku a už táhli druhého

bylo pro věc
nejpodstatnější
skýtalo skupině
obrovskou svobodu
mohli kdykoli
utéct z boje

nebýt jejich touhy
po přechodu
na profesionální úroveň
bývali by snad
spokojeni
neschopni
překonat
ani tradici
nekoordinovaného
přístupu k věci
ani svou touhu
po změně
čekají ve sklepe

NEKLID

věděl již své o
pomíjivosti věcí
o iluzích
a o lidech obecně

od života toho zas tolik nechtěl
říkal si že prostě klid
by mu mohl úplně stačit

nebylo to totiž
vůbec lehké

už jenom roční období
den a noc
a podobné přírodní úkazy
mu byly pro nabytí
absolutního klidu
opravdovou překážkou

v momentech kdy si tyto
skutečnosti uvědomoval
pokaždé znervózněl
říkal si
že tu trošku celoživotního klidu
by si doopravdy
zasloužil

tyto momenty uvědomění
neměl vůbec rád
zneklidňoval ho

jó jo narodil se prostě v blbě době

jediný co nebyl schopen určit
byla doba
do které by se byl narodil rád

a to mu na klidu
doopravdy
nepřidávalo

z chlívku, pašíka, a krev jeho do druhého kotle a s kakaem
a země se zase otrásla.

stejně jako když mě tehdá pro kravský voči vyhnali aby je mohli
o biologii pitvat. nemuselo přšet aspoň a nevlídno. dvacet
levejch v jedny sklenici a dvacet pravejch v druhý, s patentním
uzávěrem. v pět ráno jsem musel na ty jatka až dozadu úplně,
kde už bylo vybouráno, mě poslali a toho dne jim do vokna tý
jejich laboratoře oční sýkorka vrazila a stejně jim to nepomohlo
a pitvali dál, ty voči, v bílejš pláštích humanisti gymnaziální.
zas mě za rohem oslepilo. tudy bych měl chodit s přivřeným
zrakem a měl bych si to pamatovat. už tak je to dost ty výlety
do metropole. vždycky trvají mnohem dýl, než bych potřeboval.
nezakoukávat se hlavně a nenechat se při zakoukání unést.
jenže, když nejde zvládnout zakoukání, povleče se to. tyhle věci
se vždycky vlečou.

nejde o tu rozmanitost. jde o zával. měl bych nosit navečer
do metropole sluneční brýle. kdyby tam nebylo všechno tak
zatraceně divný, nosila by půlka města černý brejle pořád.
znalost prostředí umožňuje ukotvení ve chvílích paniky.
nechat v tyhle klendře celej den v otevřený vokno může jenom
debil. dobře mi tak.

LOŤ LOŤ

a loď
tato loď
by měla plout
mimo proud
s ohledem na
čas a prostor
bezvztažně
souměrně spíš
se sumci

než s kapry
za účasti
však
žabince
taky
by
tato loď
měla plout

Hana Konvesz (*1976 Revúca, jihových. Slovensko)

Vystudovala gymnázium v Košicích a univerzitu v Bologni (FF, moderní historie). Po návratu do Prahy, kam se mezitím přestěhovali její rodiče, se živila jako turistická průvodkyně. Nyní překládá a stará se o své dvě dcery. Žije v Bělči na Křivoklátsku, kde se snaží sjednotit lidi k opravě Bělečského kostelíka z pozdní doby gotické a k jeho proměně v galerii. Knižně ani časopisecky dosud nepublikovala.

MARIE RADKO

VE ZLATÉ SKOŘÁPCE

Dělám co můžu
Dívám se na dokumentární pořad
Před sebou velký talíř
V ruce nůž
kterým ukrajuji
z lidské nohy

Mám ji odněkud z Peru
Lidi tam pracují ve zlatých dolech
Umírají než bys řekl švec

Sotva jsem dojedla
pořad skončil
Dala jsem talíř
do myčky

SEDÍM NA ŠIKMÉ BETONOVÉ PLOŠE

Někde mezi paneláky na Chodově
A pozoruji Vietnamku
starou jako strom

Chodí a prostými cviky
Účinnými
pro tělo i ducha
Udává tón
jako by tušila
Na rozdíl ode mě
s čím tady rezonovat
A proč

STARÝ SVĚT KONČÍ

Cítím to
Tak málo se zajímáš
O můj stůl
Co na něm leželo
a ještě leží

PO DEŠTI

Světlo z polaroidu
Transformátor v kaluži
Cestující ve vlaku
Čte blesk
Vše je tak čisté jasné

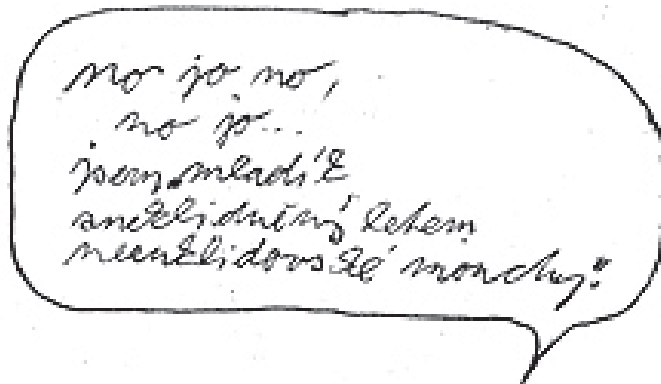
bez kontur

KDYSI JSEM STÁLA NA VÁCLAVÁKU

(Tomáši Samkovi)

Opojená silou hlasu
„Nejsme jako oni“
Dnes po dvaceti letech
(to to letí)
Teprve chápu význam
oné věty

„Nejsem ani já“

BEZČASÍ

Mezi chatkami
zažívám bezčasí
Na druhém břehu
Cirkulárka řeže

Vítr se zastavil
Dívám se do ohně
Tak jako
Nikdy předtím

I TO SE NĚKDY STÁVÁ

Zvláště na počátku
nové éry že
Poezie je dost

A ti co stéblo
Nepřidali
A zuby nehty
drželi se svých eg
Musí vědět

že proběhnout se
Po louce
A bos
nebude jen tak
zadarmo

MODERNÍ SVĚT

Moderní světe
jsi jak ten panelák
na který zrána
ze samopalu
míří
sluneční paprsky

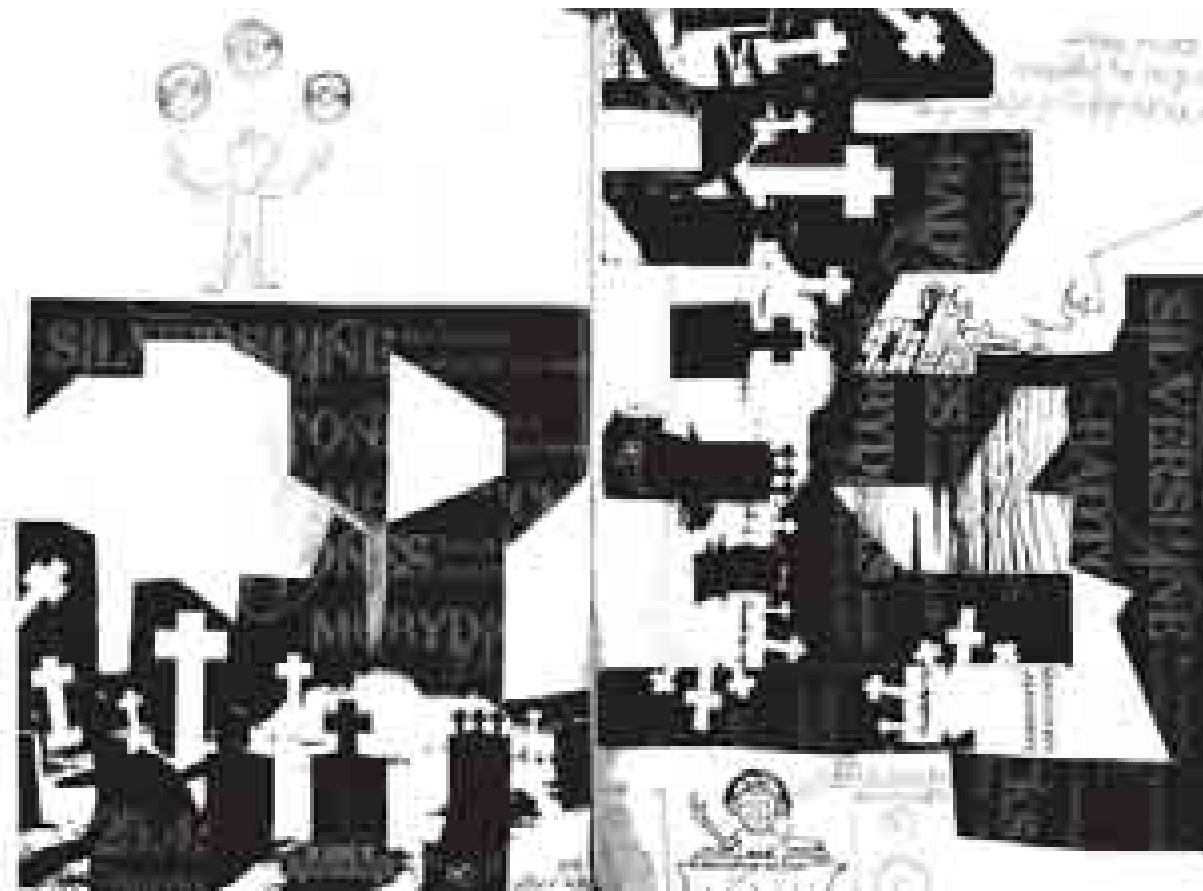
Odvádíš mou pozornost
Skýtáš tolik nástrah
Proč si bereš
z mé duše
jen
Nedostatečnost

Jak ti pak má uvěřit
že

Vzkvétáš

Marie Radko (vl. jménem Renata Bulvová) (*1966 Chomutov)

Knižně debutovala s povídkami *O chlupaté Bertě a jiné povídky* (próza, Družstevní práce, Praha 2007) pod jménem Renata Bulva. Od roku 1997 se věnuje uvádění poezie ve veřejných prostorách a autorskému čtení především jako organizátorka Literárního a kulturního klubu 8. Je mj. také jedna ze zakladatelek a realizátorek projektu „Poezie pro cestující“ (poprvé v roce 1999), který uvedl poezii do pražského metra, a taktéž projektu „Den poezie“, který slaví od 16. 11. 1999 výročí narození K. H. Máchy v desítkách měst včetně Prahy. Žije v Praze.

MARTIN SKÝPALA

*...přijde-li teď A., bouřlivě ho pozdravím,
olídně strpím B. u sebe v pokoji, ozdor
bolesti a námaze vdechnu do sebe vše,
co řekne C.*

Franz Kafka

*Pro toho, kdo sleduje jejich život
v nesčetných slovních příkladech, kdo
je pozoruje v hodinách odpočinku, jak
si krátí chvíli rovnáním dříví (i docela
rovného), a kdo je sovědkem, jak supí
námahou, když horlivě pumpují
do dřevěné nádrže, pro toho se tito
mužové stanou něčím víc nežli pouhými
symboly. Jeví se mu jako tvorové
z masa a kostí, jako živí lidé s vlastními
touhami a ctižádostmi, podobní nám
všem.*

Stephen Leacock

Písmena mají mít stejnou šanci.

Jakub Šofar

ZVĚSTOVÁNÍ

Když pan J vstane,
bývá jeho žena, paní M,
již na nohou a připravuje
snídání jejich dětem G a K.

G má rád marmeládu.
To má po otci.
Zdědil po něm i pečlivost
a úctu k morálním hodnotám.

Ale K je celá po matce.

Nechává všude rozsvíceno
a to pana J rozčíljuje.
Káral ji za to již mnohokrát.

Pan J pracuje v soukromém sektoru.
Zabývá se zpracováním papírových
obalů.
Paní M pracuje v nákupním středisku.
Děti i manželka má jako ze škatulky.

V poledne jí pan J hovězí ragú,
paní M si dá džuveč,

syn G dostane v jídelně rajskou omáčku.
K drží drastickou dietu.

Večer se pan J pozdraví s manželkou
a jde do obývacího pokoje.
Posadí se do křesla, zvedne ovladač
a přepne na první program.
Za deset minut bude hovořit prezident
republiky.
K se nezlobí, jde do svého pokoje
a chatuje.

V televizi je dokument o papeži Janu
Pavlu II.

Pan J nevěří na papežovu neomylnost
ve věcech víry.
Když někdo mluví o církvi, vždy si
vzpomene na conquistu
a na to, že nevěří v Boha.

K se mu však právě chystá něco říct.
Paní M vstoupí do pokoje, čímž dodá
chvilu na vážnosti.
Je zřejmé, že se bude něco dít, a pan J
má možnost
se na to připravit.

K oznamuje, že je těhotná.
V televizi hrají fanfáry z Libuše.
Pan J si prohlíží své ruce. Jsou bílé jako
břicho ryby.
Paní M prolévá hojné slzy.
Prezident hovoří o tom, že Bůh
neexistuje.
Popírá neomylnost Svatého otce
ve věcech víry.
Pan J začne řvát.

Dává své dceři za vzor paní M.
Nadává dceři K, že je k...,
a uklidní se teprve, když do pokoje
vstoupí jeho oblíbený syn G, který je
rozkošný jako andílek.

Pan J se v noci miluje se svou ženou.
Paní M říká, že neví, s kým to má.
Říká ženě, že si to musí nechat vzít.
K za zdí tiše vlyká.

KOSTIČKY

Jako dítě seděl na koberci
a skládal kostky.
Kolem chodili táta a máma,
buďto v papučích, anebo bosky.

Dělalo mu radost,
že všechno do sebe zapadá.
Na koberci rostla města,
celá aglomerace z kostek se zvířátky.
Jenom Merkur neměl moc rád.

V ohradách bydleli indiáni
a za plotem je hlídali vojáci s bajonety
a igráčci.

Byly to nekonečné hry.
Rodiče ho někdy pozorovali,
nikdy se mu do nich ale nepletli.

Když mu došly nápady,
seděl na koberci a zíral před sebe,
jako by ho vypnuli,
a pak to všechno posbíral do krabice
a uklidil.
Byl to způsobný chlapec.
Hodný hoch.
Byla radost se na něho dívat.

Zatímco si hrál,
řešili nad ním rodiče dospělácké věci
a vedli takové ty svoje dospělácké řeči,
kterým nerozuměl.
Hlasatel v televizi hlásil
a oknem dovnitř padalo
srpnové slunce.

Ještě dnes, když má chvíli,
sedává na koberci,
ruce má volně svěřené.
Dýchá klidně,
kolena mírně od sebe.
Aktivuje bederní čakru,
dokud nepocítí náhlý a nepřerývaný
přliv energie, jak do něj nerušeně proudí.

Žena a děti chodí kolem něho
po špičkách,
zní meditativní hudba,
voní zelený čaj a indická tyčinka,
jejíž opiová vůně těžce dopadá na ně
na všechny.

Oči má zavřené a téměř nedýchá.
Je slyšet jen kapání špatně utaženého kohoutku
a hádka sousedů, kteří se nezajímají
o duchovní věci.

Celé to trvá asi třicet minut
a jeho vnitřní zrak vidí znovu ty kostky,
koncentrák pro indiány,
všechny stavby se mu hroutí
a on tam sedí a dívá se do zdi,
jako by ho vypnuli,
stejně jako před třiceti lety.

Jen do jiné stěny.

CHVÍLE ŠTĚSTÍ

Pan P hledá klíče
od svého vozu Audi A4.
Že by v tom měly prsty děti?
V duchu obviňuje celý svět, tak strašně zuřil.
Už před pěti minutami
měl jet kolem výstražné tabule varující „POZOR!!!“
v místě častých dopravních nehod
na 42. kilometru dálnice D1.

Klíče nikde, manželka hledá, děti hledají
už půl hodiny, pak
se děti schoulí do klubíčka a brečí,
pan P klečící před svou ženou a ta na něj nechápavě zírá.
„Prosím tě,“ křičí, „prosím tě, řekni mi, kde jsou!“

Pak náhle zahlédne klíč na místě,
kam ho položil včera večer,
a zdá se mu, že se na něho snad výsměšně zubí.
Rychle ho popadne, vyběhne před dům
a hledá svůj vůz, který tam však není.
Je zaparkován 42 km od tohoto místa.
Přesně tam, kde ho dnes o půl druhé ráno
zastavila hlídka dopravní policie.

Najednou z něho všechno spadne.
Otočí se a vyběhne na jeden zátah
až do pátého patra.
Políbí ženu i děti,
usmívá se a mluví o květinách.
Paní P volá pohotovost,
ale děti jsou šťastné jako už nikdy
a pan P je taky šťastný jako už nikdy
a jejich štěstí potrvá ještě 14 minut a 49 vteřin.

ŠPATNÁ KARMA

Pan K má špatnou karmu.
Může se snažit, jak chce, ale vždycky to dopadne špatně.
Nikdy nevyhrál v loterii,
v kolektivu nebyl oblíben.

„Měl jsem zkrátka pocit, že mi nosí smůlu,“
vzpomíná pan J, bývalý K-ův nadřízený,

„šel proti mně po chodníku,
nesl hodiny, takové ty dřevěné kukačky,
a co byste řekl, no vypadly mu a rozbily se.“
Můžete se snažit, jak chcete,
ale jak máte jednu špatnou karmu,
špatně to s váma dopadne.“

Pan K byl nalezen ve svém bytě
dva dny poté, co zemřel.
Sousedé si začali stěžovat na nesnesitelný zápach.
Přijeli hasiči a za asistence policie vyrazili dveře.
Pan K tam ležel na zemi a nehýbal se.

Je to smutný příběh.

KARIÉRA PANA H

Pan H měl dlouhé vlasy,
džínové žebro, plíšňové džínsy,
pásky, na nich Locomotiv GT,
a na každém prstě ženskou.

Když přišla revoluce,
stál v těch džínách na náměstí,
v ruce držel svazek s klíči
od plechové boudy na zahradě,
od rodinného domku na okraji Brna,
a od vozu Favorit.

Pak se stal podnikatelem.
Pracoval 12–16 hodin denně.
Měl krátké vlasy, oblek, kufřík, Audi
a hypotéku, která ho nakonec dostala.

Zlatý komunisti.

STAVEBNÍ SPOŘENÍ

Pan a paní V mají oddělené ložnice už pěkných pár let. Teď, když děti vyrostly, nemůžou spolu spát.

Syn P byl závislý na drogách. Kradl jim peníze. Zaboha nechtěl na léčení, dokud ho pan V nevyhodil.

Paní V často přemýšlí,

kde asi prodlévá její syn, je-li živ a zdrav, a nemá pak chuť na důvěrnosti.

Kolikrát muži vyčítala, že byl příliš tvrdý a na stará kolena ji připravil o jediné štěstí. Pořád čeká, že se třeba ještě vrátí a ona mu stihne založit stavební spoření.

POHŘEŠOVANÁ

Paní P si jenom na chvíli odskočila do večerky pro rostlinný tuk. Asi po šedesáti minutách její dcera K pocítila hlad a probudila pana J, který dosud klímal před televizí, a on začal svou družku hledat.

V ložnici bylo prázdko, postel úhledně srovnaná, skříň voněla leštěnkou. Mobil ležel na svém místě. Jen dítě v postýlce plakalo.

Zvedl je a šel do kuchyně. Bylo tam umyté nádobí. Pračka v koupelně ještě jela (uprostřed posledního máchání), na záchodě dvojitý papír, přesně tak, jak to měl rád.

Pan P volal policii, ale tam mu řekli, ať si zavolá zítra. Volal též matce, tchýni a všem přítelkyním své ženy.

Dlouhé měsíce ji hledali, najali si i soukromého detektiva, zmizela však beze stopy.

Je střední postavy, má hnědé oči, vlasy obarvené, naposledy měla na sobě modrou sportovní soupravu a bílé sportovní boty.

Už o ní nikdy neslyšeli.

PAN V

Večer, když paní V spí a děti oddychují pod barevnými přikrývkami s medvídky a lištičkami, sjíždí pan V na internetu ty nejhorší pornografické stránky.

V místnosti je tma až na modře podtrženou tvář pana V, který očima, rukama a ušima hltá obrazy, ze kterých kouká kriminál, anebo přinejmenším žádost o rozvod.

Chodí spát nad ránem a vstává se zarudlýma očima, prázdký uvnitř a prázdký navenek, protože všechno v noci obětoval tmě a svým temným spádům.

Snad to potom snáze vydýchá,
když děti zlobí u snídaně,
a jemu před očima defilují
ty temné obrazy z předešlé noci.

Prizmatem těch temných chviliek hledí na všechno
a líp se mu dýchá, když si vzpomene, jak v noci
nemohl popadnout dech a celý se třásl
před těmi obrazy ukrývajícími ďábla
v některých lidech.

PANÍ V

S velikou radostí pustila se paní V
do projektu na znovuoživení
městské čtvrti v 7. obvodu.
Byl to ambiciózní projekt,
jehož genialita nadchla
i jinak skeptickou kolegyni M.

Nelitovala dní ani nocí,
slova jako víkend nebo dovolená
vymazala ze svého slovníku,
děti svěřila babičce,
manžela odsunula na vedlejší kolej.

Ale děti začaly mít kázeňské problémy,
manžel si našel milenku,
projekt narazil na zádrhele,
bylo třeba „provést celou řadu úprav oproti původnímu zadání“
a „doladit detaily“.

Náročnost práce i extrémní nasazení
si vybraly svou daň
a paní V závislá na lécích na hubnutí
se těsně před zahájením samotných prací
duševně zhroutila.

Děti s manželem ji chodí navštěvovat
každou sobotu od 1 do 5.
Moc nechybělo a dokázala by to.

Škoda!

PANÍ G

Paní G měla rudé vlasy
a poprsí po třech dětech,
a tak se rozhodla pro plastickou operaci.

Pana G to sice těšilo,
ale G to udělala pro svůj vlastní lepší pocit.

V Brně jí z těch svěšených křídel
udělali výstavní trojky.
Měla drobné komplikace
s levým dvorcem,
ale za měsíc byla jako rybička
a lepší pocit se dostavil
už den po operaci.

Za ty prachy mohli jet všichni
na čtrnáct dní do Bulharska k moři.

Martin Skýpala (*1976 Valašské Meziříčí)

Žije v Ostravě, kde je členem redakce kulturní revue Protimlvo. Publikoval sbírky Resuscitace (Toar-y, 1998), Alter ego, Lžička medu (Tribun, 2007), Ruční práce (Protimlvo, 2008). Ukázky pocházejí z knihy Příběhy písmen, připravované k vydání v nakladatelství Protimlvo

MYSTIFIKOVAT SÁM SEBE JE ZŘEJMĚ TA NEJNÁROČNĚJŠÍ MYSTIFIKACE

Rozhovor s bulharským básníkem, prozaikem a dramatikem Georgiem Gospodinovem

Po českém překladu obou vašich prozaických knih vyšla česky i vaše básnická prvotina. Český čtenář vás tak má možnost vnímat jako povídkáře, romanopisce i jako básníka. Navíc píšete i divadelní hry. Jak byste se charakterizoval sám?

Koncem ledna měla v Sofii premiéru moje nová hra *Apokalypsa přichází v 6 večer*. Jsem také scénáristou tří krátkometrážních filmů, poslední z nich byl vloni dokonce oceněn na nejsympatičtějším mezinárodním festivalu – Festivalu nezávislých filmů v Sundance. A abych přiznal kompletně celou schizofrenii toho, čím se zabývám, doplním, že se svým přítelem, skvělým umělcem, pracujeme na komixu; jsem doktor literatury a zajímám se o každodenní materiální kulturu období do roku 1989. Sestavil jsem jednu knihu s autentickými příběhy z této doby (*Žil jsem za socialismu* – pozn. překl.) a jednu *Inventární knihu socialismu*. Jak bych se tedy charakterizoval? Hm, zkrátka jako jeden strašně zvědavý člověk. Rád bych pochopil, co všechno se dá provést se slovy, kam až se dá zajít. Svět je plný neodvyprávěných příběhů, plný mlčení. A mně je stále jasnější, jak málo, urážlivě málo času se nám dostává.

Lapidarium vyšlo poprvé už v roce 1992. Musel jste se k němu vrátit nejen kvůli překladu do češtiny, ale i kvůli sebrání všech tří vašich dosavadních sbírek do knihy *Balady a rozpady* (2007). Jak po letech vzpomínáte na svůj debut?

Každá první kniha je autorovi zvláštním způsobem milá. Nejsilnější vzrušení, největší očekávání jsem cítil právě u této knížky krátkých veršů. Ano, mým přátelům se rukopis líbil, šířili ho mezi našimi kolegy na univerzitě, ale netušil jsem, jaké bude jeho přijetí, až bude vydán. Tehdy jsem za *Lapidarium* získal Národní cenu za debut. Reakcí, včetně recenzí, byla spousta. Začal jsem dostávat dopisy, volali mi neznámí lidé... Byl začátek devadesátých let, mé oblíbené dekády, všichni jsme hladověli po novém jazyku, po jiném způsobu vyjadřování, byli jsme plní energie. Bylo mi 24 let, když byla kniha vydána, dokončil jsem ji ale už dva roky před tím.

Lapidarium mě okouzlo svou jednoduchostí, se kterou se dokážete vyrovnat s velkými tématy (Bůh, smrt apod.). Stejným otázkám se věnujete i v dalších sbírkách, ale už jen zřídka s takovou hravostí. Měl jste potřebu uchopit náročná témata vážně, nebo šlo pouze o běžný vývoj od debutujícího mladíka ke zralému básníkovi?

Zajímavý postřeh. Mně se naopak zdá, že má druhá sbírka *Třešeň jednoho národa* obsahuje více jazykových hříček, hříček s národními mýty, směs nostalgické a ironie, osobní i velké historie. V určitém smyslu byla *Třešeň...* odvážnější, osobnější, skandálnější knihou. Může to znít paradoxně, ale pro mě je *Lapidarium* moudřejší a vážnější knihou, antičtější ve svém vztahu ke světu. V tom smyslu, že my jako děti jsme byli mnohem klidnější, stejně jako svět ve svém dětství. Neklid moderny přichází v jiném věku a v jiné epoše.

Vaše nejúspěšnější sbírka, *Třešeň jednoho národa*, se dočkala v *Baladách a rozpadech* už čtvrtého vydání v průběhu jedenácti let. To je u žijícího autora, zvláště básníka, věcí nevídanou. Čím si vysvětlujete obrovský úspěch této sbírky?

O tom se mi těžko hovoří. Ale jednou z možných příčin může být to, že *Třešeň...* obnažuje jakási traumata v naší společné paměti. Kniha vybízela k tomu, abychom mluvili o věcech, které se nestaly. Poprvé se tohle moje oblíbené téma objevilo právě v *Třešni...* Mluvíme o tom, co se nestalo, o tom, o čem mlčíme v národních i osobních historiích. A mluvíme skrze konkrétní příběhy a vzpomínky, skrze paměť, skrze vlastní slzy, skrze naši nostalgii i ironii. Tudy může vést cesta k vysvětlení. Devadesátá léta patřila bulharské poezii. Byla to dekáda plná dobrých knih i autorů.

Zdá se, že téma historie Bulharska, především období národního obrození, je v současné bulharské poezii nebyvale živé. Několik básní reflektujících toto období je možné nalézt téměř u každého ze současných básníků, včetně těch nejmladších. Osobně to vnímám jako specifický rys bulharské postmoderny. Jak se na to díváte vy?

Přesně tak. Bulharská postmoderna vychází z jazyka a energie bulharského obrození. Právě obrození bylo tím velkým narativem, se kterým básníci devadesátých let pracovali a se kterým si hráli. Byla to skutečně milostná hra. Plná milostného citu, respektu a jítření. Obyčejně je postmoderna obviňována z chladu a necitelnosti, ale tady to tak nebylo. Dalším specifickým rysem bulharské postmoderny je, že vycházela především z poezie, na rozdíl od zbytku světa, kde je symbolem postmoderny próza a konkrétně román.

Lapidarium je uvozené citátem čínského filozofa Lao-c'-. Jde pouze o výstižný citát, nebo jste celou sbírku psal ovlivněn východní filozofií?

Dá se říct, že krátkost a idea nenadálého vyjasnění, neočekávané spojování dvou krajně rozdílných věcí, což je typické pro zenový buddhismus, mají vliv na *Lapidarium* a na moji poezii z té doby. Líbila se mi jednoduchost a lehkost, se kterou tahle filozofie provádí velkými tématy. Je v ní specifická skromnost a smířenost. Jsem si jistý, že každý si tím prošel a ví, o čem mluvím. Takže – ano, tohle je jeden z vlivů, pod kterými jsem *Lapidarium* psal. Ale i poetika nápisů na náhrobních deskách, poetika psaní do kamene je pro tuto sbírku velmi důležitá. Psaní do kamene vyžaduje krátkost a přesnost, tam není místo pro upovídanost. Klasický starověk tuhle poetiku dovedl k dokonalosti.

Vaše poslední sbírka *Dopisy Gaustinovi* znovu oživuje záhadného Gaustina, známého českým čtenářům už ze sbírky *Povídek*. Můžete o něm něco prozradit?

Gaustin se poprvé objevil ve sbírce *Třešeň jednoho národa*. V ní jsem pod jeho jménem napsal jeden epigram, který jsem datoval do 12. století. Epigram zřejmě působil dost autenticky,

protože jeden univerzitní profesor mě ihned zastavil před národní knihovnou a přiznal, že celé odpoledne hledal v katalogích nějakou zmínku o tomhle Gaustinovi a nic, vůbec nic neobjevil. Musel jsem se mu přiznat, že jsem ho vytvořil já. Později jsem se rozhodl, že se Gaustin může objevovat v různých dobách a na různých místech. Cítil jsem potřebu hrdiny, který bude vždy při mně, který se dostane na místa, na která já nemohu. Jednou je anarchistou a zná nazpaměť Kropotkina, podruhé je to můj kolega student, který si vybírá, že bude žít v roce 1939, tak jak je to v povídce *Gaustin*. Vůbec mě nepřekvapí, jestliže jednoho dne uvidím jeho jméno jako autora knihy, v níž se hlavní hrdina jmenuje Georgi Gospodinov. Proč ne?

Jaké jsou vaše kontakty s českou poezií? Víte, že jste překládal Vítězslava Nezvala a Františka Halase. Přišel jste do styku i s jinými českými básníky?

S pomocí mých přátel bohemistů. S Dobromirem Grigorovem (dnes lektor bulharštiny na FF UK) jsme přeložili celou Nezvalovu *Abecedu*. Vyšla roku 1998 v bulharském vydání *Lettre Internationale*. Překládal jsem ji s neuvěřitelným potěšením, byla to dlouhotrvající titěrná práce. Potom jsem s Margaritou Kostadinovou (dnes M. Simeonova, vyučuje na FF UK) přeložil jeden cyklus básní Františka Halase. Jeho poezie je mi velmi blízká. Mám také moc rád poezii Jaroslava Seiferta.

Nezval, Halas i Seifert jsou čeští klasici, ale znáte i některé současné české básníky?

Společně s Ani Burovou (vyučuje na Sofijské univerzitě Klimenta Ochridského) jsem přeložil několik básní Jáchyma Topola. S Topolem jsme byli společně v Berlíně, díky jednomu spisovatelskému stipendiu od Německé akademie. Jinak bohužel současnou českou poezii, tu, kterou píší moji vrstevníci, vůbec neznám. Skutečností je, že obousměrně zkrátka chybí překlady současné poezie.

A propos – česky neumíte, takže jste překládal pomocí podstročnicků, které Vám připravili zmiňovaní přátelé bohemisté. Tedy klasická otázka: překlad poezie od básníka bez znalosti jazyka nebo raději od filologa nebásníka? Čemu byste dal přednost vy osobně?

Pochopitelně dávám přednost třetí variantě, té ideální. Překlad filologa, který je zároveň básníkem. Překladatel poezie snad ani nemusí sám poezii psát, ale každopádně musí mít smysly básníka, jakési centrum v mozku (anebo v srdci, proč ne), které neomylně zachycuje rytmus poetična.

Jaká jiná cizí poezie vás ovlivnila? Do bulharštiny jsou tradičně překládány knihy z ostatních jihoslovanských jazyků, přístup máte i k poezii tzv. velkých literatur. Sledujete nějakou konkrétně?

Čtu v podstatě bez konkrétního zaměření. Dvě jména, která mohu říct hned – Eliot a Brodski.

Jste nejen aktivní autor, ale také redaktor poezie v jednom z největších bulharských nakladatelství Žanet 45. Jaký je podle vás stav současné bulharské poezie?

Poslední rok a něco jsem nebyl v Bulharsku, a tak je možné, že

jsem nezachytil některá nová jména. Myslím ale, že tu nemáme žádné zřejmé tendence, žádné jasně formované literární kruhy. Jsou zde individuální experimenty, osobní hledání, lehký chaos. Považuji to za normální. Doufám v nový rozkvět poezie, vlastně ho očekávám.

V Bulharsku je velmi silná a stále uznávaná tzv. generace devadesátých let. Sám jste byl členem jednoho literárního kruhu, kterých v té době bylo v Bulharsku plno. Jak toto období zpětně hodnotíte? Mohl byste nám ho přiblížit?

Tenhle literární kruh byl součástí 90. let a ke konci dekády se zcela přirozeně rozpadl. Mluvil jsem se spisovateli z jiných blízkých zemí, jako jsou například Jurij Andruchovič z Ukrajiny nebo Mircea Kartarescu z Rumunska, a ukázalo se, že i u nich byly podobné literární kruhy částí celkového obrazu. Náš kruh byl v podstatě jedna taková literární čtyřka. Vyfotografovali jsme se jako literární kruh *Mysl* ze začátku 20. století, posvátný kruh bulharské moderny. Každý z nás hrál roli jednoho ze čtyř skutečně důležitých autorů bulharské literatury. Dělalí jsme divadelní představení, parodovali jsme některá z tradičních kulturních klíšé. Dnes si uvědomuji, že to muselo působit skandálně vůči literárnímu kánonu i vůči naší literární tradici, která je zpravidla uctivě patriarchální. Ale myslím, že tohle byl pro nás všechny nevyhnutelný a zdravý karneval.

Dalším typickým rysem poezie 90. let byly mystifikace. Váš kolega Plamen Dojnov sebral všechny své sbírky z tohoto období do knihy, kterou nazval právě *Mystifikace*. Spolu s ním a dalšími dvěma členy (Jordan Eftimov a Bojko Penčev) vašeho kruhu jste vydali dvě z nejslavnějších mystifikací *Bulharskou čítanku* (1995) a *Bulharskou antologii* (1998). Můžete nám přiblížit, jak se v Bulharsku mystifikovalo?

Nejdřív musíme říct, že přesně před 100 lety, roku 1910 vyšla antologie *Na ostrově blažených*, ne jen sestavená, ale napsaná, vytvořená Penčem Slavejkovem. On byl členem právě zmiňovaného kruhu *Mysl*. Vlastně první bulharská antologie se ukázala být mystifikací. I ona má velký význam pro celou bulharskou literaturu. V 90. letech jsme s naším „novým literárním kruhem *Mysl*“ vytvořili celou řadu mystifikací. Stvořili jsme například jednoho neexistujícího bulharského literáta Hrista Mateva, vymysleli jsme mu knihu, „zveřejnili“ jsme jeho dopisy, včetně milostných, adresovaných klíčovým postavám bulharské literatury ze začátku 20. století apod. *Čítanka* a *Antologie* byly ale asi našimi největšími projekty.

Jaký máte k mystifikacím vztah vy sám?

Mám mystifikace moc rád a kromě zmiňovaného Gaustina mám oblíbenou ještě jednu. Mluví o *Přirozeném románu*, kde dvě postavy mají stejné jméno, které je navíc i jménem autora. Mystifikovat sám sebe je zřejmě ta nejnáročnější mystifikace.

Do češtiny jsou přeloženi bulharští klasici, ale český čtenář nezná téměř žádné bulharské básníky z období po revoluci. Které autory byste doporučil k překladu? Kdo z nich má co nabídnout i čtenářům za hranicemi Bulharska?

Rovnou říkám jména, která mě nutně musela napadnout mezi prvními. Jsou to Konstantin Pavlov, Ivan Teofilov, Jekaterina

Josifova, Ani Ilkov, Miglena Nikolčina, Rumen Leonidov... Tihle pro začátek, kvůli kontextu. Od nich bychom pak mohli jít k nejmladším autorům, kterým je dnes 25–30 let.

Na závěr mi dovolu dychtivou otázku. Kdy můžeme čekat vydání sbírky *Neděle světa*? Ukázky z ní vyšly již v roce 2007

v knize *Balady a rozpady*, ale kdy plánujete vydat celou samostatnou sbírku?

Mám zhruba deset nepublikovaných básní z minulého roku. Nikam nespěchám, pravděpodobně koncem roku 2010 nebo začátkem toho dalšího bude sbírka připravena k vydání.

Ondřej Zajac

GEORGI GOSPODINOV, ZE SBÍRKY LAPIDÁRIUM, LITERÁRNÍ SALON, PRAHA 2009,
přel. Ondřej Zajac.

MUŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠŠKA

Když dosáhne rychlosti
17 eŠ za sekundu
zaslechnete lehké bzučení
a text
odlétá

B-R-O-S-K-E-V

Jak obrovské a kulaté až k
prasknutí
je tohle slovo (o-e)
b-r-s-k-v
praská nakouslé od někoho
náhodného jako léto

Bůh
bude jistě šťastný
jestliže nemá
Boha

JEZUITSKÁ

Bůh je červený
nalitý k prasknutí a definitivní
Bůh je rajce
Není v tom nic urážlivého
ani pro jednoho

...není nic bývalejšího
než bývalí přátelé,
víc
než nic

DENÍK

Listopad trvá už
39 listů
a skončí zítra

Procházím se kolem domova důchodců
stále pomaleji a pomaleji...

Žádostivá skla mě publikují.

NÁPIS

... protože
útek před slovy je lehký
ale jak se zachráníme před tím
co zamlčujeme...

Jsem klidný
protože to málo co mám
je mé právo na poslední slovo

Georgi Gospodinov (*1968 Jambol, Bulharsko)

Básník, prozaik i dramatik, redaktor literárního časopisu, držitel doktorátu z literatury, jeden z nejuspěšnějších představitelů bulharské literární generace, debutující v devadesátých letech 20. století. Je držitelem několika literárních cen. Jeho tři básnické sbírky *Lapidarium* (*Lapidarium*, 1992, č. 2009, *Literární salon*, přel. O. Zajac), *Čerešata na edin narod* (*Třešeň jednoho národa*, 1996) a *Pisma do Gaustin* (*Dopisy Gaustinovi*, 2003) vyšly později spolu s novými verši v knize *Baladi i razpadi* (*Balady a rozpady*, 2007). Dále vydal román *Estestven roman* (*Přirozený román*, 1999, česky 2005, NLN, přel. Ivana Srbková), sbírku povídek *I drugi istorii* (*A jiné příběhy*, 2001, česky jako *Gaustin neboli Člověk s mnoha jmény*, 2004, NLN, přel. Ivana Srbková) a divadelní hru *D. J.* (2003). Je spoluautorem dvou literárních mystifikací *Bälgarska christomatija* (*Bulharská čítanka*, 1995) a *Bälgarska antologija* (*Bulharská antologie*, 1998) a editorem knihy *Příběhů Az žiojah socializma* (*Žil jsem za socialismu*). Jeho knihy byly přeloženy do mnoha jazyků (angličtiny, němčiny, francouzštiny, dánštiny, italštiny a dalších).

PAVEL CTIBOR

ZVÍŘÁTKA Z POZŮSTALOSTI (PROLEGOMENA)

Znáš svou cenu
kam lidská noha nevkročila

Dej
na světlo Boží
se čtvercem vzdálenosti
vysychat ptačí hnízda
po žebří spektrálních čar

Najdeš
rybářský lístek do biografu
kde promítač točí navijákem
až se okno utrhne

Pak sám
šupinotepec
stříhej náplast
na kloub věci

ODŘÍKANÉHO NEJVĚTŠÍ KRAJÍC

Truhláři nafukující vlašský ořech
zkoušeli vyrobit rakev
pro zeměkouli

Jak se otáčí zem, tak zešíroka
hrne buldozer zdrobněliny
pod paty kopců,
údolím do poklopců,
kde řeky byly stružkami vosku,
hory svícemi,
na každé rozhledna plamenem plápolala

Včela bodne a umře
a gladiátor
po hodokvasu vytírá talíř lístkem vavřínu,
neboť ví, že
po stětí mšic,
úplně nakonec
bude nezvěstný

BÁSEŇ JE ZAHRADA

Báseň je zahrada, kde na nás čeká úchyl,
prohlásil profesor a na chvíli se zasní,
podzim si zatím
mezi dveřmi přibouchl ohon z listí
už zima šminkuje lyrikou vdovský důchod
- čeká až Pankrác, Servác, Bonifác
navléknou jaru znovu
svěrací kazajku

Ve skladu carských vycházkových holí
zazdili východ

ZÁMOŘSKÉ OBJEVY

Co v Austrálii?
Na záchodě je smutno
všude stejně

Toho dne z nebe trčel vymačkaný citrón
– jsi daleko,
prsá jak zvěrokruhy,
vozíš krysu v dětském kočárku,
trnovou korunu z drátěnky na nádobí,
jak já
k obloze mhouříš oči,
družice shodí na nás vycpaninu orla,
na rány zásyp, na letopočty,
čí je ten klín – šipka ukazující
od narození do smrti,
sen upíra přišel pozdě
pod bradlový útes
gravitačních stuh,
už lidožrouti vylízali urny,
padlo pár
dobře míněných rad,
všechny sčítance kat líbal na čelo,
noc tažená v saních z kynutého těsta
šlehala kopřivou křečové žíly blech

Co tedy v Austrálii?
Ach smrti,
jak dobře vypadáš
z té dálky

MOJI PRAŽANÉ MI NEROZUMĚJÍ

V kavárnách si řekli
- je to vůl,
on si snad představuje
Kafku s nudlí u nosu

Vzduchem se vznášely
dva kusy sachrdortu
u oken Slavie

Pod lampu vcházel on
v zeleném pršiplášti,
na hřeben foukal
rekviem

PAN J. – KOUZLO A PODFUK

(následující ukázky pocházejí z rozsáhlé
skladby *Pan J. – kouzlo a podfuk*)

V uličkách čteš:

Bohoslužby,
lepení duší,
protektorování,
pozdolna zahnívající hovězí zadní,
vidíš boty rozdrčené brýlemi

Rozum je střelec,
plamenometem kácí les – nižádná tříška,
tak proto má ty popelavé vlasy,
komandant co zkušený ladič motorů
pomalu přidává plyn,
až plíce – ty dva tak křehké hrnky
ťuknou o sebe

Den začal modlitbou:

Otče náš,
kopni do vrtule,
ať se znemožníš před svou tajnou
láskou,
tudy proběhla splašená kobykla Věda,
rozdupala nás a to, co zbylo,
se teď vrací do stáje,
s tvářemi vpouklými dovnitř,
žaludoví králové světa
chytají pod klobouk hliněnou růži
na parabolických loukách
Českomoravské vysočiny,
do kroku jim svítí benzinová pumpa,
apendix naložený v odměrném válci
lidské samoty

Tak honem zapomeň
pro ocel na jitrocel,
Pavlovi krásní srnci
jsou v Papinově hrnci

My se nemodlíme,
jen si tak sednem,
děcka cpou si párátka do žil,
děd Vševěd vysvléká očima
sochy z měděnky
a v jednom kuse chlastá mléčné sklo,
aby měl sílu štípat dříví
pod stolem do stehien

Tramvaj jako těžítka,
před tvýma očima
na bok a na střechu

Ráčkováním pantografu
na pohřbech trsy prskavek
přečtou memoáry
prejtu neuronů

Než sis nakoupila,
odvezli oběti,
nebyla tam už
žádná krev

Potkáváš Prahu s ukopnutým palcem,
orchidej skřípnutou do svěráku,
jak strádá do prasátka okousané nehty,
potřebu slabých někam patřit,
ve stavu beztlíže
na konci refýže šeptá ti:
„Miluj a věř – toť vše,
ostatní přijde samo“,
a přitom přerůstá dvounožce o čtyři
stopy,
po hmatu rozezná prý
měkkou a tvrdou vodu
a dřív než roztaje
pod koly tramvaje,
šeptá ti:
„Pozdravuj pána Boha,
až vezmeš roha“

Golfský proud zašeptá: „Obušku, z pytle
ven“,
a jestli nejsi slávy dcera,
pak možná střetneš Schrödingera,
jak vrací v pytlí Nobelovu cenu
a mumlá, že kvalita zbloudila v kvaltu
kvant,
věřím, že kvasar je kvark,
to stále opakuje,
věřím,
že hloupý Honza vyměnil pytel buchet
za tři kokosy pro černošskou Popelku
a tak vznikl svět

Svět, jenž tě nutí stát modelem,
jak proutěná helma naražená na kebuli
snu,

vlastním tělem
mstít se noci za den,
zítřku za včerejšek,
svět, kde stopy mrtvých v šedé a zlaté
procházejí územím nikoho,
když jdou krást kabáty do šatny
pozůstalých,
pod mostem sochy s punčochami
na hlavách,

lezou po čtyřech – hledají čtvrtý rozměr,
zmije píše dvojtečku nad kotník,
gilotina píše pomlčku nad obě klíční kosti
a já abych stál na nároží
s lexikonem v sepnutých rukách,
až někdo přijde a zeptá se na číslo bot -
tak se poznáme vždycky,
i když trojzubeč vyčesává mrtvici
z rozečtených novin,

neboť hájovna na pouti je tím, čím
kolotoč v lese,
hory hnětené pekařskou rukou,
polymerují v křeslech sedel,
čímž prdel pálí zádušní mosty,
kam odměrné válce
odjíždějí koňmo

.....

Pavel Ctibor (*1971)

Žije v Praze. Profesně se motá okolo fyziky. V 90. letech publikoval sbírky básní Takže (Mladá fronta), Zvířátka z pozůstalosti (1992, Protis; dotisk samizdatem; zde níže uvedené texty pocházejí z verze mírně upravené v roce 2009), Předkus (Hermann & synové). Na jaře 2009 vyšla kniha Silentbloky (Dybbuk), kde jsou zápisky různých pozorování sebe a tělesných projevů, včetně ošelijakých nečekaných souvislostí. Jeho hudební tvorba je reprezentativně představena v poslední době zejména na autorském CD Bilancsloky (Freikorps + Dybbuk) 2009 – ke stažení zdarma www.dybbuk.cz/dybburum/dybburum-knihy.htm

DAGMAR POKORNÁ

MUŽI DÍKY

i.

kousek svého života
bych chtěla věnovat muži
díky kterému jsem se znala
se svou matkou

protože jsem vznikla tam
kde on našel její zádumčivost
a ona tím byla veselá
dlouho

protože mi vysvětlil
jak to na tom světě funguje
jak pustit gramofonovou desku
a taky potom bez křiku koupil přehrávač na cédéčka
když jsem zkrivila přenosku

protože mi zakořenil v hlavě
vůni vína jako něco strašného
jak ho každé večer melancholicky nasává
aby nám oběma připomněl že už
mu matka nikdy neřekne tak pavle nepij tolik

v tom se lišíme já a můj otec
on by asi řekl že nasává
aby na všechno zapomněl
nebo že mu to chutná

ii.

další kousek svého života
budu muset věnovat muži
(zase)

kterého jsem poznala ačkoliv
mi můj otec promítal všech dvaadvacet bondovek
a z nich jsem se naučila jedno
nikdy se nezamilovávej

jenomže to bylo ve dnech
kdy jsem si přála vidět slunce zblízka
dnes je mi cizí jak se tam natřásá
a tenhle chlapík mi řekl
že ho klidně můžu zhasnout když mi vadí

trochu jsem si zvykla hodně lidí
z pohodlnosti nesnášet
protože upřímně mi hodně lidí přijde nesnesitelných
a kvůli zhasínání jsem se rozhodla že
tomuhle chlapíkovi budu snášet všechno

je úplně ideální protože mu nedokážu říct ne
a on po mně nechce
abych řekla ano

iii.

teď končím

ne s psaním
a se životem taky ne
spíš nechci aby se řeklo
že dám každému

MŮJ MUŽ JAN ŠERÝCH

ještě je světlo hrát si na světy
cizí
pojď procestovat naše

oprýskanou telefoníí
z bodu d do bodu t
se jede přes géčko
přes prahu jistě taky

potom ho zameteme
*jo mám ráda lidi s vlastním názorem
jen fakt nechápu kde bereš pokaždý ten opačný
pálení čarodějnic je vždycky nejrychlejší
dívat se při tom do očí je přežitek*

potmě se unaveně hledá
i kdyby to měla být jen druhá strana peřiny
tak to nech plavat

drát ti zmačkal hlas
tak moc
že už neslyším
kam ses to ztratil
kam žes to odešel

NESPECIFIKOVATELNÝ PŮST

plula v modrém živůtku i popeleční středou
smutek někde tupě žhnul jak ruka v pase zítřka
a taky spala s egyptanem sinuhetem
koktal

je jáva exotika?
pro javánce ne

PER PARTES

ještě nikdy
mi integrály nepřípadaly zajímavější
než když jsem se za nimi prodírala
strništěm vašich vousů
vždyť máte přece vousy
prosím
mějte je
a mějte taky spásné nápady
a rád zvuk papíru
na podlaze bytu hromady věcí
pod polštářem charmse
to já ho tam dala
mějte ho tam
daniila

bych nikdy nevyměnila za vás
i kdybych se zachumlala do peřiny
tak mi bude zima
na tomhle poli rovnítek a čísel
ale ne v šedi zorniček
ty nemrkají dívají se jinam
pod stínem pokojové palmy
pod stínem pokojové lampy
je největší tma
mějte
mějte rád integrály já s tím počítám
mějte rád zrzavé holky
a teď už běžte pryč

.....

Dagmar Pokorná (*1991 Třebíč)

V 16. ročníku literární soutěže Ortenova Kutná Hora se umístila na druhém místě a její básně byly součástí sborníku vítězných prací *Názouky*. Kromě psaní poezie se věnuje i próze a dramatu, dále se věnuje výtvarné činnosti, zajímá se o fotografii i tvorbu krátkometrážních lyrických filmů.

VLADIMÍR ONDYS

JÁ SE ZNÁM

Za okny zrezivělo léto na loukách a neobdělávaných polích. Lišky se s ním vyrovnaly nejlíp a splývají s okolím. Úspěšně loví. Přemnoží se a chytanou nějakou infekcí. Je konec září a stromy ještě vzdorují podzimu barvou listů. Svině ryjí v hlíně pod hejnem holubů a spokojeně chrochtají v jejich trusu. Dráty natažené mezi sloupy vysokého napětí hučí podzimní melodií. Ptáci se šikují do tažných klínů. Závídím jim nezáladnost, s jakou se střídají na špicích vedení. Lidi se potácí po ulicích a vyhlíží lepší časy. Nejdůležitější se propáslo v druhé polovině minulého století. Svět ztratil šanci pro důstojnější život díky politikům. V parlamentu kupčí s mocí. Padne vláda, nebo se udrží? Už třicet pět let vládne dilema mezi špatným a nejhorším. Do vlády se hrnou děvky. Není divu, elita stejně prodejné společnosti. Pohrobci třídního sobectví a jiných nesmyslů zabalených do papíru lži i proklamací o spojení tupých s všehoschopnými. Jde o koryta. Důvody se mění jako trenýrky, hnědým vždy dozadu. Jednou proletáři, jindy konzumenti... Slunce se probouzí do mlhy rudé hanbou z nahoty rána. Rocky mi málem ukousl ucho s tváří i bradou radostí z pohlázení a jazykem mi přičísl vlasy. Ve třech letech je temperamentní i hravý stejně jako šestinedělní štěně, které jsme si dovezli až od Olomouce. Tehdy měl zuby jako jehličky a byl jsem samý šrám. Slzy krve po láskyplném hryzáni. Honí mě po bytě a nohy mu kloužou do zataček na podlaze, plovoucí. Srandovní název. Byt pluje prostorem i časem díky podlaze, kapitánským můstkem je počítač s obrazovkou a Rocky je bocman na palubě. Zbytek posádky nás opustil na planetě normalnosti, vlastně jsme je vysadili, abychom přežili případnému reptání či vzpouře z nedostatku a v neznámu mohli nerušeně hledat něco nového, i když nevíme, co si máme představit pod tím pojmem. S přibývajícím věkem získávám dojem, že nejhorší staré se předkládá za nové, a potřebuju si to vyjasnit. Svět se řítí do propasti barbarství. Vystylá ji odpadem z plastových lahví, krabicemi od stolních vín a barely s chemickými postřiky. Těžké kovy jsou těžítkem a radioaktivní odpad to jistí. Zmar se musí prosadit. Mutace jsou fascinující a klony přitahují dobrodruhy. Inženýry lidských duší jsme přežili, proč se nezprznit genetickým inženýrstvím. Je libo tři řadra na hrudi nebo v rozkroku dva penisy? Můžete vyměšovat ústy a přežvykovat prdeli! Mozek umístíme do dělohy, případně mezi prsty u nohy. Levá, pravá? Při pochodu se zocelí a vyhladí vrásky.

Majority, minority.

Jde jenom o to, aby se po vyhraném boji z utlačovaných stali utlačitelé. Lidská paměť a soucit jsou v nevýhodě, žravost všežravců to jistí. Vhodný úder na struny. Účinný je úder dlaní. Akord vydá příjemný lomoz považovaný za tón.

Disharmonie pravdy a lži o smyslu bytí.

Co na to ostatní planety?

Blikají na obloze s plamínky výsměchů v očích pro touhu hvězdářů dát jim pozemská jména a trochu si je přivlastnit. Pošetilá vlastnost lidí. Vzdálenost neumožní člověku zmocnit se jich a zničit lidskou nedokonalostí pokládanou za božství. Církve jsou nejbezbožnější ze všech institucí prikazovanou zbožností. Člověk je chamtivá bestie maskovaná pokrytectvím. Bůh nikdy neodpustí rány uštědřené Zemi lakotou lidí.

Díky plovoucí podlaze putujeme prostorem, hledáme něco vzdáleného za oblaky tuposti, nemůžeme proniknout clonou olověné šedi a v úniku zamíříme střemhlavým letem do svých niter.

Další z cest k vesmíru.

Na planetě poznání potkáme starého lékaře.

Vypráví o dávném činu své babičky.

Zapudila otce jeho otce a zůstala sama se třemi dětmi jenom proto, že nechtěla mít za manžela zloděje, který ukradl sedlákovi na statku, kde sloužil, pytel obilí. Nikdo se to nedozvěděl, ale nemohla žít s nedobrym člověkem. Stala se černou ovčí pro bohabojné lidi z okolí a nikdy neměla nouzi o sůl v očích ani o klacky pod nohama. Sedlák ji vyhnal, že mu nebyla po vůli. Žena bez manžela musí být svolná ženatému pánovi.

Lékař došel k pochopení smyslu jejího rozhodnutí na sklonku svého života a našel sám sebe ve společnosti zlodějů i lhářů.

Co my na to, Rocky?

Startujeme k odletu.

Přemýšlím o extrémním jednání.

Nejsem tak zásadní.

Role pozorovatele je snadnější a mám ji rád.

Neumím být soudce, i když názor mám.

Žena si vybrala svůj úděl sama a mohl to být i případný trest. Svou pouť s křížem zvládla, ale proč se k ní odhodlala mladá? Člověk potřebuje lásku i sex, pramení z nich tolerance k prohřeškům lidí.

Před námi je spousta dalších planet a mnoho otázek.

Kolik je odpovědí?

Ne, neznáme se.

Byt plovoucí prostorem je plný skříní s novým oblečením.

Nikdo je však nenosí. Drahý kabát visí na ramínku schlíple, elegantní dámské kostýmy jsou krabáté záhyby, luxusní boty jako pro přehlídku prachu. Prostorem zněly občas ženské hlasy. Množství. Proč jsi nepřišel? Kde ses toulal?! Kam zase odcházíš? ...

Vládne tu ticho a klid, jen skříně vykřikují.

Zbytky drahé kosmetiky.

Jako dětský křik.

Plujeme s Rockym přítomností sami.
Fascinuje mě hloubka pod námi.
Miluji své obrazy a hudbu.
Podmanivě zní.
Domov bez lidí.
Odběhli k terminálu si vsadit, v jackpotu jsou miliony a davy šílí hloupostí.
Lásku jsme si vymysleli, abychom zastřeli kanibalismus a obžerství.
Ve snu o bohatství objímáme mrtvé stromy.
Jsem podivín a nehledám odpovědi.
Neexistují.
Jenom touha a odvaha vydat se za nimi.
Ranní kafe s cigaretou a přítomnost smrti.
Nejistější fakt.
Pro některé jsem spisovatel a pro jiné blázen.
Co s tím uděláte?
Kašlu na to. V tomhle se znám a nikomu nic nepředstírám.
Vůně, nebo smrad?
Obojí je život.
A vesmír. Země pod námi...

TCHOŘ

Někdy po půlnoci jsem uviděl na silnici ležet tchoře s loužičkou krve u hlavy. V duchu si říkám: „Troubo, hovno provoz a ty si takhle blbě naběhneš.“ Přitáhl jsem Rockymu vodítko, aby nechtyl infekci, kdyby dostal chuť na posmrtný cupování tak levný kořisti. Po dalších sto metrech, ušli jsme je v rozjímání, se nocí rozlehl ukrutnej nářek. Vrátil jsem se zpátky a druh, nebo družka, se snažil probrat k životu smolnějšího z dvojice na lovu. Pak se nechal vyplašit dunivým zavrčením z Rockyho mordy a utekl. Byl s námi Aztli. Požádal jsem ho o přidržení Rockyho, který začal jančit a málem mi čumákem vyrazil poslední zbylé zuby, když jsem se sklonil u kontejnerů pro zlomenou garnyž, abych s ní i na ní mohl zraněného tchoře bezpečně přemístit do úkrytu v nedalekých hustých křovinách. Jako na potvoru se přičítala dvě auta, ale ani jedno netrefilo koly zmasakrovaného predátora. Říkám si: „Docela nadějný znamení!“ a opatrně jsem se ho snažil nabrat, abych mu moc neublížil. Sice jsem měl pocit, že to je marný snažení, ale táhl bych za sebou divnej obsah výčitek, kdybych to neudělal a nechal ho chcípnout na vozovce. Případný konec alespoň najde v přijatelnějším prostředí. Všiml jsem si, že se při transportu trochu srovnal, což by mohlo bejt dobrý pro zlomeniny. Opatrně jsem ho složil do větví hustého křoví.

Druhej den jsem se na něho zašel podívat.

Ležel tiše na všech čtyřech a dokonale splynul s okolím tak, že jsem měl co dělat, abych ho rozeznal.

Včera jsem šel znova a nesl trochu mléka s piškoty.
Byl pryč!

TEPLÁ ŽENSKÁ A ZAMRZLÝ PIVO

Chodníky jsou prosolené jako šunka před uzením.

Led hlasitě puká.

Na parkovišti taxikář políbil zem s dunivým žuchnutím. Pasažér odmítal zaplatit předražžený účet a dostal ránu pěstí. Zub vyražený při odvetě se zapíchl do závěje a karmínové krůpěje oživily barvu sněhu.

Po návratu z vycházky jsem osprchoval Rockyho a začal mazat mastí polštářky pacek, aby nepopraskala jemná kůže mezi prsty. Zaskočila mě vzpomínka stará dvanáct roků.

Předváděli jsme zázračný balzám ve venkovský hospodě.

Praskala ve švech.

Osmý div světa až z Hongkongu a každý ho potřeboval. Léčil všechny nemoci a líbil se pro exotický obal. Stál pouhých devět stovek. Šéfovali nám Němci. Rozjízďeli podnikání v Čechách se zkušeností s přímou reklamou i hloupostí zákazníků na trhu vyprahlém po zboží.

Namazaní návštěvníci s medem kolem huby nám rvali zázrak z ruky a platili kořalky jak mourovatí. Dvě servírky nestačily obsluhovat.

Kolega se napařoval, že příště přivezeme akvarijní labuť pro fajnšmekry. Párek za deset tisíc korun i s hedvábnou sítí, aby neposraly koberce při okružním letu bytem. Na účtenku zapisoval pořadí prachatých idiotů toužících po extravaganci. Furianti nabízeli zálohu, ale nebral ji. Ze šaškárny by vznikl špatný vtíp.

Postrádáme snahu stát se podvodníky, ale hlupáci přímo žebrou o lep na posezení. Smějeme se ještě v autě.

Zastavili jsme se pro našeho řidiče ve vinárně U Maruš a Jarušky. Je opilý a dělá do drobné blondýnky.

Maruš se mračí. Zná mužský a žálí. Nosí kalhoty, abychom neočumovali dlouhý nohy a neotravovali nemístnými nabídkami. Přitahuje nedostupností. Jako namyšlení samci odmítáme přijmout její sexuální orientaci, ale nenahlodává to kamarádství ani toleranci k odlišnosti.

Jaruška se nebrání občasným hrátkám s penisy, ale Maruš nikdy nedovolí smyslný dotyk a občas vyvolává touhu vyplnit zakázané území. Je inteligentní a zvládá situaci s elegancí, ale jednou jsem ji zahlédl v akci. Zaútočila na agresivního hosta se zuřivostí kočkovité šelmy a rozdrásala mu tvář nehty.

Objednáme si večeři a vyprávíme zážitky z cest za obchodem. Vybíráme komický.

Přicházejí štamgasti a nešetří na honoráři.

Dostáváme panáky whisky.

Není kam spěchat, spíme v hotelu naproti.

Jsmo potulní obchodníci, jedna ruka s neřestí.

Kolem půlnoci mi trnou lícni svaly, náš řidič zvrací do dlaní a společník klátí lehkouživku na stojáka za závěsem v herně s hracími automaty.

Gamblerům to nevadí.

Světýlka blikají, mince kovově cvaknou při dopadu na dno kasy a jenom občas zachřestí při vyplácení výhry.

Hity duní.

Svět se smotá do jediného klubka a ráno mě probudí kutání permoníků v mozgovém laloku.

Ležím v posteli a jsem oblečený.

Kde se tu vzaly neznámý holky?

Budím ostatní.

Jednohlasně hlasujeme pro pivo k pozdní snídani a bereme schody rovnou po pěti.

Prcháme před špatným svědomím a bližním odpouštíme hříchy. Chlast a ženský jsou zas na koni.

Máme svobodné povolání v přítomnosti totalitního myšlení.

Na ulici budíme pozornost vzhledem i povykem a šedivý kscichty vyzábly nudným životem se protahují nechutí. Jsme trnem v představě o škatulkování. Úspěch netkví jenom ve vycíděných polobotkách a upraveném zevnějšku. Je to o odvaze zvednout zadky a poprat se s okolnostmi. Milujeme rozruch. Máme pěkný příjmy a rozvrácený rodiny. Holedbáme se úspěchy.

Pádny důvod k nevráživosti od zařazených do lajny.

Ve vinárně U Maruš a Jarušky bušíme na dveře zadního vchodu pro personál a dodavatele zboží.

Dlouho se nic neděje.

Jaruška má zarudlé oči, ale neprotestuje. Ví, že se vyplatí nechat pít bouřliváky.

Z kocoviny nás vyproští lahvovým pivem.

Je lahodné a z Plzně.

Všichni chlapi jsou násilníci a sviňáci.

Pivo nám zamrzlo v hrdle.

Ticho sténá.

Maruš leží v nemocnici. Má přeraženou čelist a natrhlou pindu od magora, kterému nebyla po vůli cestou domů v noci.

VŠICHNI NA MORAVU

Konec léta a tradice stejného pohledu na okraj města za benzínovou pumpou s nafouklým tygrem jako maskotem sobotního podvečera.

Na parkovišti mezi kamióny snědoši kšeftují s heroinem a policisté odchytávají magory, kteří ignorovali fakt, že je to jejich zašívárna od dob, kdy sametová opona byla ještě železná. Pokutují je na nedalekém odpočívadle. Slušně si přivydělali na blbcích. Symbióza siláků a přitroublých pravidel pro zaslepené nadutosti.

Rocky našlapuje s lehkostí baletního mistra.

Kličkovali jsme mezi injekčními stříkačkami na jedno použití, sežvejkánymi progumami, prázdnými plastovými lahvemi a výkaly lidí i psů.

Kurvy si nás pobaveně měřily a pasáci četli sobotní přílohu Práva na plácku zamaskovaném v roští pod vrbou. Rokovali o možnosti založit si stranickou buňku, vytvořit frakci a ovládnout prostitutky v parlamentu.

V lánu kukuřice stál úchyl, honil si ptáka a mával na projíždějící auta.

Na obloze jestřáb pronásledoval rogalu.

Zapálil jsem si cigaretu a tipoval, jak to dopadne.

Příroda opět zvítězila.

Jestřáb odnášel kořist do hnízda, aby si mláďata měla s čím pohrát. Pilot se vzpíral. Nedošlo mu, že padl do spárů humanistů. Sezobnou ho ohleduplně.

Teplý vánek donesl slova pasáků kurvám. Našeptal jim je s pokryteckou sladkostí, aby se pomstil zfetovaným parchantům za natrženou prdel při orgiích předešlé noci.

Spustily pokřik s výhrůzkami o založení odborů se stávkovou pohotovostí. Budou dávat jen potřebným policajtům, aby neporušily křehkou rovnováhu tolerance.

Lunetici opěvovali incest s mámou.

Svět je fajn.

Pro úchylky.

Kanibalismus se trestá smrtí.

V deštných pralesích zabýváme šimpanze a gorily. Pojídáme pro podobnost s lidmi.

Pomstili se virem, nad kterým zvítězili bez naší pomoci.

Jsme pohrobci tupé síly a teď na to umírají miliony.

Do pekla vedou nejlákavější cesty vydlážděné nadřazeností nemoudrých.

Rocky si utahuje z hlouposti lidí a vrtí prutem.

Exhibicionista v kukuřici dospěl k orgasmu. Píndour mu změkl v hadru. Není čím se chlubit veřejnosti projíždějící kolem v autech.

Smutek vystřídal předešlý smích.

Jako soumrak se snesl na kotlinu.

V liduprázdných polích je nejlépe, obejdeme se bez všech exhibicionistů.

Vzpomínám na Moravu, kde se přichází do venkovské hospody sesedají k jednomu stolu a komunikují. V Čechách na sebe civí jednotlivci. Mlčenlivě. Pro kačku by si vypíchlí oči stejně jako Moravané, ale jsou drsnější. Serou na sebe! Proč by se unavovali předstíráním srdečnosti? Opice došly, žereme vepřový a narostly nám prasečí hlavy.

Rocky se vrhá do zatopeného uhelného lomu a vyměňuje si poznatky o lidech se sumcem. Podle vousů je hodně starý. Přežil mnohé rybáře.

Vracím se na Hanou alespoň ve vzpomínkách.

„Vy, Čecháčci, si vymejšíte jenom hovadiny!“ tvrdí hospodský.

Postavil přede mne limonádu s jedovatě zelenou barvou.

„Šmigrus sa musí zapít!“

„Tož, jak je u vás?“ zeptal se sedlák Piša.

„Ani se neptej. Až u baráku mi stojí kurvy a skoro každé do sebe láduje nějaký drogy!“

Ušklíbl jsem se, žabincová voda se nedala pít.

Střízlík Roman zavětil.

Poklidný chlastání piva a kořalek mohlo něco oživit.

„Chlapi, doma mám krabicu od bot plnu marjánky!“

„Ať už seš zpátky!“ zařval Olin.

Za půl hodiny se celá hospoda slezla k našemu stolu. Na ubruse se skvrnami, hospodský na něm ojel uklízečku hned po ránu, se tyčila voňavá hromada trávy až do stropu. Teď si rval vlasy a žebrolil: „Neblněte, jestli nás někdo udá, je za to basa.“

„Zalez, prde. Když máš v gaticích, nelez mezi chlapy. Listí jsme kouřili už jako děti!“

Sedlák Piša připomínal terminátora.

Všichni neuměle balili obrovský jointy a mě zalil studený pot při pohledu na hutný a mastný šišky konopí. Na Hané je země silná a slunce přejí rovinám.

Marihuana nádherně zavoněla po celém výčepu, hulili ji jako listí, kouř z ní stoupal do oken a převaloval se na návěs přes hlavy žen i dětí nakukujících do lokálu. Seběhly se, aby zjistily důvod bujarého veselí.

„Měl jsem být dávno doma, stará mě zabije!“

„Ha, ha, ha.“

„V létě přijdou záplavy a spláchnou nám domy!“

„Ha, ha, ha.“

„Pojišťovny nás ošulí!“

„Ha, ha, ha.“

„Kurvy se napakují na humanitární pomoci!“

„Ha, ha, ha.“

Každou chvíli někdo něco prohodil a ostatní se mohli potřhat smíchem. Přestali pít, jenom hulili a hulili.

Namodralý dým se začal rozlézat z hospody do okolí. V jarním podvečeru stařenky a stařiči seděli před domy, ženy rokovaly na lavičkách a děti pobíhaly po návsi. Všichni se všemu smáli a nechápali proč.

Jenom hospodský dostal depku. Lil do sebe kořalku za kořalkou a skučel nad nepotřebnou pípou: „To zas bude kšeft, já toho Romana snad zabiju!“

Nikdo nepostřehl, že jsem se zvedl od stolu.

„Dej si šlehu heroinu a táhni do Evropy, zkurvenej Čecháčku. Kdo vypije to pivo?“ zasyčel nevražlivě. Komplex společenské minority se přelil do zpupnosti zdejší majority.

Utřel jsem jeho slinu ze svého svetrů.

Nemohl mi pokazit náladu v dědině, kde už neřehtají koně, ale lidi řvou smíchem.

Není nad Velikonoce, folklór a marjánku.

Seru na heroin i Evropu.

ODPAD

Zazvonil telefon.

„Tomáši, mám pro tebe kšeft. Bereš?“

„Jo.“

„Dostav se okamžitě.“

Mladík zavěsil sluchátko.

„Kam zase letíš?“ zeptala se matka.

„Musím něco zařídít!“

Nasedl na kolo a zamířil na okraj města, kde stála nemocnice.

Vstoupil do šatny a navlékl na sebe šprcku.

Byl to jeho slangový výraz pro pracovní oblek chránící před infekcí jako prezervativ.

Zamířil do umývárny.

Vzal hadici a pustil se do práce.

Cítil hluboký smutek.

Odmítnutý ctitel.

Vysmívaný i obávaný pro slabost sloužit potřebným.

Jeho spolence se s tím nemohla smířit a vyčetla mu to cestou z posilovny, když ji doprovázel. Posadila se za volant sportovního vozu a bez slůvka rozloučení vyrazila k obzoru. Burácející motor mu připomínal umíráček.

Zakládala si na vzhledu a názoru lidí ze svého okolí. Obyvatele výstavní čtvrti pohraničního městečka spojovala touha po dokonalosti povrchu dopravní tepny na výsluní zájmu veřejnosti.

Neuměl ležící dívce vysvětlit, že to už dávno nedělá jenom pro vyšší odměny, i když byla původním motivem. Bůh jej neobdaroval výmluvností. Dopřával mu smutek z pravdivého pohledu.

Věřil, že se stává součástí rodiny, když ji zastupuje, a snažil se odvést svědomitý výkon, aby ušetřil blízké děsivého zážitku.

Nebyla to láska k neschopným překročit stín, ba ani nenávisť k slabochům s pokryteckými gesty. Chtěl jenom vyplnit nějaké vakuum.

Chyběl mu rozměr věrohodné úcty a její smysluplný projev u lidí v nejbližším okolí.

Odložil hadici a pozoroval narůžovělou vodu mizející v odtoku. Jenom několik tmavých stříkanců rušilo chladný vzhled dlaždic. Uchopil houbu a pokračoval v práci.

Nezasvěcenému pozorovateli by její dotyky připomínaly laskání

milence, který oddaluje pohlavní styk, aby něhou vyburcoval slast k šílenství.

Toužil vzdát hold životu v křečích orgasmu ženy.

Znenadání si uvědomil marnost svého počínání.

Tiše se rozplakal.

Cítil se všemi opuštěný v márnici lidských osudů.

Připadal si jako flák rozervaného masa v dokonale čisté kobce s odrazem světla od lesknoucích se kachliček a unikal mu důvod i smysl pocitu.

Do reality ho vrátí telefon.

„Jak to vypadá?“

„Je to hotový.“

„Zastav se pro peníze.“

Zabouchl dveře chladicího boxu, zamkl vchod, nasedl na kolo opřené o stěnu budovy a vydal se zpátky k domovu.

Pochopil dlouhý pohled matky při loučení.

Uviděl nesklizené pole a hejno havranů kroužících mezi mraky s otazníkem na konci nepoložené otázky na smysl lidské existence bez milosrdenství.

Vladimír Ondys (*1951 Rumburk)

Osudová šedesátá léta prožil v rodném Rumburku. Studoval střední průmyslovou školu strojní ve Varnsdorfu. Místo emigrace přišla vojenská služba na Slovensku a po ní nástup do textilky v rodném městě. Následně pracoval na lodi, dělal strojníka a údržbáře.

Po revoluci začal společně s kamarádem podnikat v obchodní a zprostředkovatelské činnosti. V roce 2000 ukončil podnikání a vrátil se k psaní, které deset let zanedbával. Po několika letech brigádníčení získal spisovatel Vladimír Ondys pevné zaměstnání jako vážič. S jeho glosami se můžete setkat na stránkách týdeníku Naše adresa. Z bývalého bufetu, kde žil obklopen balíky s vlastní knihou, se se svým milovaným staffordem Rockym přestěhoval do malého bytu.

V roce 1984 mu vydalo nakladatelství Mladá fronta prootinu Právě narozené blues. V sobotních přílohách novin a v časopisech publikoval necelé dvě desítky povídek. V knize Příklad Vodnáře (vydané vlastním nákladem v roce 2000) se vrátil na začátek sedmdesátých let. Jeho novější povídky vyšly roku 2005 v knize Kalné vody a sborníku Intelktuál. Publikoval v Psím víně a oloni v Paku.

ONDŘEJ HOLUBEC

ZÍTRA TO PROBEREM

včera jsme to byli probrat
sedíme v barevné gas station
naproti sobě

a on říká: Ondro!

říkám mu: Honzo!

a do mobilu píšu: Jakube...

ale Jakub nemůže

Jakub za pět hodin vstává

pak už za čtyři

za tři

za dvě

Jakub za hodinu vstává

říkám mu: Honzo! kasárny, prachy a psychologický hry nejsou špatný!

říká mi: Ondro! tyhle dvě servírky taky nejsou špatný!

Jakub vstává do práce

shodí pyžamo, vyčistí zuby

Jakub jede do práce

v gas station zavřeli

Jakub klímbá v buse

sedíme naproti sobě

ve vine station u krbu

říkám mu: Honzo! jedem do Brna, vole!

říká mi: Ondro! drahý kluby, ženský, lavičky! proč ne, vole!

Jakub vysedá na Zvonařce, žvýká rohlík a JDE DO PRÁCE

vylezem před vine station

a ťuknem do sebe čelama

říá mi: tak zdar a zítra, Ondro!

říkám: zítra, Honzo! zítra to proberem...

NOVINÁŘSKÁ KLIŠÉ

chyť datla
chyť datla; uhryzni mu hlavu
oškubej ho, pohoď pod nebesa
chyť datla, zmrzač, zabij
protože on je doktor lesa

a ty toužíš
vyžízni; vypít stromy
– potěšit tím ženu
(strategie pro anarchisty)
jed, stříkačky do kořenů
potřísni krajinu prázdnými místy

chceš:
vypárat úsměv, když je úzkostlivo
energii napěchovat – kam se vejde
vždyť
v určitých případech umírání plodí život
a tobě
o nic nejde

PŘÍZEMÍ BYTOVKY

strop -
sem tam průrva, plíseň, tráva
žmolkuje se. kape.
ubývá
--- a setrvává

jak dlouho vůbec -
a ty kousky (mlíko, sníh - ?)
vymrkneš je
a ztvrdnou v koutcích

a čaj v petce kopnutý
posteli pod nohy -
se z pověry nedopije
světlo se smrskne na pruhy
je časový údaj
konec insomnie - ?

strop -
mohl by být nekonečný
z přízemí po střechu ---
chceš to vědět. přečíst. vyvěstit.
alespoň znát z doslechu.

a přes zeď vystrašit dokážou:
zvony v písni, hádka, dech -pohneš se a klepneš
popel do peřiny
(jsou lepší náměty: telefonní číslo obtisklé na zádech – piercing
v bříše – oční stíny)

ale stejně – natlačit rekvizity do chvilky, která pomine
má celkem šmrnc a co by ne

jde o tu tíseň ---

strop v bytě, kde se nevětrává
strop co tě nepustí.

- je jen nekonečná, roztavená sádra

PROTISMĚŘ

nejdřív rukou ukážu – a podívám se
obrysy v přítmí okorají
vidím ---
tam se světlo rozsvěcuje
podle fotobuňky
sjel jsem okapovou rourou a chci zpět
pod vypouklým střešním krovem je
lepší uzel na uzel z povlečení, kalhotek, toaletního papíru...
zapojit paže a stoupat vzhůru mezi okoralým drobným
hmyzem
vzhůru se světluškou v nose
kuželem

tak schválně
když mě udržíš ---

totiž:
vymyslíme materiál
vymyslíme krajinu
začnem u té asfaltky
co z ní odlétávají malé kamínky
prskají do lesa, žhnou, rukávy se nám derou na tělo přisychají
nebo jsou to jenom hvězdy, či nadrcené kusy planet
do kterých pak otráveně kopneš

rozsrší se jasně

všechny hvězdy:
tvoje falešné vlasy
tvůj nasáklý deník
tvůj prefabrikovaný kocour -
mileneček, miláček tak akorát
že z té výšky až ho shodím
nebude mít šanci

my ji máme
a do kostelní zimy ti půjčím sako
přesně padnoucí ke krátké sukni

--- obraťme to

seskoč ty za mnou
 žijem z regálů papírů smradu
 z chleba a petržele
 ale nikdy ne
 z nanicovatého vykrádání
 horoskopového vykládání
 skutečnosti

kaše uvnitř hlav

pochopíme se dokonale
 někdy chytnu slinu, přesvědčím se
 pivem měkce s intuicí slepce
 přesvědčím tě
 počká to zatím to počká ---
 rozpřáhnu ruce
 obrátím dlaně dolů -
 seskoč

tohle patří k životnímu stylu:
 vzdáme se všeho čemu nerozumíme, budeme zbídačení,
 propíchaní kovem, synteticky barevní - intuitivní a líní
 budeme /aranžovat páteře do vykuchaných ryb?/
 hop - stlač metry, rozervi vzduch
 trávnick je posekaný
 otlačíme tam zadky

jinde než tady jsme dvě nuly poblíž
 možná
 ležatá osmička

kolem: těžítka, tabule, výlohy..

kopnu do skla

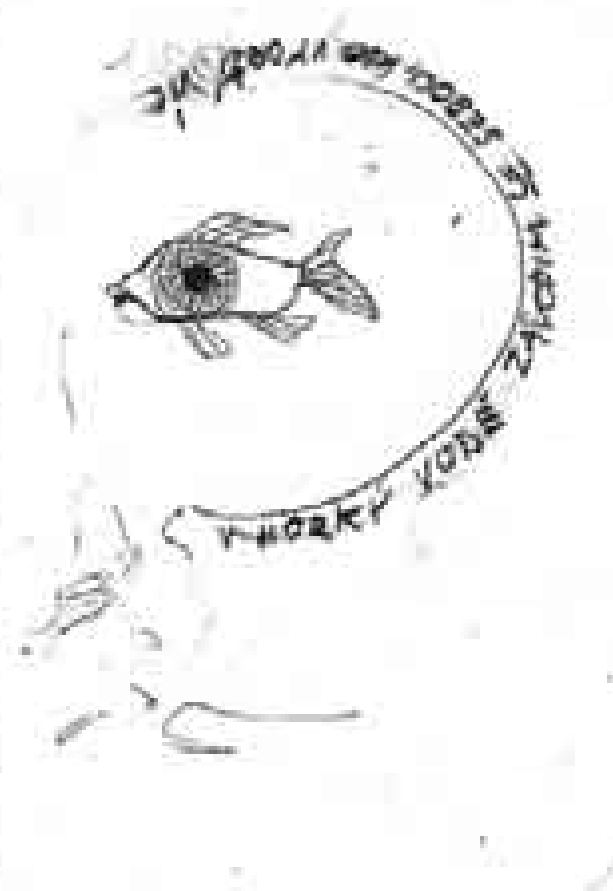
svítíš jak
 hvězda na fotobuňku
 podpálený strašák
 jsme děti
 --- a ta výška

na doplavití hoří pole přes něj je jen kousek domů
 do porcovaných mohutných schematicky poskládaných
 stromů

ťukáním do dřeva to odpočítáme
 --- dopadneš

spadneme ---

všechno prázdné už znamená čisté

PEOPLE GET READY

dejme tomu že existuje lavička
na které ti konečně dojde
symbolika neonového nápisu

non stop * non stop * non stop

pak je tu
noční scenérie a ty jako
její součást
dechberoucí panorama
a mohl bys být klidně na pohlednicích
a tvoje obsažnější strana
dělat lidem radost
jenomže teď
je tu ta noční scenérie
stojíš u paneláku a dveře jsou zavřené
podíváš se nahoru
a chvíli přemáháš
opačnou závrať

a všechno může být krásné když se na to připravíš

odvrátíš zrak a pokýváš hlavou - víš
že nejsi žádný čerstvý sekáč
na kravatě prošlé datum spotřeby
ksicht natřený na bleděmodro
a rozčuchaný vlasy kterými to chceš zachránit

jakoby to nebylo jedno
jakoby nebylo
okolí co se přizpůsobí - vždyť
s trochou fantazie
p r a v d a n e u s t á l e v í t ě z í
s trochou fantazie
můžeš být i Maxipsem Fíkem
Bobem a vykastrovaným Bobkem
univerzální součástí popelnicové mapy
viděnou z ptačí perspektivy

dejme tomu že existuje náměstí
a tvůj piedestal někde uprostřed
uděláš tři kroky tam
a zastavíš se...
otočíš
všechno je v pořádku a zatím
se ti nikdo nesměje
tři kroky tam
stop! tři kroky tam...

ale
nějak to není ono

najednou nevíš kam bys rád

--- zatímco se s každou sekundou
zintenzivňuje touha
už tam být

SAD SONGS

zrozený k chůzi po spletených větvích
hlavou dolů
a jako poštovní schránka - plný
pavlačových příběhů
s tímhle hendikepem na přeskáčku
chvíli lítáš a chvíli kulháš
indiánským tempem

obloha soustavně přejížděná smyčcem
a v krajině krátery
po břišních záškubech
města namalovaná na kusu hadru
a v nich parky -
lavičkové zповědnice co vždycky spustí
trochu sentimentu
a když se soustředíš jsou tam i
pohádkové bytosti

veškerý smysl je jen ta cesta -
míhaní rozšlapaných žvýkaček pod nohama
...a když se zastavíš k odpočinku
slyšíš tu hudbu

- je tak krásná že
kdyby ji někdo zesílil
mohla by být nebezpečná

TRUE

kousek za vozovnou
v cikánské čtvrti
obtečený parkem
seděli
v trávě
a ve starých prochcaných křeslech
s talismany na krku
mlčky stavěli sousoší z vypitých flašek

...

byla tam -
s rozteklým obličejem
v orvaných plesových šatech
navoněná jak laciná kurva

zoufale skákala po střeších
nakřáplým hlasem
pokřikovala z parapetů
na policejní hlídky
poslední královna s prokletým jménem
vždycky vytrvalá
až do svého romantického zhebnutí

...

- svítání jako pyšný ksicht funebráka

...

každý sám za sebe
s pocitem kolektivní viny
seděli mlčky v mlze kradených cigaret
popíjeli a v prstech žmolali
své talismany

RISE

nekonečné řady
místa kde se v periferním vidění
zapálil vzduch
tohle je noční dálnicová romance
doteky na zadním sedadle
tváře nasvícené
a mizící
v rytmu blikající kontrolky
--- nebo klidně prázdná v pokoji
někde jinde s někým jiným
když ruce nevidomě šmátrají po desce stolu
a v závějích prachu podle otisků prstů
hledají sestřičky
s pavučinovými rukávy -
a hodiny zmlkly pro nedostatek pohonných hmot
je to nefalšovaná romance
všecko v nulovém čase
zpátky na zadním sedadle – mapa v přihrádce
a cíl nadosah
nebo ne
--- pokoj a za oknem
rozkmitané pochodně - svítání v nedohlednu

dokud nenajde
jeden svět druhý
nebo naopak

tahle noc závrtnou rychlostí stojí

THE SIDE YOU NEVER GET TO SEE

čekání -
jsou vteřiny o kterých lhali
a dvě zrcadla proti sobě
mi zopakují tvář dlouhou řadou
spokojených výrazů

.

.

.

kdesi na konci
to začíná

to opakování uklidňuje -
jen kapky po dvou
tunely do polštáře ---
třásně zpod víček
co se vždycky hodí -
na důkaz opravdovosti
při jejich počítání
spím

- a sen
je probuzení do postele naruby
když pozřeme se
melodie v našem břiše
zhasne

- společně -

dnes
až mě navštívíš
jen prosím neber nikoho dalšího
dnes až mě navštívíš -
snad raději ani

.

.

.

.

.

.

.

.

sebe

.....

Ondřej Holubec (*1984 Přílepy u Holešova)

Po gymnáziu neúspěšně studoval žurnalistiku a filozofii na Masarykově univerzitě v Brně. Momentálně se žíví jako šéfredaktor regionálního týdeníku Naše adresa na Kroměřížsku. Jeho texty vyšly v Hostu a Psím oíně.

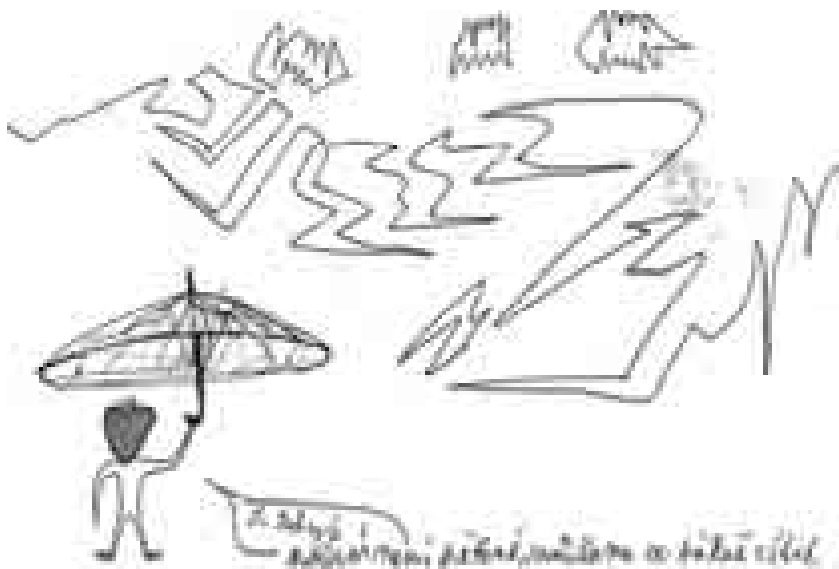
TOMÁŠ TOMÁNEK

BRUCIAMENTO DELLE VANITÁ (PROLOG CYKLU)

stehny stromů
vzlíná
klid
mrznou
páteře vět
jak koleje
vyhřezlé
z úst
tělo -
důl na tmu
z hlíny vyjmutý
zemi je teskno
ve tmě zní průrva
z níž odešel
hlas

ZRÁNÍ

kouř provléká ruce
rukávy komínů
jako by chtěl
z korun stožárů
očesat zralé slunce
děti ve větvích neuzrály
nepůjdou ještě do škol
až napřesrok
svou tíží strhnou stopky
a pecky zahnízdí
v brázdách školních lavic
aby se trpělivě
modlily za růst

SOUHVĚZDÍ

I.
babička ryje brázdu
ve směru letadel
k moři
rezává pláž
vany
vězní dešťovku
než ji deltou konve
vpustí
do žíznivých úst
puklé hlíny
aby ze semen vody
vytryskly průsvitné šlahouny
žilami stromů
do švestkových
suhvězdí

II.
švestky
spadané planetky
v zavařovačkách
jak bůh můžeš
ze světů
vařit povidla

PŘÍMĚŘÍ

zákopy hrachu
dráty psiho vína
podzemní bunkry brambor
doba krátkých příprav
před podziminími boji

SKÁKEJ

skákej
ať v teploměrech
kostí srazíš
tmu
nenech ji tepat
za propustmi očí
a možná můžeš
jíst světlo
po kouskách
hřát
jako dlaně
střech
když tvarují
z větru
hnízda
aby usmířily
ptáky

Tomáš Tománek (*1983 Ústí nad Labem)

Převážnou část života prožil v Jílovém u Děčína. Vystudoval Střední průmyslovou školu strojní a dopravní v Děčíně a Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze. Zvítězil v literární soutěži Antonína Voráčka 2008 ve Strakoncích, na oceněných místech se umístil též v Literární ceně Vladimíra Vokolky 2008 v Děčíně, soutěži Klementa Bochořáka ve Vranově 2008 a 2009 a na Literárním Varnsdorfu 2008. Publikoval zejména ve sbornících ze zmíněných soutěží, dále v literárním časopisu Psi víno, v Protimluu a Lovoosických listech. Žije v Praze, pracuje jako armádní zpravodaj ČTK.

MAGYAR

PODAJME SI RUKY NA ZNAMENIE BRATSKEJ LÁSKY

paneláky sa nado mnou skláňajú
ako nevkusné falické symboly
zavrhnutej kultúry,
zubatá kunda ide po mne
ale nemá najmenšiu šancu
mojimi laserovými očami
jej vypaľujem
na čelo hákový kríž

teraz to už bude všetkým jasné
teraz bude každý vedieť
o čom to kurva je,
keď pod oknami pochodujú
ženské s príslubom pomsty

jazyk nás uvrhol
do večnej samoty
a ja sa ťa
nemôžem dotknúť
a nenechať za sebou
stopy

KORUNOVÁCIA VRAHA

toto všetko som už niekde počul
mesiac odbíja premiéru
sleduje nový trend
kým nabíjam fajku tabakom z vajglov
toto ticho nezaplní žiadna hudba
všetci chcípeme v malých miestnostiach s hlavami bábik
možno máš pravdu a nemá zmysel pokračovať
spomínať na konské hlavy na trakčnom vedení
zamrznuté sochy
sto metrov plačúceho olova
psa čo trtkal mačku

defekty sa množia geometrickým radom
evolúcia s blbými kartami nedostala šancu
astronaut odtlačil svoj mozog do piesku
diváci tlieškajú
je to agónia deti na predstavení
šaša so zubárskou vrtačkou
exkluzívna chuť pomsty
noblesný pach porážky
zvratky prezlečené za džentlmena
a nezmazateľný neurolept tvojej tvare
(povedal som jej že je krásna
že je krásna krásna)

bábková kurva korunuje vraha
parazit zosmiešnil môjho boha
a ja čakám na pomstu

SIRÉNY

nedokážem zabudnúť
na ženu ktorá
visela na ostnatom drôte
ako manekýna
s rukami natiahnutými
k oblohe
- len sa dotknúť
a ten zvyšok vlastne
vôbec nestál za reč

chcel by som ti o nej porozprávať všetko
ale už nie je nič
čo by som ti mohol povedať

nedokážem zabudnúť
povedal som jej
skôr než som si zmizol

MENO MESTO ZVIERA VEC

prichádza čas
škripania zubov
a bledomodré hlavy
vykrikujú pravdy
a trieštia sa
o betón

prichádzaš ku mne
pokrivená
máš to v rukách,
máš to v nohách,
nádherná žena plná nenávisti,
šepkáš mi to do uší
ale ja nič nepočujem
pretože
kričíš popol

STOPY

(budeme sa k sebe tlačit, ako keby sme sa mohli zachrániť sami pred sebou..)

nedoniesla si mi ani
pohľadnicu z koncentráku,
hovoriš o všetkom
čo by si chcela
a nevšímaš si
že sa všetky vtáky radia
do jednej nekonečnej nitky
a zúfalo letia preč

zalez si pod posteľ

prichádzajú vlci

niekto za nimi
maže všetky stopy

PORUCHY ŠŤASTIA

gigantická améba pohltila slnko

a tebe vypadávali z úst
pochmúrne zimné krajiny
ako tragické konce
stupídnych rockových balád

vypadalo to tam ako deň pred zánikom
a ja som nechal zmiznúť všetkých ľudí
aby som si ich mohol znova vymyslieť
a hľadať ich stopy
- chcel som sa zasa vrátiť
do príbehu

bolo to tak jednoduché..

nikto si nič nevšimol

hudba pre davu

päť tridsaťsedem ráno keď idem vlakom na šichtu
chlemtám tú hnusnú polievku

niekto spí
niekto sa tvári nešťastne
ja nie som ženatý
našťastie

a ešte stále nepijem kávu
a neseďím v parku
a v práci počúvam rádio
aby som večer mohol pozeráť na telku
je to nechutná aristokratická hra
dnes zachránim planétu
zabijem manželku
alebo sa opijem

je to úplne jedno

päť tridsaťsedem ráno keď idem vlakom na šichtu
zúfalo hľadám exit
a pre istotu
držím v ruke žiletku

SMRŤ REPUBLIKE

smeješ sa
sfajčená na sračky
strkáš mi prsty do pusu
a vyťahuješ odtiaľ balóny

ja zatváram okná
ťahám pred dvere skrine
strihám telefónne káble
zabedňujem okná
pozerám špárou v žalúziách
dávam si bacha
chcem ťa len pre seba

som slávny monarchista
a ty si moja kráľovná

Magyar

Magyar (dříve též Peter Ujhazy) je pseudonym mladého slovenského autora, který si přeje zůstat inkognito. Redakce respektuje autorovo přání.

ABULIA TEETHING ELESDE

01. Prolhaná veverka! Kdybys nebyla tak prolhaná, veverka časy by se měnili lidi by nestárli moudří by se stali blázny blázní ještě většími blázny svět by byl veliká lázeň plná rozkoší zvířata by měla důvod žít stromy by mohli volně dýchat a všechno by zas bylo vším kdybys jen nebyla tak prolhaná, veverka

02. O pět minut trinást je skúpa na slovo rovnako tak aj ja och to ma teší to mi robí pocity a nechodí bosá ani ja to nemám rád sme takí... nespriaznení s prírodou och vzrušuje ju to aj mňa obaja totiž vieme, že toto je naša konečná zastávka

03. Koniec Prehnané očakávanie Nezaviedli nikoho tam kam chcel Moja duša rozdelená na veľa kusov Sa už ani nechce hýbať Vtiahol som sa do seba Snažiac sa utopiť v močiaroch Ktoré vznikli pozorovaním Lenže nedarí sa Myšlienky na samovraždu Znamenajú neustály kontakt so smrťou Znamenajú mať jediný krát Úplnú kontrolu nad svojim osudom Pretože ak by to tak nebolo Tak sme všetci svoj osud A teda neexistuje Vidím ho vo svojej mysli Ako si podáva ruku s bohom

04. Burizón v lietadle konskú masť ukončil Spala na koberci a bolo jej dobre Ležala na lúke a jedla jedlé gaštany A granátové jablká Ktorých pomenovanie nikdy nechápala Prespala deň v tráve A v noci dúfala, že vylezie Na stromy Nikdy sa jej to nepodarilo Ale skúšala Lebo niekto niekedy niekomu povedal Že skúšať sa oplatí Že pozorovať milencov sa oplatí Že spať sa neoplatí Lebo kto chce prespať celý život? Druhá strana možno povie Kto chce prebdiť celý spánok? Sex jej chutí Rovnako ako všetko zakázané /pre ňu/ Ale keby rozmýšľala vie Že jej nikto nikdy nič nezakazuje Totiž život je len hra všetko je možné a všetko je dovolené Príbehy sa končia Príbehy začínajú A smiech Samota Bolest' Smrť A mnoho mnoho ďalších vecí nás spája Sme nitky zošité do šiat A existujú aj mole Náhoda chcela Boh chcel Osud chcel Pravda je však taká, že nik nechcel Je ťažké Rozmýšľať nad vecami z iného Ako z ľudského hľadiska Ale presne to je cesta O ktorej si myslím Že je správna Tak prosím, ľudia Fakt prosím

05. Charakterní ľudia Peniaze ničia charakter Hej hou let's go Peniaze ničia priateľstvá Peniaze robia dobre Ale možno Sa dožijem doby Keď bude robiť dobre Aj obyčajný kancelársky papier Ale snáď Sa nedožijem doby Keď bude obyčajný kancelársky papier Ničiť charakter

06. Na telo Daj ruku do mojej pusy o-o-o-o Daj nohu do mojej hlavy je-je-je-jé Daj si guľku do brucha Ponevadž ponevadž Je to kruté? Smiešne? Aj tie najkrajšie baby serú A špárajú sa v nose A kto vie, čo ešte

07. To Nedá sa zahrať Vkráda sa do srdca Cítim to keď prší Cítim to v noci Cítim to, keď pijem Cítim to, keď som sám Cítim to často a preto Som sa akosi naučil /akosi prirodzene/ Si to /asi/ užívať Je to pocit, ktorý mi hovorí Že vážne žijem Že na to

som tu Žalostné, smiešne Ale zároveň strašne skutočné A tie skutočné pocity Sú tie pravé na ktoré sa treba spoliehať Lebo čo z nás potom ostane? Kto sme keď vnímame len to, čo chceme? Aj keď dokážeme vnímať všetko? Kto sme, keď sa skrývame za vieru? Kto sme keď záleží len na jednotlivcoch? Stádo hlupákov Stádo somárov Stádo volov --- Len si treba užívať Všetko Dokonca aj smrť A to Je vyslobodenie

08. Lesná víla Uteká do lesa a späť a späť a späť a v lese to vyzerá na búrku ľudských emócií a asertivita, myslí si, je dobrá, ale len pre ego maniakov a nikto jej to nevyhovorí, pretože nevedia, čo to je, a tak sa túla, hľadá niekoho s kým sa dá porozprávať aspoň, ale keďže nikde nikto tak uteká a myslí na to, že zem je veľká a ona nechce dvakrát vkročiť na to isté miesto

09. Šika-na-stol Vstávam zo sna, keď snívalo sa mi O mačkách pribitých na stĺpy A počuť len jej hlas, ako hovorí O tom, aké je všetko jednoduché, keď o tom nepremýšľáš Sú dni a sú zlé To nie je dobré Lebo len ona vie Kto za koľko žobre Ulice preplnené nenaplnenými snami Mi vravia, že sa to nedá dokázať A vo svete plnom ničoho nemám Ani najmenšiu šancu, keď o tom nepremýšľam

10. Gorilí muž má všade chlpy, dokope vás, dobije vás, a príde len keď budete chcieť Očakával som úplne hocičo Niečo, čo pohladí Niečo, čo napovie Aký je svet v skutočnosti Niečo, čo ma nenechá chladným Niečo viac, ale Dočkal som sa ničoho, čo Nebola ani jahoda, ani šampanské Snažím sa biť sa S prehnanými očakávaniami A možno sa aj darí A možno aj nie Dôležitý je, aj tak, len ten pocit Je to ťažké, skoro ako Postaviť sa na auto na prepĺnenej ulici A zrevať: „Kto z vás skutočne cíti, že žije?“ Je to ťažké, ako ísť na diskotéku v teplákoch Ťažké ako povedať svoj názor Bez strachu ako naňho bude reagovať okolie Ale dôležitý je ten pocit Byť sám sebou a Byť hrdý na to, čo robím Aj keď to iní nechápu Dôležitý je pocit A preto Treba Byť...

11. Boh „Kto vládne vládcom?“ „Boh.“ „A kto vládne Bohu?“ „Iný Boh.“ „A kto vládne inému Bohu?“ „Boh iných Bohov.“ „A kto vládne Bohu iných Bohov?“ „Boh Bohov iných Bohov.“ „Eh. A kto vládne Bohu Bohov iných Bohov?“ „To je jednoduché.“ „Boh Bohov Bohov iných Bohov?“ „Boh je abstraktný pojem.“ „A to znamená?“ „To znamená, že Boh je ohybný.“ „Ako gymnasta? Boh?“ „Nie. Ohybný v takom zmysle, že pre každý subjekt, alebo každú aspoň trochu živú vec, a možno aj umelú, môže byť Boh vždy niečo iné.“ „Čo je subjekt?“ „Vnímajúca, chápaná, mysliaca, konajúca bytosť.“ „To máš z wikipédie?“ „Eee.“ „A aká je aspoň trochu živá vec?“ „A prečo sa vlastne toľko pýtaš?“ „Chcem veľa vedieť.“ „A prečo chceš vedieť veľa?“ „Čím viac viem, tým budem múdrejšia!“ „Ale tým viac v starobe zabudneš.“ „Aha. Takže je lepšie žiť hlúpy a zomrieť hlúpy, ako žiť múdry a zomrieť hlúpy?“ „Nie, nie je to lepšie, pretože nik nevie, kedy zomrie.“

12. Toto nie je o love Možno Sa jej pozrieš do očí A uvidíš Hviezdy A vo hviezdach pády A v pádoch strach a bolesť A v bolesti utrpenie A v utrpení stratu A v strate žiaľ A v žiali smútok A možno Sa jej do očí nepozrieš A neuvidíš Hviezdy A vo hviezdach radosť A v radosti lásku A v láske silu bojovať Za hocičo Pekné Len chvíľa je to Čo chce

13. Nočná prechádzka po preplnenom parkovisku Najprv ťa vezmem na prechádzku Omotám si ťa Aj okolo prsta Potom ťa budem pokúšať Ako on A možno aj ako ten druhý on A neostane nič, čo by mohlo ostať A nestane sa nič, čo by sa mohlo stať A už nikdy nekúpim nič, čo chce byť kúpené A potom odstránime vodu Z očí a nosa Aj šampón Ale nebude po všetkom Lebo už nedokážeš Byť samostatná A môj pocit sa zvyšuje

14. Kečup sa nesie Vdýchol život veciam, ktoré oň nestáli A keď ho po dlhom čase začali milovať Tak im ho začal brať Ale búrka sa A vravia, že sa nedajú Lebo viera už pokryla celé mesto Ale iné mozgy, iné chápanie Toto len tak neprejde Dokonca ani jemu Nebolo by od vecí Keby si aspoň pamätali predživotný stav Ale si nepamätajú A to im vnára strach Do tepien A do srdca A láska je krutá Najkrutejšia z krutých Proste na zaplakanie Lenže tieto veci Sa netýkajú Vyvolených Možno sa to zdá Nedokončené, ale To Asi preto, pretože To aj Je

15. Sex, Drugs & Diazepam Už hodnú chvíľu pozorujem ju Ako si kráča smerom ku mne A vlní sa a vlasy jej vejú Lenže ja som len také fajne malé veľké nič A prejde A srdce Sa zastaví A ja vnímam Už len parfum a Svoju úbohosť Lebo to jediné mi ostáva

Abulia Teething Elesdė (*1988 Prešov)

Od mala som sa venoval hudbe a písaniu. Píšem si vlastné zbierky /väčšinou sú to zbierky obsahujúce 5 až 25 básní/, z ktorých niektoré /napríklad Šou slov, alebo Odrazy sklenených tabúl sú uverejnené na internete. Taktiež hrám v undergroundových alternatívnych kapelách.

BORIS LILOV

Práca dobrovoľníka

Je na nezaplatenie.

Hepiend

Som v koncoch.

Rezne v Brezne

Z tej svine sme boli riadne vyklepané.

Zmiešané pocity

Keď jej všetci vravia, že ten jej nový ujde.

V totalite

Nebudte príliš otvorení. Mohli by vás zavrieť.

Drogy

Nebudme mäkké!

Japonskí piloti očami Vychodňara

Padali, bo ňeznali kam i kadze majú lecec.

“Dej mi svatý pokoj,”

řekl a zlatá rybka z něj udělala papeže.

Nadčasová chudoba

Kedysi nemal nič. Dnes nemá všetko ostatné.

Umenie

Brat ťažký život na ľahkú váhu.

Ženská logika

je logikova žena. Inak to nemá logiku.

Pes

Ak u vás skapal pes, mali by ste zistiť, kde je zakopaný.

Rada III

Ak umierate, smejte sa. Veď kto sa smeje naposledy...

Rada VI

Ak s vami niekto ťahá za jeden povraz, skontrolujte si, či neťaháte za kratší koniec.

Workoholik

Dňom a nocou pracujem na tom, aby som už nebol workoholikom.

Fajčenie

Škodí zdraviu, ale skúmal niekto vplyv zdravia na fajčenie?

Ako III

Ako sa smejú komparzisti? Ako najatí.

Syndróm vyhorenia

Postihuje obvykle tých najviac zapálených.

RNDr. Boris Lilov (*1977 Bratislava)

vyštudoval Matematicko-fyzikálnu fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, matematik, programátor, manažér kvality v softvérovej firme, finalista súťaže Poviedka 2005 (LCA, Bratislava, 2005), publikujúci prózu, poéziu a aforizmy v rôznych tlačенých periodikách a na internete, autor zbierky aforizmov Slovenská frázoovitá obec (Unika, Bratislava, 2008), spoluautor poviedkovej antológie Sex po slovensky 2 (Ikar, Bratislava, 2005), zostavovateľ a editor zbierky autorov publikujúcich na internete – Netoorba, ako zakladateľ a predseda občianskeho združenia Literis tiež spoluorganizátor viacerých autorských čítaní a literárnych podujatí na Slovensku.

NORMÁLNÍ ŽIVOT

Brněnské centrum Pasáž fungující při Sdružení Podané ruce vyhlásilo koncem loňského roku literárně-výtvarnou soutěž na téma „Normální život“. Autory soutěžních literárních děl (zejména povídek, básní či zamyšlení), kterých se sešlo přes 40, jsou lidé, jenž se kvůli užívání nelegálních drog (zejména pervitinu, heroinu) dostali do problémů a posléze do vězení, léčebny či terapeutické komunity.

29_ANONYM

NORMÁLNÍ ŽIVOT!?

Chcete vědět, o čem vězení ve skutečnosti je? Je to místo plné bolesti, nenávisti, zrady. Všechno se to míchá dohromady a stres, strach a nenaplněné touhy vás pomalu spalují jako pekelný oheň. Je to místo, kde dospělí muži tiše pláčou ve spánku a zoufale bojují, aby si udrželi zdravý rozum, naději a sny. Vězení je studená a tvrdá realita, která pro spoustu lidí představuje psychický teror. Ta nejdůležitější lekce, kterou člověk ve vězení dostane, je, že příliš mnoho laskavosti může působit jako vnitřní slabost. Vězení je místo, kde pohrávání si s pocity ostatních je hrou, sportem. Ve zkratce je to peklo... Mučírna a blázinec, kde nic nedává smysl. Jenom přežítí a svoboda. Ve vězení se vyplácí, když víte, kdy je čas se přikrčit

a zalézt do úkrytu. Naučil jsem se vyhýbat násilí a daří se mi to téměř stoprocentně. Možná to vypadá, že jsem posera, jenomže vím, jak se o sebe postarat. Člověk se musí mít pořád na pozoru. Sledovat, co se děje kolem. Naučíte se, jak splynout s davem. Musíte hodně naslouchat. Je to součást boje o přežití. Spousta lidí se to nenaučila. Stanou se z nich buďto oběti, nebo predátoři.

„Rozhoupejte zvony, co jich všude je, dokonalost, ta prim nehraje a prasklina je důvodem, proč světlo vidíš uvnitř v něm.“
Leonard Cohen, Hymnus

MANY

NORMALITA V NENORMALITĚ A NENORMALITA V NORMALITĚ.

Říkájí mi... a bylo mi 31 let.

Dobré ráno, kluci.

Je 15. prosince 4.40 h.

Sakra kluci, já měl zase sen.

Propocení triko, nálada pod psa a před očima sen, který je tak reálný, že mně jde mráz po zádech.

A tak začínám vyprávět.

Spal jsem na zádech a z ničeho nic mě chytly obrovské ruce za ramena a já se nemohl pohnout.

Hlas, který neznám, mně říká, poslouchej to, a z ničeho nic slyším mouchu, jak mně bzučí přímo u hlavy, a odhaduji její vzdálenost a směr podle zvuku bzučení. Je strašně blízko a sedla mi přímo na čelo a bzukot ustal. A v tom mně ty ruce sevřely krk a já nemohl dýchat. Tak tak jsem lupal po dechu a snažil se vymanit tomu pevnému stisku, ale nepovedlo se mi to. Dochází mi vzduch, ale já to nevzdávám a v tom jsem se z toho dostal.

Vyskočil jsem z postele, dávám se a nabírám vzduch do plic. Otáčím se za sebe, abych viděl toho, kdo mě škrtil, ale zjišťuji, že je to jen další noční můra, která mě alespoň dvakrát týdně pocítí svojí návštěvou, ale ty zatracené ruce cítím pořád na krku.

No, a vyslechni si noční můru kámoše. Zase v noci kňučel, a tak vím, že jeho sen byl podobný, a tak je to pořád dokola.

Ty noční můry jsou asi z těch šestnácti let na opiátech.

Zrovna jsem si vzpomněl, že 8. prosince jsem ukončil čtvrtý rok a tři před sebou, v nejhorší věznici v ČR, ve Valticích. Nějak jsem to přestal vnímat. Jsem na oddíle pro toxikomany od 2. dubna 2008 a snažím se skoncovat s drogama. Zatím se mi daří, ale bude hůř, protože pořád si neumím představit život bez drog, ale mám zdraví opravdu špatné, a tak mám poslední volbu, pokud se chci dožít alespoň padesátky.

Tato basa je má druhá. Poprvé jsem dostal čtyři roky, ale vyšel jsem z basy, když mi bylo 24 let a bylo mi to jedno. Drogy mě držely nad vodou, no já si myslel a neviděl jsem zpět, proč jsem v base, proč nemám opravdové kamarády, proč rodina, kromě mámy, ode mě dává ruce pryč. Nechápal jsem víc věcí, protože můj mozek byl nonstop pod vlivem opiátů.

Do čtrnácti jsem žil normálně a kdo fetoval, byl v mých očích špínou. Třeba mi osud dal za vyučenou, abych nesoudil ty, kteří potřebují pomoc, a nastrčil mi fetáka, mého známého, do cesty. Probudil ve mně zvědavost a můj příběh začal jít od desíti k pěti.

Abstáky mě donutily dělat věci, které se mi přičily, ale protože jsem byl závislý, tak jsem to vnímal jinak. Krádeže, agrese, soudy a podmínky, máminy slzy. Představuji vám skryté zlo v drogách.

Když jsem měl ještě trochu síly na drogách, pokoušel jsem se párkrát o sebevraždu, ale ta bestie mě to nechala vychutnat až do samého konce. Přišel jsem dvakrát o svoji rodinu a tak i o své dvě děti.

Proč jsem nepřestal s drogami? Tak to určitě nešlo. Prožil jsem si spoustu krizí a už nikdy nechci ničím takovým projít. Nadělal jsem se dost prasečin, ale zásadně se nelituju, cítím k sobě nenávisť.

Učím se žít s minulostí, ale je toho moc, s čím se budu muset smířit. Osm měsíců se snažím najít cestu do normality, ale mám toho špatného příliš moc v hlavě a odrazuje mě to.

Je čtvrtek ráno 4.40 h. a vstáváme na snídani. Čao, kluci.Co je? ptá se mě Milan. Víš, jak jsem Ti vyprávěl můj příběh o té feťačce? Jo vzpomínám, odpovídá Milan.

Sedím na autobusáku, zfetovaný na doraz a vtom si ke mně na lavičku venku sedne mladá krásná dívka. Prosím tě, dej mi dávku, nemám prachy, a tak ti to za to udělám pusou. Stejně jako v realitě jsem ji poslal pryč, ale naléhala, že má bolesti. Dal jsem jí dávku a ona si přede mě klekla a chtěla mi to udělat. Poslal jsem ji pryč.

Takové holky mají spoustu nemocí a to mě děsí. Sedla si v tom snu zpátky vedle mě a začala brečet, že už nemůže dál takto žít. No a v tom snu mi na lavičce umřela. Hrozně mě to děsí. Chtěl bych se probouzet beze snů, anebo se sny, které jsou příjemné.

Sedíme po sčítací prověrce večer u stolu s Milanem a posloucháme při kávě hip hop na rádiu jedna, ale i jinou směs muziky, kterou pouští. Vzpomínky nás šroubují, a tak si vyléváme srdíčka. Dozvídáme se jeden na druhého hrozné věci, ale jsou to naše interní rozhovory a opravdu si věříme, protože

víme, jak muklové umí těchto informací zneužít. No, přece jen nesedíme poprvé a máme už plné zuby té zasrané mukloviny, podrazů, falešnosti, politiky. Držíme si na cele úroveň chování. Děkuju si za různé maličkosti a vážíme si jeden druhého za to, že se k sobě chováme jako lidi.

Pokud v base najdete kamaráda, kterému můžete věřit za každé situace a který se vždy za vás postaví a je to vzájemné, tak máte vyhráno, máte vše, ale takového kámoše hledáte hodně dlouho.

Mám štěstí a můžu se čas od času vybrečet Milanovi. Jak jsi dostal céčko, žloutenku, ptá se Milan. Tak mu odpovídám.

Celou dobu, co si píchám opium, tak si kupuju nové buchny a zásadně si po nikom nic nešlehnu, ale sešlost feťáků a feťaček skrývá různé překvapení. Našlehli jsme se v klubu U Houby a zábava začala pěkně odvázaně. Holky dělají hrozné věci, když fetují, a tak se souložilo snad všude.

Seděl jsem v křesle a vychutnával si doutníček. Jedna černovláska, Vladka, kterou jsem viděl poprvé, si na mě rozkročmo sedla a začala se vrtět. Super sex na drogách, ale bez ochrany.

Asi půl roku nato jsem ležel v nemocnici na kapačkách s astmatem. Přišla na pokoj mladá doktorka a zeptala se mě, zda fetuju. Odpovídám, že ne. Nevím, jak vám to mám vysvětlit, ale při odběru krve jsme vám dělali testy na játra a vyšly nám hodnoty, které nám říkají, že máte být po smrti, a je to opravdu zázrak, že jste na živu.

Tak jsem kápl božskou, dostal jsem nějaké injekce a léky a pak začal kolotoč vyšetření na infekčním, kde mi zjistili chronickou virovou hepatitidu typu C. Primář mě upozornil, že stav mých jater je na transplantaci, ale pokud by se to spravilo,

tak bych dostal inter Seron, takovou jaterní chemoterapii.

No fajn, říkám si, ale co teď? Nebral jsem tu nemoc vážně a fetoval jsem dál.

Pátek ráno 4.40 h, budíček a snídaně. Čau, kluci. Milane, zase jsi v noci kňučel. Jo, brácho, ty sny. Jednoho dne z toho zblbnu. Opět ty nesmysly z venku, tady z basy a z muklů. Všechno se mi plete dohromady. Tak ho utěšuji, že bude líp. Snažím se mu namluvit, že je to pouze očista, která pomine, ale sám nevěřím.

V 7.20 h. se přemísťujeme na aktivitu do vybavené cely, kde nám jeden člen personálu ukazuje cestu normality formou komunikace. Čteme definici krásy, kterou máme na tento den za úkol a opět jsme to s Milanem vzali z gruntu. Občas se sami sobě divíme, že po těch letech na opiátech nám funguje mozek a překvapivě kvalitně.

Zato zdraví nás dávno opustilo a nějak ty bolesti svalů a kostí, občas vnitřností, nedáváme znát, ale dobře víme své.

Sobota ráno 6.30 h., budíček a hned snídaně, protože kuchaři chvátají. Milan se mě ptá. Co je, Many? Zase jsi ponocoval s kávou a propiskou? Odpovídám. Víš, jak je to s tím mým spaním. V noci mám soukromí a klid na přemýšlení. Do půl jedné v noci jsem psal dopis Janě z Luxusu. Vždycky se mi uleví, když se můžu svěřit. Co jsi psal? Jseš tady krátce a já ti vyprávěl o útěku před basou. Zašil jsem se u jedné ženské ve městě a tam jsem vegetil. Po půl roce mi řekla o jednom pitomci, s kterým žila, který neustále chlastal a rozbil jí hlavu o postel, protože se našťavaně ohradila. Toho večera jsem měl hroznej vztek, když mi to detailně líčila. Ráno jsem do sebe nalil litr bílého vína a skřoupal jsem deset kousků tramalu stovky a začlo peklo. Vzpomněl jsem si na to, co mi večer říkala, vzal jsem si bundu a šel ho hledat. Po třech hodinách jsem ho našel za městem u stánku, kde se naléval. Dostal pěstí a spadl zátylkem na chodník a rozrazil si hlavu.

Odvezla ho záchranka na ARO, kde ležel týden na kapačkách, a protože byl opilej, tak to fízlové smetli ze stolu a ani mě nehledali.

Neděle 7.30 h. budíček, sčíták a snídaně. Čau, kluci. Už čtyři roky, každou neděli, dostávám hnusnej mazanec. Leze mi to jídlo už i ušima. Nenechávám si zkazit náladu a zpívám klukům píseň: Slunce, slunce svítí nad hlavou, nad hlavou a stráž se zelená.

Jeden z mála dnů, kdy se mi zdál pěkný sen, kdy jsem se dobře vyspal a to kluci pochopili. Po snídani hrajem činu s kostkami o klíky a Milan se vzteká, protože vyhrávám. Jak den začne, tak i skončí. Odpoledne jdeme na hodinku hrát nohejbal na dvůr. Bolí mě z toho děsně klouby, ale kašlu na to. Večer v sedm, po sčítáku, pijem kávu a kouříme tabák Paramount. Kecáme o dětství a odtud se dostaneme k ženám. Jsme sběrnice příběhů o ženách a sexu. Od žen jdeme k snům. Oba máme přání si založit rodinu a tak si kreslíme sny. Je krásné, když vám capart běhá po dvorečku, špinavej od čokolády, směje se a vy také. Často si to představuji v noci a svírá mě to na hrudi, když si vzpomenu, že jsem na drogách přišel o syna a i o dceru.

Pondělí 4.40 h. budíček a snídaně. Čau kluci. Moc jsme toho s Milanem nenaspali, ale skvěle jsme si pokecali a zasmáli se příběhům na drogách. Ráno v 7.30 h. máme aktivitu s pedagogem, který nám pouští na DVD dějiny z války a z nich budeme psát testy. Po obědě si mě volá sociální a čte mi zprávu

o mé dceři, které je šest let. Má po mozkové obrně. Nalévá se mi krev do hlavy a s hrozným vztekem mě bachař vede zpět na celu.

Milan se mě snaží uklidnit, že to bude dobré a mluví na mě tak dlouho, dokud svůj vztek nezlomím. V noci nemůžu spát a bojuju s tou bezmocí. Zkouším brečet, ale nejde mi to, protože jsem v sobě zabil tento cit.

Úterý 4.40 h., budíček a snídaně. Čau, Many. Jo, čau. Užírám se svědomím a Milan se mě snaží myšlenkami hodit jinam, a tak na mě skáče a láme mi ruce. Život je prostě boj o slzách, potu, ale i smíchu a tím uzavírám tuto záležitost, ale podvědomí pracuje. Večer po sčítáku narážíme na choulostivé téma. Milan se vrátil k mé záležitosti a vyprávěl mi o své bezmocí, o své mamince, o kterou přišel v prvním trestu, když ho zavřeli za drogy. Nemohl být ani na pohřbu a v tomto trestu přišel o tátu tři dny před jeho návštěvou, tak tomu říkám pech.

Rychle jsem změnil téma, protože se Milan začal utápět v citech. Dost často mluvíme o drogách a příběhy jsou snad nevyčerpatelné. Vzpomínám si, jak chlápek před barem Jizva, který jsem pravidelně navštěvoval, mlátil svoji holku pěstí do obličeje. Kolem chodili lidé a dělali, že nic nevidí. Byl jsem dobře naladěný opiem, a tak jsem mu začal vysvětlovat, že to přehání, a on se pustil hned do mě. Dostal jsem pěstí, a tak jsem mu to vrátil a srazil ho na chodník. V tom vzteku jsem mu klekl na prsa a mlátil ho pěstí. Ta ženská mě nakopla do ledvin, až se mi zatmělo, a začla mi nadávat do sviní, ať ho nechám být. Zvedla toho svého pitomce ze země a utírala mu krev z obličeje a chovala se k němu jako k chudáčkovi. To jsou paradoxy, na které jsme zvyklí.

24. prosince 7.30 h., budíček, snídaně a sčíták. Mám rád vánočku s kakaem. Nesnáším Vánoce v base a kašlu na pohádky v televizi. Doufám, že mi nikdo nebude přát šťastné a veselé Vánoce, protože bych to bral jako provokaci. Poprvé budu v base na Vánoce bez fetů, a tak si to vychutnávám až do dna. Večer se najím a zaspím to celé.

25. prosince 7.30 h. Čau, kluci. Tak a máme to za sebou. Silvestr je v pohodě. Ťuknem si na půlnoc frakem, pokud ho dostaneme. Sníme pár chlebičeků z veku, na kterou si dáme rybí pomazánku, a začnem další rok života v base. Utíká to skvěle a nesmíme se dívat dozadu ani dopředu, jinak z toho zblbnu jako ten mladej kluk, co se oběsil po špatné zprávě od rodičů.

1.ledna 7.30 h. Dobré ráno, kluci. Pánové, blíží se jaro! Opalování na dvorku, soutěže v nohejbalu, vycházka bude o půl hodiny delší!

Pak přijde léto a já se s váma budu loučit. Musím se dostat zpátky na školák a dodělat si druhák obrábění kovů. Pokud budu mít vůli nefetovat, tak mě už za drogy nevyhodí, ale to ukáže čas. Tady drogy nemáme, ale jinde na oddílech je toho spousta. No uvidíme, co mi osud naservíruje. Teď je důležité, že jsou za námi Vánoce a Silvestr. No, ale už to budou pouze troje Vánoce a pokud mě játra nepodrazí, tak přijde ta lepší část života. Doufám!

Častokrát mi můj zesnulý otec říkal, ať si dám raději frtana kořalky, než abych bral drogy. Tak jsem mu odpovídal, že drogy jsou lepší než alkohol. Mého otce přepadl alkoholik, sebral mu pár tisíc a přitom ho zabil. Prachy nestačil utratit, ale koupil si za ně chlast. Co jiného.

PŘEKLADY

LOUIS ARMAND

(přel. Pavel Novotný)

„PRAŽSKÝ STUDENT“ (NA FILMU HENRIKA GALEENA)

Právě nás napadli vetřelci, - byl to soundtrack
z *Les Misérables*. Odcházel jsem z letiště,

mrazivý vítr sršel elektřinou. Žena s černo-
bílou pletí ve stínu měsíce, jako z filmu

Johna Cassavetes nebo jako dávná vzpomínka
na Rakousko-Uhersko. Taková už jsou zrcadla:

Výhodný obchod, sjednaný předem, beze svědků.
V noci se mi o tobě zdálo, byla jsi naprosto

skutečná – zmocnila se mě představa, že žiješ a
že na tom záleží. Nad městem vyšla první hvězda

a já na ni zařval „zhasni“. Byla to ona: Étoile
neznámého vojáka, Hotel Star, kde právě píšu

tohle, protože jsou tu levné a slušné pokoje. Venku
světla nad kolejištěm a nákladními plošinami.

Kabát v dešti, na drátěném plotu. Zdá se mi sen o
Cellistce v tmavošedé blůzce, na nohou modřiny,

ke kterým prý přišla úplně nevědomky. Být viděn,
slyšen, hmátán, cítěn, chutnán. Nebo ležet

na posteli, nevnímat, zírat do nikam. Je snazší
zemřít pro něco? Paměť navigovaná představou.

Jejich oči – stejně otevřené jako ty naše. Bylo to
nepopsatelné. Výměna rolí. Ve všem zřetelný ale

slábnoucí slib. Pořád čekáme na přízračnou hudbu,
která by nás ukonejšila, - nikdy se ale nedostaví.

U DANTEHO HROBU

V člunu, který k nám připlul,
- stařec zahalen v plášti jak
v alegorii vkreslené do sítí.
Příd člunu - trojhlavá ryba.

Stáli jsme, nehmotní, čekali
na báseň, která nás vyzradí.
Každý se marně snažil zaplnit
ticho, přehlížeje ty ostatní.
Hřích je lepší nechat spát.
Máme se změnit v protimluv,
v bestii žeroucí vlastní ocas,
v čekání na nůž, který to
rozetne? V úžasu hledíme na
slepce, který ví, co jsme zač.

OAXACA, OAXACA

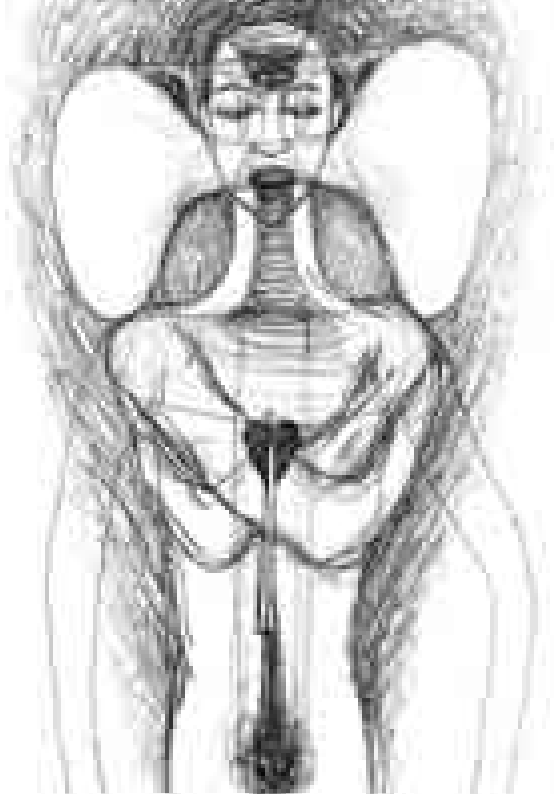
Snaž se na to nemyslet. Měsíční světlo nad
Zócalem, – jako poklidně plynoucí němý film.
Všechno, co bylo před slovy, ztraceností
a nudou. *Vysoko a sám žije smutný oleandr.*
Žili jsme jako mravenci, pod víkem v krabici,
lezoucí po stěnách. Cizinci si na tebe ukazují,
utrousí komentář, projdou, baví se o počasí.
Nebo řeší, co si oblečou na výlet, na který
my se sotva kdy vydáme. Čertík v krabičce
trylkující do tmy. *Podrán masacres nuestros
cuerpos, pero nuestra dignidad e ideales, jamás!*
Ale tady, cokoli řekneš, – nic tu není jisté.
Ten nesmyslný chuchvalec spáčí v příšeří
oleandrů. Kam jinam se tu dá schovat.
Zócalo se třpytí karnevalovými světly. A ty
pátráš v čase po jediném pevném bodu,
díváš se z arkády na bosé nohy dívek.
V naději, že všechno se dá vrátit na začátek.
Že nejdelší cesta je tou nejkratší cestou domů.

PLUTONIUM 239

(i.m. Robert Andrew Ostle)

Jako by ty postavy v krajině hořely. Okraj
žhavého popela: žlutý prach, pohřební popel
pokrývající zem – Varanásí, Dasaswamedh.
Sadhu v hořícím ghátu. A chvalo zpěv: *místo
smrtelné odplaty.* Znaky vtištěné do betonu,
slepá kolozubá lebka a vedle ní polo-bůh polo-
mrtvola, zkurvená až na rub vědomí viny
po zjištění stupně kontaminace. Břichatý vědec

v bílém plášti hloubí podzemní nádrž, pumpuje z hlubin slanou vodu, vrt odolává užité metodě. Sadhu dřepí na dýmající hromadě odpadků. Analogové oko kamery, jako vědomí, přejíždí, pozoruje – atomy, terminologie, intelekt – jak tohle odklidit? Kdyby byla země tak plochá, jak se zdá, jako fotografie s prohnutými okraji – je to jiný příběh: matematická chyba formulovaná v umělém prázdném jazyce, jako těžce racionální precizní debilita, nevyléčitelná jako pes nebo člověk, který odmítá pracovat. Sadhu v bedně hadího muže, v řadách televizních obrazovek, na satelitech. Vzdálená vlnění mluví o zbytcích budoucí paměti zavřeně v samovazbě. Pruh noci svítí červeně nad nad dveřním kukátkem: zbývající prsty odpočítávají číslo za číslem. Na druhé straně demarkační linie začíná poslední záchranná operace. Kouř usedá na vnitřním lemu oka. Obsluha mete popel z popelníků do kovového boxu.

TŘI TESTAMENTY APOLONIOVI **(Czesławu Miłoszovi)**

Non, je ne regrette rien. Pokusil jsem se splnit jejich požadavek: Být srozumitelný, ve všem srozumitelný. Kdo nám v dětství tvrdil, že Argonauti se nikdy nedostali k Visle, že neukřižovali svoje chytré bohy, nebo že nepřipravili krádež našeho národního mýtu? Vyrůstali jsme v závisti, za městkými zdmi, v představách erotických rozkoší stvoření. Řekové vydrancovali všecko, na co přišli: Manýristickou prozodii, epický fatalismus. Jejich učitelé nás donutili stát se básníky. Pochopili jsme, co je etika a plnili svůj úkol.

Tým slovům, která jsi nazýval tichem, jsem nikdy moc nevěřil. Existuje-li budoucnost, proč by měla naslouchat našim soukromým nejistotám? Naším falešným dialogům se všemi, které jsme nemohli milovat ani zachránit? Našemu „špatnému úmyslu“

nechat se odsoudit in absentia věcmi, které jsme nedokázali zapsat? Válka a okupace se pro nás staly všedností. Zrodily svůj vlastní autonomní jazyk, napěchovaný do knih, občas zjitřený sentimentem. Naši dětinští bohové byli prohlášeni za mrtvé, obnaženi a znuděně odhozeni, nebo rozprodáni do historie v poznámkách pod čarou.

Tenhle náš filmový sladák už brzo skončí. Znovu vyrůstáme ze smrti, všechno začíná přesně podle plánu. Dál se nedostaneš, víš, že někdo musel hodit poslední kámen, že slovo a obraz se nesetkají, pochopíš, co je to obzor. Život si vybere svou daň. Mechanický pes se směje – a možná se směje nám. Zaprášený filolog se svým přihlouplým loutkovým divadýlkem nacvičujícím velký demonstrační proces slovanských básníků. Jeden po druhém vyvracejí dohady, na našich hlavách rekonstruují staré hranice a kontrolní body. Už brzo nás nebude potřeba zakazovat.

Louis Armand (*1972 Sydney, Austrálie)

Spisovatel a básník v současné době žije v Praze, kde řídí Ústav anglofonních literatur a kultur Univerzity Karlovy v Praze. Jeho poezie, eseje a próza byly zveřejněny v TriQuarterly, Sulfur, Poetry Australia a Poetry Review, a přeloženy do češtiny, holandštiny, francouzštiny, němčiny, irštiny, italštiny, japonštiny a polštiny. Armandova tvorba je zastoupena v nejruznějších antologiích, včetně The Best Australian Poems 2008, Calyx: 30 Contemporary Australian Poets and The Penguin Anthology of Australian Poetry. V roce 1997 byl autor vyznamenán cenou Maxe Harrise (Penola Festival, Adelaide), v roce 2000 obdržel cenu Nassau Review (New York). V roce 2009 získal na Filmovém festivalu v Terstu čestné uznání za scénář k filmu Clair Obscur. V roce 2004 založil Pražský mezinárodní festival poezie. Vydal knihy Séances (Twisted Spoon, 1998); Inexorable Weather (Arc, 2001); Land Partition (Textbase, 2001); Strange Attractors (Salt, 2003); Malice in Underland (Textbase, 2003) a Picture Primitive (Antigen, 2006), dále i dva svazky próz The Garden (Salt, 2001) a Menudo (Antigen, 2006). Je editorem sborníku Contemporary Poetics (Northwestern University Press, 2007) a autorem několika kritických prací, např. Solicitations: Essays on Criticism and Culture (LPB, 2005/2008).

HANS RAIMUND

(přel. Nikola Mizerová)

OBĚD S RODIČI

Znova se snažím
Říct jim něco o sobě
Ale oni nedoslýchají
Neposlouchají
Melou si svoje fráze
O dvou světových válkách
O nemocech dietách
O několika příbuzných co ještě neumřeli
Co s námi nechtějí nic mít
O dovolené
Na kterou už nemůžou jet
O mladším známém co už to má za sebou
O účtech heslech vkladních knížkách
O politice
O současné neuvěřitelné korupci
O blížících se volbách
Ke kterým určitě nepůjdou
O počasí

Zima jim dává zabrat ta zima
Tu ještě cítí
A taky tu posedlost vším
Co jim doktor zakázal
Tučné maso knedlíky
Hranolky pivo víno
Všechno to do sebe nalejou nahážou
Už ani nekoušou hlad nemají žízeň nemají
Jedí tak nějak mimoděk
Jen tak ze zvyku
A každý sám za sebe

Vím že se jim vážně vůbec nelíbí
Jak teď žiju
Říkají že jim do toho nic není
Že se mi nechtěj plíst do života
Ale stejně mě začnou bombardovat otázkami
Které se už léta vůbec nemění
Kdy si konečně dojdeš k tomu holiči?
Jak dlouho chceš zůstat v té cizině?
To tě to psaní uživí?
Myslíš ty vůbec na důchod?
Ale na odpověď nečekají ona mu
S plnou pusou řekne
Co se ho furt ptáš!
Dyť víš že nás stejně jenom vodí za nos

Když odcházíme ona mi strčí bankovku
Poskládanou tak aby on si ničeho nevšiml
Na ulici se rozloučíme
Větr nám vhná do očí slzy
Podáme si ruce
Dáme si pusou na tvář letmo
O půl jedné jsou zprávy a taky předpověď počasí

Dívám se jak jdou
Jako paňácové na uklouzaném chodníku
Krok za krokem
Chytají se zdí a parkujících aut
Pomalými ustrašenými pohyby
Tak nějak mimoděk
Jen tak ze zvyku
A každý sám za sebe

(Der lange geduldige Blick, 1989)

ŠEST POSTSKRIPT Z DUINA

1
Jsem tu dost osamělý

Chybí mi ptáci
I zajíci
O srnách ani nemluvě
Jsou jen na jídelních lístcích a dopravních značkách

2
I tady zrána kokrhají kohouti
A dneska ze stromu
Na asfalt spadla
Přímo k mým nohám
Veverka – černý cuchanec

3
Nedávno pozdě večer při měsíci jak citrónový bonbón
Jsme se psem pozorovali ježka
Apaticky žral cáry papíru
U kontejneru ve kterém řádily kočky

4
Vody je až moc
Nahání mi to strach
Když se otočí vítr cítím ten pach až v domě

5
A ta bóra! Celou noc
Řinčí okenice a ráno
Leží v křoví vytržené z pantů
Na návětrné straně se loupe z fasády omítka

6
Na polích ještě stojí kukuřice z loňska
Plná prachu vybělená šustí ve větru
Zase je příliš pozdě na to
Pole vypálit

A udělat místo pro nové letošní
(*Der lange geduldige Blick, 1989*)

[TANEČNÍK] 8

TOČIT SE KROUŽIT VÍŘIT

Je ztráta
Souvislosti

a kopce se roztančily

Text je
Tanec je
Pohyb je
Hudba je
Výraz duše je
hra

a milenec je závoj

s prvky

libovolných realit

Slabiky se točí slova krouží věty víří

Stíny
Náhody
Dna
Bez dna

jak flétna co chrlí melodie
(*Er tanzt. Improvisationen, 2009*)

BILANCE

Pouhý okamžik
Jaro
Tvé jaro

Budiž ti přičteno k dobru
Že jsi mluvil
Se stromy trávou kameny
- Plachost zvěře ti nahání strach -
Kladl jsi otázky ale
S navykou netrpělivostí
Jsi nečekal na odpověď
S úlevou jsi přestal naslouchat

Zpěvu drátů elektrického vedení
Na mohutných sloupech vysoko nad tebou

Svůj cíl dojít k vodní věži
Na druhé straně kotliny bez ozvěn
Jsi – sotva jsi ho spatřil -
Zase ztratil z očí
S navykým klidem
Ses vyrovnal s neschůdností krajiny
Studny před zpustlými dvorci
Jsi vzal na vědomí teprve
Když už ti jazyk jen šelestil a
Víčka ti praskala suchem

Pro květ kručinky v krasu
Všemi netrpělivě očekávaný
Jsi ty neměl oči
Uši
Pro krákorání ptáků
V zástupu olivovníků pokrivených větrem
Nos
Pro kouř páleného plevele
Co rychle vyrašil
Z právě vypletých zahrad

Stojíš jak strašák
Uprostřed léta
Které ti nepatří

(*Der lange geduldige Blick, 1989*)

NENASYTNOST

Na útesech
Fixuju očima
Plachtu jak tečka na obzoru
Kadeře pěny na vlnách
Světelnou brázdu slunce
Měňavkovitý kouř jak houba
Nad komíny

Na útesech
Rozšířeným chřípím větřím
- naftu zpráchnivělé palivo chaluhy
Dehet nějaké splašky leklou rybu
Hořící listí kotletu
Zrosené borovicové šišky síru -
Lechtá mě v nose zadržím dech kýchnu

Na útesech
V uších burácení dálnice
Houkání lokomotiv
Vrčení rybářských člunů
Křik racka mi rve uši

Vrhá se dolů na hladinu
A už se mu v zobáku leskne ryba

Na útesech
Si ze rtů lížu slaný vzduch
Řiť staženou strachem
Z chybného kroku z pádu
Z nárazu větru ze skal za mnou
Z blesku z čistého nebe
Ze zmijí

Na útesech
Sleduju naslouchám čichám cítím
Vjemy si ukládám
V mžiku se mění
Pocit obraz zvuk vůně
Mučivě vágní stěží je ještě rozluštím
Nebo si je kdykoli živě vybavím

Stále však ten hlad
Co nelze utiřit

(*Der lange geduldige Blick*, 1989)

Hans Raimund (* 1945 Rakousko)

Studoval muzikologii, anglistiku a germanistiku ve Vídni. Nejprve se živil jako učitel. Roku 1984 se přestěhoval do Duina (Itálie). Od roku 1997 žije ve Vídni a Hochstraßu a působí jako autor a překladatel. Těžjištěm jeho tvorby je lyrika. Hans Raimund patří k nejvýznamnějším současným rakouským básníkům. Získal řadu rakouských ocenění.

CHRISTIAN FUTSCHER

(přel. Ondřej Buddeus)

RÁNO PŘED MORDEM

Vítr se opírá do stromů
Listí divoce tančí
Kočka cupuje pohovku
Obloha se už modrá

Řidiči šlapou na plyn
Řeka beze všeho teče
Děti míří do školy
Policie dohlíží

Hnůj se na pole chlístá
Kola padají k zemi
Někdo to vidí jinak
A jeho nůž se blyští v ranních
Paprcích.

V MLZE

Je to zvláštní
Se v mlze procházet po lese
Stromy vypadají
V mlze docela jinak
A hele
Co to je?
Na větví visí muž
Provaz kolem krku
V mlze
Má úcta
Nechám ho viset
Vypadá hezky
Jak tu visí
V mlze
V lese
Na větví
Nechám ho viset
Aby ho viděli i ostatní

ROZKOŠNÁ MICINKA

Tu kočku jsem k sobě přilákal
Dal jsem jí něco na zub
Něžně ji polaskal
Pohládl
Obejmul
Zakroutil jsem jí krkem
Křuplo to zajímavě

PRSTÍKY LÁSKY

Líbal jsem
Miloval jsem
Ty prstíky
Miloval jsem především její prsty
A chtěl je mít
I kdyby mi měla odejít za jiným
Ale ty prstíky
Kterými mě hladila všude
Když mě napadlo
Že by ho taky hladila
Všude---
Uřízl jsem jí je
Jeden po druhém
Všechny jsem jí je ufik
Zulíbal jsem
Ty prsty
Ona padla do mdlob
O to snazší to bylo

Hřeje mě dál láska
Teď její prsty mám
Všech deset
A jestli mě chce zas získat
Dostane prstíky zpátky
Už jí nepřirostou
To je tutovka
Ostatně ten její nový
Ten je docela vyřízený
Kdepak prstíky
Tomu jsem uřízнул hlavu
Krev na kytici
Kterou jsem jí poslal
Je jeho
Když je odmítne
Bude kratší o hlavu i ona

NADĚJE UMÍRÁ POSLEDNÍ

Už už jsem ztrácel naději
Na větví vysoko na stromě
Jsem čekal děsně dlouho
Ale čekání se v posledku vyplatilo
Vždyť nakonec oběti přišly
Staří manželé
Kteří by o mně nejspíš řekli
Že jsem choromyslný
Zvrhlý
A podobně

Slítnul jsem doprostřed mezi ně
A bodnul doleva a doprava
A pak znovu a ještě
Doleva a doprava
Doleva a doprava
Až se křik příkladně utopil v krvi
Krvavé bublinky před ústy
Zalykání
Zachroptění
Slunce prosvítalo větvemi
Ptáčci zpívali
Zachroptěl jsem blahem

MÁ MILÁ BLÁZNÍ

Má milá blázní
Zpívá z plna hrdla
Když zpívá takhle v lázni
Otvírá se mi v kapse kudla
Protože je strašně nemuzikální
A to je doslova infernální
Teď je má milá tiše
V lázni si z plna hrdla
Už nezaspívá
A mě už se v kapse znovu
Neotevře kudla ---
Tato báseň je důkazem
Jemného citu pro hudbu
Jenž zdaleka není
každému dopřán
Mám řadu přítelkyň
Pro jednu se nezblázním

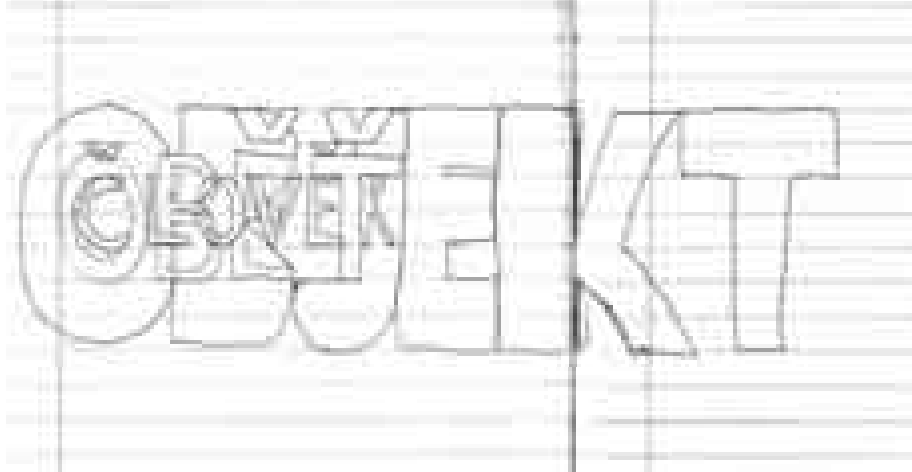
MĚSÍC A ŠÁL

Měsíc zářil
Skrz temné větve
Stromu
Vysoko na obloze
Úplněk
Hluboko dole v čvachtanici
Já a pitomý šál
Dáreček
Mé pitomé babičky
Tenkrát jsem věděl
Už když mi ho dávala

Že se mi bude ještě hodit
 Vysoko na nebi měsíc
 Hluboko dole pitomí milenci
 On s kudlou skrz krk
 A ona s šálem kolem krku
 Aby se dívala
 Jak přítel krvácí
 Zatímco se dusí---
 Copak ji babička nevarovala
 Že v noci se do parku nemá
 Zvlášť za úplňku
 Když muži jsou zběsilí?
 Nebyla blbá
 Ta stará dobrá babička
 Té krásňoučké dívenky
 Co na konci života zažije
 Co by ji nenapadlo ani ve snu ---
 Měsíc počítám k přátelům
 Tiše svítil na mrtvý pár
 A trochu jsem si poplakal.

PÍŠI BÁSNĚ

Píši básně
 Protože píši básně snad odjakživa
 Protože básně miluji
 Mám básně rád
 Možná to leckomu zní líp v uších
 Které mu možná jednou ušmiknu
 Uši jsem ještě neřezal
 Jen jednou jeden nos
 Prstů už spoustu
 Ale vlastně vůbec netuším
 Co všechno jsem už uříkl
 Moc mě to ani nezajímá
 Zajímám se v podstatě jen o básně
 O básně
 A co pro mě znamenají:
 Svobodu
 Krásu
 Dobrodružství
 A mnohem mnohem víc
 Jednou napíši takovou báseň
 Která změní svět
 Nebo si ji alespoň přečtu

KNIHY LZE POUŽÍVAT RŮZNĚ

Chodím do knihovny rád
 Zdržuji se rád mezi knihami
 Knihy jsou hezky potichu
 Neříkají pitomosti
 Po celý dlouhý den
 A dneska se podařilo
 S čím jsem už dlouho koketoval:
 Člověka
 Který byl začten do krásné knihy
 Ubít
 Jinou krásnou knihou
 Šlo to ráz na ráz
 A nikdo se mě neptejte
 Proč jsem to udělal
 Dobrá báseň
 Musí být zahalena tajemstvím
 A až se mě jednou
 Kdy už nebudu moct číst
 A budu vůbec švorc
 Někdo zeptá
 Jestli pro mě může ještě něco udělat
 Odpovím:
 Ubijte mě nějakou knihou

STARÁ ŠKATULE A KOLEMJDOUNÍ

Vynesl jsem jí těžkou nákupní tašku
 Až do přetopeného bytu
 Pil oslazený čaj
 Z ušmudlaného hrnku
 Dýchal nevětraný vzduch
 V odřené kuchyňce
 Poslechl si z vrásčitých úst
 Staré příběhy
 Ale pak
 To mnou projelo
 Dal jsem jí pusku na tvář
 A v panice opustil byt
 Konečně na ulici
 Plakal jsem
 Ale jen do chvíle
 Než se na mě s úsměškem podíval
 kolemjdoucí

Chodec
 Který se na mě s úsměškem podíval
 Když jsem plakal
 Svůj úsměv nepřežil
 Dlouho
 Protože se zakrátko stal
 Obětí dopravní nehody
 Která je všem zúčastněným
 A vyšetřovatelům
 Dodneška tajemstvím
 Ale jak jsem řekl
 Tajemství není na škodu
 V ušlechtilém básnickém umění
 Každý nechť si zamete před vlastním
 prahem.

Christian Futscher (*1960 Feldkirch, Rakousko)

Studoval germanistiku a romanistiku na univerzitě v Salcburku. Od roku 1987 žije ve Vídni, kde pracoval v různých profesích, mj. byl nájemcem vinárny ve čtvrti Josefstadt. Píše prózu, básně, satirické rozhlasové hry a písně (které i zpívá). Je oceňovaným autorem řady publikací, poslední významnou cenu – Drážďanskou cenu lyriky – obdržel v roce 2008. Ukázka je z připravovaného překladu sbírky *Die Blumen des Blutes. Geschichte eines kranken Mannes in Wien* (Květy krve. Příběh nemocného muže z Vídně, 2009), která vyjde koncem letošního roku.

R E C E N Z E

Monika Petrlová

BEZ ZBYTEČNÝCH SLOV

Martin Langer: Stará gesta

Zajímavé jsou už okolnosti, za jakých se mi do rukou dostala nejnovější básnická sbírka Martina Langer. „Já si od tebe teda půjčím ty gesta, můžu?“ skočila jsem do řeči majiteli útlé sbírky. „Jako jaký?“ přemýšlel chvíli, načež se začal tvářit jako guru neverbální komunikace. „Tu sbírku přeče,“ ujistila jsem ho, že opravdu nehodlám po zbytek života krčít čelo a ohrnovat nos po jeho vzoru. A tak mě v pořadí sedmá Langerova sbírka začala bavit ještě dřív, než jsem ji vůbec otevřela.

Langerovy básně z posledních devíti let jsou ve *Starých gestech* rozděleny do čtyř tematických celků, jejich pořadí přitom není nahodilé. Od kořenů všeho bytí se postupně dostáváme přes antiku až do současnosti a vlastně ještě dál. Gró sbírky tvoří existenciálně laděné verše, v nichž se lyrický subjekt ptá a nenachází klid, dokud se nedopátrá odpovědi. Navíc je tu ten věčně přítomný strašák smrti, motiv, který se může variovat na milión způsobů, aby se jeho potenciál stejně nikdy nevyždímal bezzbytku. V centru Langerovy poezie přitom stojí nejrůznější detaily, fragmenty obrazů a situací, střípky skutečného i duchovního světa, které se vzájemně doplňují, aby s geometrickou přesností zachytily kouzlo okamžiku. Martin Langer není básníkem zbytečných slov a samoúčelných kudrlinek, jeho kratší básně připomínají nerozpracované básnické koncepty. Langerova výpověď je místy

strohá jako perex nebulvárního novinového článku, čtenářova imaginace se tak stává textu rovnocenným partnerem.

Titul *Stará gesta* funguje de facto jako prolog k celé sbírce. Starým megalomanským gestem je už samotné stvoření světa, v menším měřítku pak stará gesta najdeme ve verších, v nichž prababička válí nudlové těsto, lidé se vzájemně odstrkují od lidí, případně se svět sytí chladem. Stejně jako autorka doslovu ke sbírce, Wanda Heinrichová, i já považuji za mimořádně silnou báseň *Na staré terase propadlé erozí*, která se mi po prvním přečtení vryla pod kůži tak, že kdybych trpěla na ekzém, čtením Langer a bych ho zcela jistě vyléčila. Coby příležitostný pisálek a pravidelně nepravidelná čtenářka poezie mám navíc jistou slabost pro verše jako „veškerá promiň se dají vyčíslit / *veškerá děkuji zanášejí komín*“ nebo „*není do koho se otělit / než do sebe*“. Na druhou stranu mi nejsou moc blízké výlety mimo náš časoprostor, třeba ty k Vrabci stvořiteli nebo zpět do antiky. Mám pocit, že autor v těchto básních udává mentální tempo, se kterým ne každý čtenář zvládne držet krok. Neříkám, že musím rozumět všemu, ale trošku mě při čtení znervózňuje fakt, že nedokážu dešifrovat veškeré aluze. Vedle pocitu vlastní hlouposti tak cítím i jistou provinilost vůči autorovi, protože mezi řádky nepřečtu vše, co chtěl napsat.

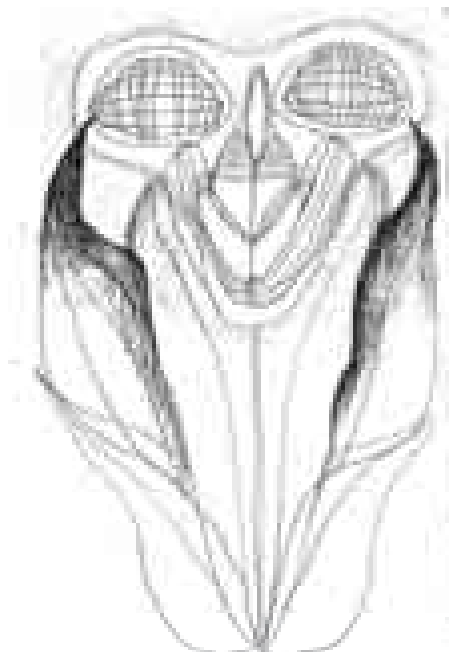

Pavla Anthová:

PROTI LITERÁRNÍM OBLUDÁM TYPU ŠVEJK

Jakub Žytek: Bohémie (Spolek přátel Dobré adresy, Praha 2009)

Psát o českých dějinách je téma aktuální v každé době – vzhledem k získávání nových poznatků, změně vnímání té které situace z minulosti či k objevování nových vědeckých metod. Historická tematika v beletrii je něčím, co provází českou literaturu od dávných dob. Dalo by se říci, že právě zaznamenávání historie bylo jednou z nejvýznamnějších domén při vzniku literatury vůbec. Starší česká literatura je (vyjma hagiografie) v podstatě souborem historicky orientované literatury – ať už kronik či historií, životopisů či oslavných hrdinských eposů. Tematika historie našeho národa je již tradičně v literatuře pojímána jako jeden z prostředků uvědomění si národního sepjetí a hrdosti – historická díla vznikají v dobách ohrožení jako apel a připomínka suverenity českého národa. Jakub Žytek, autor básně v próze s názvem Bohémie, přichází s minimalistickou reflexí některých důležitých událostí české historie. Takové tvrzení může na první pohled působit značně konzervativně a nejeden čtenář zavzpomíná na nemalé utrpení způsobené nucenou četbou děl ze starší české literatury, zvláště z doby humanistické a barokní. Jakub Žytek však stokrát „provařené“ téma uchopil jedinečnou a zábavnou formou: jednoznačná ironie a výsměch dílčím entitám považovaným za jádro „čecháčkovství“ jde ruku v ruce s nepatetickým popisem země, které „je dnes Bůh vzdálen tak / jako pták kivi na Novém Zélandě“. V díle převažuje kritická reflexe, historické exkurzy do minulosti jsou autorovi podnětem

pro zamýšlení se nad současnou společenskou situací v Čechách: „v Čechách se hlavně nedio / je to moc důležité / nedio se vůbec ničemu / z údivu bys totiž / nevyšel“. Tak se čtenář dozví, že nejslavnější české hory Říp a Blanič jsou sice jako stvořené pro krásnou procházku, ale v Praze se naopak nedá dýchat vzduch: „tvojm největším darem, blažený cizince / je to, že nevíš / oč přicházíš“. Celým textem provází subjekt vypravěče, který formou cestovatelského průvodce zprostředkovává čtenáři české indicie. Tak se podíváme do Husince u Prachatic, autor zmíní Terezín, Mladou Boleslav („krajinou zapomnění rozhlodanou oelkorypadly / územím hnědaových uhlu“) či Karlovy Vary. A co by to bylo za informace o Čechách, kdyby alespoň jednou nepadla posměšná zmínka o pivu či o knedlíčích? Do autorova kritického zorného pole se dostává také postava Švejka – jako ukázka dehonestační kvintesence Čecha, přičemž autor neváhá poznamenat, že „není diou, že se tvůj autor uchlastal k smrti / taky bych to udělal / stvořit něco takového“.

Druhá část díla je přejícně věnována úvahám o Moravě „s níž Bohémie obovykle nakládala jako se služkou / jako s appendixem“. Ani zde se autor neschovává před často vyostřenými vztahy Pražáků a „těch druhých“: „á propos, za jedno z největších hovadství / jsem vždy pokládal habitus pražského intelektuála / jenž jediný je schopen zapálit si cigáro / (ostatně, kde jinde krom Bohémie se může / hnusné smradlavé papiroše plebsu říkat cigáro) / a pít k tomu tu svoji doojku červeného“. Z Moravy jsou v díle zmíněna města Olomouc, Brno, Velehrad, Fulnek a Ostrava – každé z nich je vyznačeno svou specifickou charakteristikou. Báseň je vtipným a ironickým shrnutím některých předsudků vůči Čechům, které však mnohdy mají blízko k nefiktivnímu reálnému základu. Žytek provádí drobný exkurz do historie Čech a Moravy, ale zároveň zůstává spjat se současností – jednotlivé události jsou často dobově aktualizovány (například použitým jazykem). Lehký vtíp, který je příznačný pro celé dílko, je občas narušen úvahou, myšlenkovým zastavením se u podstaty lidské existence: „mou oblíbenou četbou / je Zjevení Janovo / nejzajímavější ze všech biblických knih / neboť finis coronat opus / a tento je korunuje trůnem s Beránkem vítězným / jakkoliv jeho řečtina je celkově mizerná / nechci se ocitnout mezi těmi, co shoří v jezeře / planoucím ohněm / páchnoucím sirou / i když ty je označíš za gnostickou pohádku / pleť se, pokud těm sloům nevěříš / chybuješ, pokud ta slova neznáš / a hřešíš, pokud se jim vysmíváš / neboť pohádka vypráví o tobě / Bůh totiž není dědeček na obláčku, / nýbrž sorchovaná moc za tvým zrakem / (...) a přesto, až přijde veliký den jeho hněvu / chtěl bych být nalezen / v knize života zapsán / třebaš na posledním místě“. Bohémie se nemohla bez náznaku vztahu českého národa k Bohu obejít, vždyť samotný název Bohémie je podle legendy odvozen od slovního spojení „Bohem zaslíbená“. Ale to už je jiný příběh.

Milan Hrabal:

MODRÁ VRÁNA A JEJÍ LIDÉ

Jurij Koch: Modrá vrána (Zpráva ze Srbské Lužice překlad Lukáš Novosad, jazyková konverze Radek Čermák; vydal Dauphin, Praha 2009)

Národ Lužických Srbů více než tisíc let permanentně bojuje o svou identitu. V posledních desetiletích se k tomu ještě přidali boj o krajinu, která je devastována těžbou rozsáhlých ložisek hnědého uhlí. K tomuto tématu nakladatelství Dauphin vydalo knížku lužickosrbského spisovatele a novináře Jurije Kocha s názvem *Modrá vrána*. Je to po téměř jedenácti letech další prozaický titul (nepočítáme-li povídky publikované časopisecky a drobné publikace vydané např. Česko-lužickým věstníkem nebo varnsdorfskou knihovnou) vzniklý v této „malé“ literatuře, dokazující její svébytnost, osobitost, a tedy právo na existenci. Hned v úvodu ale řekněme, že způsob překladu v pojetí Lukáše Novosada a Radka Čermáka mé tvrzení v předešlé větě poněkud problematizuje. Jak vyplývá z obsáhlé ediční poznámky, Novosad s Čermákem k překladu podstoupili neobvyklou cestu. Vyšli totiž ze skutečnosti, že kniha byla autorem napsána v lužické srbštině a také v němčině – zde navíc nikoli jako pouhý překlad, ale jako v podstatě druhé rozšířené a opravené vydání. Překladatelé tohoto faktu využili a při překladu pracovali s oběma jazykovými verzemi knížky. Navíc oproti originálu knihu se souhlasem autora rozšířili o třináctou kapitolku *Zápis do deníku* z roku 2005. Nemáme-li před sebou oba originály a nejsme-li nadáni ovládat dané jazyky dokonale, není možné hodnotit věcnou úroveň překladu, ani to, jak se podařilo naplnit onen zajisté sympatický záměr. Jisté je, že čist český výsledek je přinejmenším příjemné. Pomineme-li, že obdobnou praxi užívají někteří překladatelé lužickosrbské poezie (existuje-li německý ekvivalent dané básně), jde o experiment v tomto rozsahu určitě ojedinělý a vcelku objevný. Problematická je také formulace na obálce knihy – tedy, že koexistence lužickosrbské literatury v lužičtině a němčině je přirozená. Tady totiž záleží na zvoleném úhlu pohledu, zda souhlasit nebo odmítat toto tvrzení. Polemika by nebyla na místě, kdybychom považovali za nepřirozené, že v Lužici stále ještě existuje relativně dost autorů, kteří píšou zásadně ve své mateřštině a do němčiny jsou pak jejich díla překládána jinými autory. To by ovšem pro Srbskou Lužici byla velmi špatná zpráva.

A do třetice se chci zmínit o překladu místních jmen a názvů, o čemž je v ediční poznámce rovněž zmínka. Překladatelé je uvádějí v české nebo počeštěné verzi, takže kupříkladu Rowno je uváděno jako Rovné, Ptačecy jako Ptačice, Horki jako Hůrky, Mužakow jako Mužákov apod. Oku českého čtenáře sice taková jména a názvy lahodí lépe, ale poněkud se vytrácí osobitost a zvuková odlišnost lužickosrbského jazyka a teritoria, jak by se to nejspíše stalo kupříkladu při podobném způsobu transformace jména New York na Nový Jork. Při troše dobré vůle však tuto snahu můžeme považovat za cestu ke zrovnoprávnění češtiny s většinou „velkých“ jazyků, kde praxe transkripce cizích jmen a názvů do domácího jazykového prostředí je obvyklá.

Tady ovšem polemické připomínky končí. Celkově překlad působí

přirozeně, pozoruhodné myšlenky autora jsou přenášeny citlivě a s takovou účinností, jako kdyby byly napsány rovnou česky. Rovněž volba díla pro překlad – zejména s přihlédnutím ke sporadčnosti vydávání dané literatury pro českého čtenáře – je navýsost šťastná. Kochova projekce trpké situace vymírajícího národa na osudu posledního exempláře vzácného ptáka mandelíka hajního, v Lužici přezdívaného modrá vrána, je trefná a dobře zvládnutá. Zvolená publicistická forma vyprávění dodává textu na autentičnosti a navíc umožňuje vkládat ty nejzávažnější myšlenky daleko syrověji a tedy účinněji, než by umožňovalo kupříkladu románové pojetí. Nabízí se zde paralela s proslulou povídkou Jana Skaly Starý Šymko z roku 1924, kde problematika zániku lužickosrbského venkova vinou těžby uhlí je předkládána jako již tehdy naléhavě palčivý problém postupného zániku přirozených teritorií lužickosrbského národa a s tím spojené dynamizace asimilačního procesu. Narozdíl od Skaly je Koch méně nostalgický – ačkoli pocitu smutku se logicky zbavit nemůže – věcný a otevřenější obecnému problému krátkozrakého ničení přírody. Přičemž možnost citové účasti čtenáře, v případě jeho empatie, není nijak oslabena. Ba naopak. Skutečnost, že tento fenomén je Kochem dáván do přímé souvislosti s ohrožením nejenom kultury lužickosrbské, ale současně i všeobecně lidské, a ještě navíc pravděpodobným zánikem živočišného druhu, tedy krásného ptáka, dává celé knize výrazný přesah rámce „pouhé a malé“ národní literatury. Přesto se o těžkostech souvisejících s přežitím jeho národa v moderní, ekonomickou efektivitou „pro dnešní den“ posedlé době, dozvídáme podstatně víc než z odborných studií nebo jiných publicistických pokusů ozřejmit a obhájit tvrzení, že je škodlivé, když jakákoli, byť i malá, kultura zanikne. Dosahuje toho pestrou škálou prostředků, např. zpřítomněním lidových povírek: *„Lenka mi ještě vypráví o zbytcích prastarých pověr, které se ve vsi dodnes tajně drží. O nadmíru dioných lektvoarech, jimiž se dají léčit hlavně duševní nemoci. Když se například mělo dítě zbavit leknutí ze psa, nebo kočky, odstříhl se zvířeti chomáč chlupů a osolené chlupy se nechaly seškoařit ve lžici nad ohněm. Když se pak děčko vyzoracelo, osvobodilo se jeho tělo od strachu. // Jednou se dítě z Rovného polekalo praskající motorky, vypráví. Babička šla k majiteli motorky a povídá: 'Nezlobte se! Naše Hanka se lekla té vaší rachotiny. Nemož byste mi vodškrábnout trochu laku, abych jí to dala se solí?' // Myslím, že v Rovném, pokud s pomocí boží a ochránců přírody zůstane na svém místě, ztratí svůj lak ještě leccjaké další civilizační 'rachotiny'.*“ (s. 95–96)

Ne náhodou Koch cituje ve své knize z řeči náčelníka Duwamišů Seattla k americkému prezidentovi Franklinu Pierceovi v roce 1855: *„Bílý muž zachází se svojí matkou zemí a svým bratrem oblohou jako s věcmi, které si může koupit nebo ukrást... Zvíře, strom, nebesa, člověk – ti všichni dýchají stejný vzduch... Země nepatří člověku, člověk patří zemi... Člověk neutká tkaninu*

života, je pouhým jejím vláknem... Cokoli tedy činíte tkanině, činíte sobě... Jak může člověk vlastnit svou matku? ... Když porazíme všechny buvoly, když zkrotíme všechny divoké koně, když zdupeme lidem utajené koutky lesa a vrcholky hor narušíme mluvícími dráty – kam se poděje houština – pryč, kam se poděje orel – pryč... To je začátek holého přežívání.“ (s. 62) Náčelník Duwamišů nebyl vyslyšen. Jeho národ vymřel. Co čeká naši kulturu?

Snad je zde místo odpovědi vhodný citát z Kochových myšlenek: *„Dokud si svět uchová rozmanitost jazyků, jejich mluvčích a nezbedných zapisovatelů, tak dlouho bude chráněn před blbostí mocnářů.“* (s. 103)

Kochova kniha má v sobě potenciál vykonat pro obhajobu

akutní potřeby ekologického myšlení člověka jedenadvacátého století velmi mnoho – pokud ovšem nalezneme dostatek čtenářů. Bez velkého rozmýšlení je možné ji doporučit jako vhodný doplněk ekologické výchovy i těm, které problematika jednoho z nejmenších nejen slovanských národů vůbec nezajímá. Při vnímavém čtení mohou totiž jeho osudově tíživou situaci zcela snadno vztáhnout sami na sebe. Což by bylo pro budoucnost lidstva na této planetě krokem zásadní důležitosti.

Vzhledem ke zpoždění, se kterým je kniha předkládána českému čtenáři, považuji za důležité závěrem poznamenat, že kniha byla psána v přelomové době zániku NDR a obsahuje tedy mimo jiné i pozoruhodnou konfrontaci dvou společenských systémů.

Tomáš Kaválek:

BOTY POCHODOVALY V BUBNU PRAČKY

Martin Vídenský: *Potichu i nahlas* (Oftis, 2009)

„Napsat několik vět o Martinu Vídenském a jeho básních, přiblížit jeho osobu i tvorbu všem, kterým se dostane tato sbírka do rukou, je příjemný úkol. Předem je nutné říci, že o Martinu Vídenském potkáváte skutečného básníka.“ Tak konečně skutečný básník, říká si při čtení doslovu Mirka Němce k nové sbírce **Potichu i nahlas** od ústeckoorlického rodáka, básníka a vlakvedoucího **Martina Vídenského**. Nu, uvidíme...

Chceme-li charakterizovat tento útlý šedesátistránkový svazek, který vyšel v nakladatelství Oftis a je již čtvrtým počinem tohoto autora, je třeba se na úvod zastavit nad formální stránkou jednotlivých textů. V dřívějších větších se totiž jedná o rytmická rýmovaná čtyřverší odkazující k lidové říkance: *„Uměm sobě vlastním / oživuje mrtvý koo. / Dává duši básním / přednášeným beze sloo“*. Čtyřverší zpravidla reflektují nějakou neobvyklou událost či nevědní zážitek, jenž autor prožil a tvůrčím způsobem přetvořil.

Mezi tyto momenty patří především setkání s uměleckými díly v širokém slova smyslu. Ta totiž lyrický subjekt nutí k jejímu popsání, dotvoření, vyjádření vlastního pocitu... Důležitost motivu umění je zdůrazněna i ilustracemi mladičké Moniky Štaudové, což je reflektováno v básni *Spolupráce* (*„Vstupujeme každý z toho svého břehu / do společného toúřčího pramene“*). Dále se zde objevují básně inspirované filmem (*Nebe nad Berlínem*), keramikou, hudbou (*Prostoupení hudbou*, *Jiří Schmitzer*), tancem (*Tanečnice*) či dokonce kovářským řemeslem (*Umělecký kovář* – citováno výše). Tyto kusy buď vyjadřují obdiv lyrického subjektu k tvůrci-umělci a stvořenému-uměleckému dílu, nebo se pozastavují nad výjimečností umění. Příkladem imprese vyvolané neobyčejným zážitkem je i báseň *Nebe pod Berlínem*, jež je *„inspirována filmem Wima Wendersa“*: *„Občas se andělům stane / že jejich osrdí ozplane / touhou PROŽÍT nepoznané“*.

Některé texty jsou koncipovány celkem zdařile, jako celek však,

snad i kvůli převažující rytmizované formě, působí neautenticky. „Vážné“ verše vyznívají jako jakési „hraní si na umění“. Básníková snaha vtěsnat se do obecné představy „opravdového básníka“, „vzlétnout“ a napsat básně věnované svým známým-umělcům (tyto básně jsou kumulovány na začátku sbírky) jej připoutávají k zemi a působí zbytečně maloměšťácky.

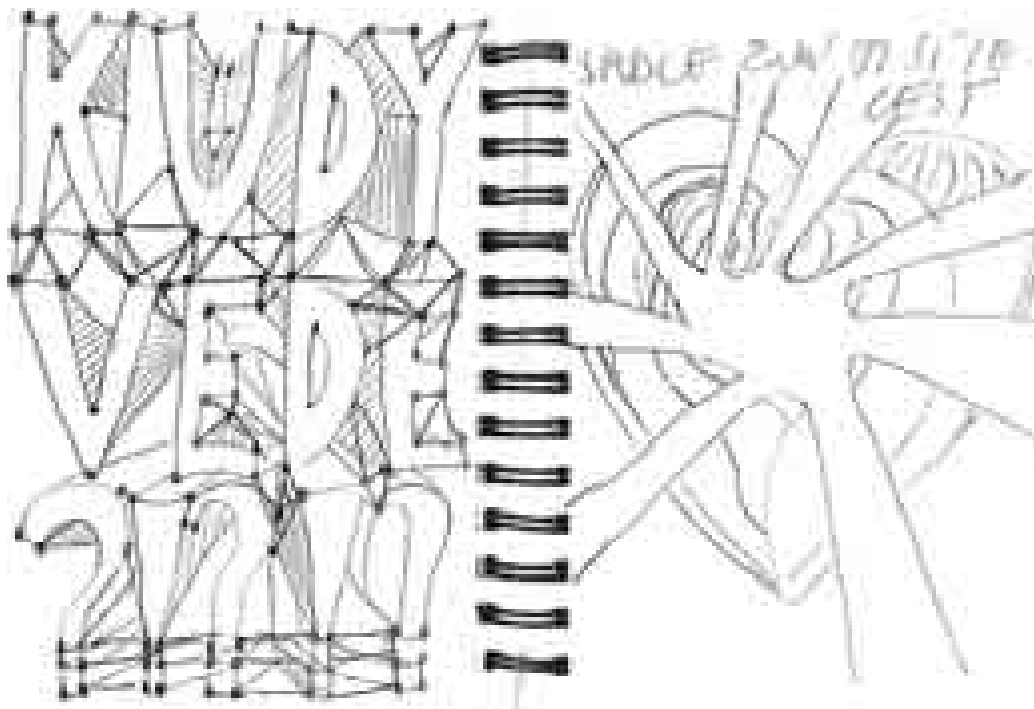
O mnoho více Vídenskému sedí žáčkovsky anekdotická nota užitá v textech, kde se mu opravdu ono „vzlétnutí“ a nadhled daří: *„Boty pochodovaly / v bubnu pračky. / Nahlas si užívaly / nakládáčky“*. Velmi zdařilým textem je i báseň *Na vernisáži*, ironizující obžerství obvyklých hostů těchto slavnostních událostí, či *Po diskotéce* popisující stav „tanečníků-andělů“ s poněkud pošmournou náladou aktérů. Autorův humor je založen jak na situační bázi, tak i na hře s významem (synonymie, homonymie) jednotlivých slov. Místy jsou výrazy přetvářeny a rozrušovány (*Duše(v)ni*), jindy si básník pohrává s nenaplněným očekáváním (*Má dáti, ozať*), občas se však nechtěně pohybuje za hranou klíšé (*Listopadu pád*).

Kromě humoru jsou autorovými nejzdařilejšími (a nejuvěřitelnějšími) básněmi texty tematizující plynutí času ve vztahu k lyrickému subjektu. Tyto kusy jsou psány v rámci celé sbírky neobvyklým volným veršem (např. *Panel story, Kam...?, Co bude teď, co bude dál?*). Volnost tvůrčího rozmachu daná užitím volného verše umožňuje autorovi autenticky vylíčit vlastní prožitky. Tento postup je mnohem surovější a důvěryhodnější než u básní vázaných (místy až škrcených) pravidelným rytmem a rýmem. Volnost jakoby dovozovala jít až na dřeň básníkovy prožívání. Vážný tón zde konečně nepůsobí tolik strojeně. Škoda jen, že takových básní se ve sbírce objevuje poskrovnu. Tato skutečnost mne přivádí k myšlence, zda by nestálo za to výběr básní uveřejněných ve sbírce více zvažovat.

Současně je však třeba podotknout, že v domácím prostředí

Ústeckoorlicka patří autor ke ctěným a oblíbeným a snad i proto mu vychází již čtvrtá sbírka. Martina Vídenského bychom s jistotou nadsázkou mohli přirovnat k rockové kapele regionálního formátu. Pro místní bude svou lidovostí, anekdotičností a jakýmsi sousedstvím oblíben. Hranice svého regionu však

s největší pravděpodobností nepřesáhne. Vídenský není špatný básník, ale někdy je platnost jeho závěrečných veršů „*Možná je načase / přestat psát, / otevřít oči, / roztáhnout křídla / a znovu / skutečně ozlétnout.*“ závažnější, než by se mohlo zdát.

Tomáš Kaválek:

Ó SVĚTLO TVÁŘE JINÉHO

Marek Mariusz Tytko: *Setkání s Jiným* (Literature & Sciences; Opava, 2009)

Setkali jste se někdy s poezií „generace Jana Pavla II.“? Víte co je „poesiosofie“? Odpovíte-li záporně, potom vezte, že do češtiny byla přeložena básnická sbírka jednoho z představitelů výše zmíněné generace či směru, který se v devadesátých letech objevil v polské poezii. Jde o knihu *Setkání s Jiným* od Marka Mariusze Tytko, jež byla přeložena Liborem Martinkem a vyšla v opavském nakladatelství Literature & Sciences v loňském roce.

Krakovský autor M. M. Tytko, vzdělaný básník a filosof působící na Jagellonské univerzitě, vydal již několik básnických sbírek (např. *Znak světla* z r. 1998, *Metafyzické koncerty* z r. 2000), z nichž právě prvotina *Setkání s Jiným*, která v Polsku vyšla v roce 1997, byla nyní jako jediná přeložena do češtiny. Je rozdělena do čtyř částí. Volný nerýmovaný verš Tytko promyšleně konstruuje do různých útvarů od dvojveršových strof až po téměř prozaické řádkování v rozsahu celé stránky. Objevují se zde formální odkazy

na sonet, žalm, litanii či hymnus. Dodejme, že vyznění sbírky od počátečního hledání směřuje k jednoznačnějšímu vidění, tvrzení. Sbíрка se ubírá od nejistoty k těžce vydobyté jistotě vidoucího a rozjímajícího lyrického subjektu. Neustále se knihou prolíná konfesijní krédo, jež se objevuje již v první básni: „*věřím ve světlo / zde / uvnitř / slova // kde tryská Jeho pramen*“.

Věřící lyrik je současně i vzdělaný „poeta doctus“. V celé sbírce se setkáváme s filosoficko-teologickými traktáty o smyslu lidského bytí. Setkáme se zde s odkazy na filozofy Platóna, Sartra, Camuse, Herákleita, Elliadeho apod. na jedné straně, a teology či světce sv. Jana od Kříže, sv. Terezií z Avily, sv. Augustina a dalších na straně druhé. Filozofickou bází lyrického subjektu je dialog. Vzájemný kontakt JÁ-TY je uskutečňován jednak ve sféře pozemské, jednak, a to především, ve sféře transcendentní. Tento druhý uvedený způsob poznávání „Jiného“, k němuž ostatně

název sbírky odkazuje, je autorovi nevyčerpatelným zdrojem inspirace.

Úvodní a současně nejobsáhlejší oddíl *Světlo spásy* sdružuje básně s leitmotivem světla. Motivická řada světla (žár, slunce, jas, hvězdy...) není vybrána náhodně. Souvisí totiž s platonskou, respektive novoplatonskou filosofií, s tradicí Nového a Starého zákona a hlavně jako motiv, primárně svázaný s Bohem, nejlépe odpovídá představě neuchopitelnosti a tajemnosti Boží existence.

Místy až „barokní“ vědomí nepatrnosti člověka před Bohem se občas vyskytuje ve verších s nezvykle užitým slovem, které je významově svázané s motivem světla, jenž jednak depoetizuje skutečnost a jednak renovuje a modernizuje vyznění básně: „*neovím nic / kromě toho / bloudím v labyrintech / a hledám / avšak On / jako reflektor / ozařuje mocí / naplňuje mne...*“ Časté užití vědeckých termínů a novotvarů zde symbolizuje nejen odlišnost a novost autorského stylu, ale je i znakem nemožnosti popsat Boha, který se vymyká lidskému rozumu také množstvím sjednocených kontrastů: „*vesmír od nejvyšší bytosti oddělený / ačkoliv neoddělitelně propojený Jednotou / rajske nicoty kruhem emanace / paprskem energie plynoucím z transcendentna*“

Jistota se prolíná s vědomím nemožnosti vidět Nejvyššího: „*my / slepci / kterým je souzeno / neznat / nevidět*“. Toto nevidění

vede k pochybnostem a nejistotě: „*jdu k Tobě / jsi-li / ačkoliv tma / se o Tobě rozhostila*“. Úvodní část je uzavřena básní *Zkomponovaná píseň*, jejíž písňová forma i polysémantičnost odkazují k biblickému žalmu. Báseň popisující okamžik po prozření vrcholí popisem osvobozujícího setkání s Bohem: „*Potkal jsem Boha-Světlo / Pravdy jsem tedy svobodný*“. Podobně, jako tomu je i v následujících částech, zdůrazňuje vítězství jistoty nad nejistotou vztahující se k existenci Boha.

Druhý kratičkový oddíl *Setkání s Jinou*, který obsahuje pouhých pět textů, je věnován motivu ženy pronikajícího do básní buď pozicí lyrického subjektu v ženském rodě („*unesena do paláce ohnivého prince*“), nebo tematizací ženské postavy (*Tanec Salome*).

V části *Nejvyšší čas* do básní vstupují proměny motivu smrti. Ten je lyrickým subjektem vnímán buď jako symbol temnoty (nejistota, zastřenost), nebo se stává smrtí-vykupitelkou. Obraz temnoty a mlhy zde zapadá do motivického kontextu opozice světlo-tma, jenž je čtenáři znám z předcházejících dvou oddílů. Básně tohoto úseku jsou pro mne z celé sbírky nejzajímavější. Pochyby a nejistota věřícího („*znamená mlčení Tvoje nepřítomnost / na výstětech?*“) jsou střídány obrazy dočasného ujištění o Boží existenci (*slovo pohrává s obrazem / přede mnou nezobrazitelný a zobrazený // Je*), aby byly posléze opět vystřídány Hospodinovým mlčením („*Pane, vysovoď mne odtud!*“ – *volám / ale ticho odpoví hlasem / neslyšitelným o temnotě*). Závěrečný text oddílu reflektující básníkovu vidění Krista na Zelený čtvrtek však jakoby trvale převážil misky vah na stranu jistoty Boží existence („*Pokud jsou písňe nedokonalé, pak jedno je jisté: Existuje Ten, / Jehož jsem viděl – Dokonalý.*“) Meditativní vyznění a vnitřní spor lyrického subjektu spojený s vědomím smrti jsou zde zárukou důvěryhodnosti zřejmě nejniternějších veršů sbírky.

Závěrečný oddíl s názvem *Ars Aeva* je příznačný motivem umění a vrcholí hierarchizací umělců, kdy básník vyčleňuje a adoruje „*Tvůrce Nejvyššího*“. Je zde zastoupena široká motivická paleta spojená s uměním od hudby, literatury, sochařství, malířství či film přes filosofické promyšlení aktu tvoření až po motiv kosmu jako uměleckého artefaktu vytvořeného samotným Bohem, který je zde oslavován také jako původce ostatních umělců a na závěr je osloven prosbou lyrického subjektu: „*Autore Knihy Knih, / Režisére představení galaxií, / Sochaři země, / Tvůrce zpívajících ptáků / Malíři krajín krásných hor a údolí / Architektke času, / Mistře veškerých umění, / jenž jsi stvořil umělce k obrazu svému. //... // Umělče vesmíru. // Veď mou ruku*“.

Soubor je opatřen medailonem autora, dále pak překladatele Libora Martinka, který je také autorem doslovu. Sbírkou bohužel srázejí některé formální nedostatky a překlepy, které mohou někdy být kvůli častým novotvarům matoucí („*Na písku jsem spatřil / Jeho stopy / vedly dooře*“ – do moře?).

Tytkova poezie je čtenářsky náročná, místy provokující a nápaditá, většinou však autentická. Autor samotný je svérázným typem „věřícího“ básníka, jakých je v současném českém kontextu pomálu, jsou-li vůbec. Snad by se některé jeho meditativnější verše daly přirovnat k básním Jana Kameníka, ovšem filosofický rozměr a promyšlený autorský styl je natolik osobitý, že i toto srovnání jen těžko obstojí. Českému čtenáři se tak nabízí zajímavý pohled za hranice našeho současného básnictví.

Jonáš Zbořil:

BLUES NA NĚKOLIK ZPŮSOBŮ

Inka Machulková: *Zamkni les a pojd'* (Host, edice Rex, sv. 6; Brno, 2009)

„*The song that I came to sing/ remains unsung to this day./ I have spent my days in stringing/ and in unstringing my instrument.*“ Inka Machulková zaspívala svoje citlivé blues v šedesátých letech dvakrát, ve sbírkách *Na ostří noci* a *Kahúců*. Její hlas zněl po boku Vladimíry Čerepkové a daleko známějšího Václava Hraběte v prostorách kulturního klubu Viola na Národní třídě. Hrabě se zabil, Machulková emigrovala a usadila se v Mnichově. Další sbírku vydala až v roce 1979. Její básně zůstaly víceméně v zapomnění a nové se objevily až v roce 2006. *Neúplný čas mokré trávy* vyšel v nakladatelství Host, které se nedlouho po kladných ohlasech správně rozhodlo pro publikaci výboru prvních sbírek Machulkové, básnířky, dívky, která přišla, aby po letech ticha skromně otevřela výbor citátem z indického básníka Thákura.

Hned první báseň *Dvakrát* přesvědčí čtenáře o tom, že Machulková naladila a vytrubuje velmi směle po vzoru Langstona Hughese: „*Džungle! džungle!*“ Poprvé představuje jednu stránku své různorodé básnické osobnosti. Píše texty inspirované beatníky, takže se v nich zřetelně ozývá jazzová pentatonika a bluesová hořkost a hravost, jakou známe třeba od Kainara. Machulková se ukazuje jako citlivá holka, ke které si nejde nezískat náklonnost:

*Potom mi byla zima a měla jsem hlad
a žádný prachy
potom jsem zjistila že tě mám ráda
a potom ta poezie
zimy
hladu
a bez peněz*

Kdyby takových textů bylo více, ztratily by na přesvědčivosti a pronikala by skrze ně póza a levnost. Machulková ale poetiku blues rozvíjí podle svého a buduje v nich ojedinelou atmosféru. I jazzové texty, určené k recitaci s hudebním doprovodem, které do výboru tří sbírek přibyly, obsahují metafory neuvěřitelně originální. „*Spustili kolotoč na dno pláče*“, paradoxem začíná báseň *Bezstarostný noční twist*.

Nejčastějším motivem v první polovině sbírky je láska, se kterou se Machulková upřímně trápí, vypyťává se, vede dialogy s někým tichým na druhé straně: „*Už mě nemiluješ, já vím*“. A následující verš je opět důkazem o nevypočitatelné představivosti básnířky: „*Vklouzlo mezi nás slovo, po kterém chodí/ při úplňku lasičky pít./ žiznivě oycucávat život krev*“. To je metafora, za kterou by se nestyděl Jan Skácel, která čtenáře na chvíli odvede pryč, než si ho Machulková přitáhne zpět: „*Z kuchyně vylézám jak ze spacího pytle/ stačí mi houska k snídani, pár cigaret/ a oteřené cesty*“. Dialog do prázdna končí prostým „*odpusť*“.

S přibývajícimi stránkami se básnířka častěji přesouvá z pozice

lehce posmutnělé bluesové dívky k ženě bez iluzí. Rozvolněné texty nahrazují básně cynické a později básně kratší, které jako by Machulková cedila skrz zaťaté zuby. Vyrovává se s brutálním pocitem odcizení a nesvobody: „*ta připoutaná nutnost/ respektovat klec*“. Nejvýrazněji se podobná tematika projevuje v textu s názvem *Ruce po vodě, ruce po vodě!*, kde Machulková naplno nechá projevit zahořklost: „*Co na tom, že zapomenu jména, co na tom, že katalog je spálený -/ Trvá obraz/ i o čase přítomném:/ Obraz uzpouy proti paměti*“.

I hlouběji ve sbírce ale nechává básnířka prostor vřelým citům a nejednou se vrátí ke svým bluesovým kořenům, které variuje skoro po způsobu Julia Cortázara. Vůbec se netají hledáním a často se po svých obrazech „prochází“ a prohledává je, dokud nenajde jejich opačný cíp: „*Pouliční blues které sem nepatří/ se tu toulá/ jak smutná lehká holka z cizího města/ se tu toulá/ a město poskakuje vedle ní*“. V momentu čtenářovy nepozornosti Machulková celý obraz otočí: „*tak švorc a smutná/ sama se tu toulá/ jak pouliční blues*“. Neskrývané zkoumání je v poezii autorky sympatické, právě proto, že tak často vede k odzbrojujícím obrazům jak z pera jiného básníka, ale přitom jen jejich. Jen dvakrát se to nepovede a šarmantní básněni se změní v příliš nesrozumitelnou směsku příslovečných určení:

*Nalevo dáma,
lístí utrývá,
napravo moudrý král.*

*Nalevo štíhlá paní,
počítá prsteny.
Lichý král.*

*Tam nalevo, paná má,
trn srdce tvého se dotýká.
Napravo srdcový král.*

*Zapomenutým slovem tě osloví,
tuůj dech je nejistota.*

Kdo by si s ní hrál?

Podobně „dopadla“ i báseň *L'important c'est la rose*, která analogicky s obsahem i formálně vyjadřuje nejistotu. I když je někde uvnitř textu cítit strach („*tady asi ne/ jsem tady v jiném snu/ za zády dveře/ za nima křik*“), navenek přes barikádu neurčitých pojmenování nevychází dost přesvědčivě. Zadosťučnění ale přichází s krátkými texty v závěru výboru, pocházejícími ze sbírky *Kámen komediantů*. Úspornost přidává básním sugestivnost a hlavně moment překvapení:

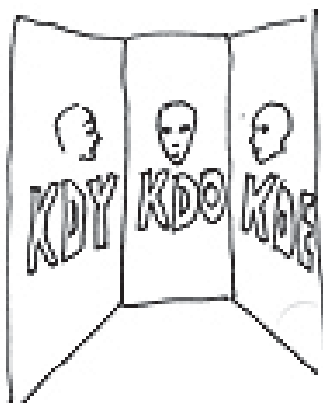
V předvečer

Nejhezčí je střelnice
a nejsmutnější kolotoč
pro děti, když se stmívá...

Martine, pojd' domů,
bude oálka –

Výbor z poezie Inky Machulkové *Zamkni les a pojd'* je skromný stejně jako báseň *V předvečer*. Knížka je útlá a svou žlutobílou barevnou kombinací a nadpisem v retro provedení připomíná archy a formuláře na starých papírech, co se povalují hluboko v šuplících pracovního stolu odklizeného na půdě. Na básně, které se skrývají uvnitř, by se ale už nemělo zapomenout. Machulková je básnířka, která nemluví mnoho, ale mluví různorodě a originálně. Pokora knihy, od obálky k Thákurovu citátu, čtenáře nesmí odradit od skvělého zážitku.

OD KUD KAM ?
KUDYKAM ?
KDE KDO KDY
KDE KDO
KDE
KDY KDO

Jana Sieberová:

MALÉ KNÍŽKY ASON-KLUBU

Karel Trinkewitz: *Jitřenka, ale i řemdiň.* (Pro líbris a Ason-klub, Plzeň 2009)

Milena Písačková: *Jeden víkend v říši čistého snu.* (Pro líbris a Ason-klub, Plzeň 2008)

Kateřina Sachrová: *Keltská sinusoida.* (Pro líbris a Ason-klub, Plzeň 2009)

Plzeňský Ason-klub, sdružující mladé autory regionu, vyvíjí pod vedením Heleny Šlesingerové a záštitou Knihovny města Plzně řadu aktivit – mezi ty nejzajímavější patří vedle pořádání literárních soutěží i publikační činnost. Listy Ason-klubu, informující o činnosti sdružení i o jiných literárních novinkách nejen regionálních, jsou pravidelnou přílohou tištěného časopisu Plž (Plzeňský literární život); od roku 1993 vycházejí tzv. Malé knížky Ason-klubu. Jde o útlé prozaické i poetické texty, z valné většiny debuty mladých autorů. V počátcích byl knižní náklad v pravdě symbolický a obvykle nepřekračoval několik desítek kusů, dnes by však mohl s počtem dvou až tří set výtisků konkurovat i některým menším pražským vydavatelstvím. Bohužel však pouze hypoteticky – Malé knížky se totiž nedostávají do běžné distribuční sítě a sehnat se mi je nepodařilo ani na internetu. Tři z nich však nedávno dorazily do redakce Psiho vína.

Řečená trojice knížek, vydaných v loňském a předloňském roce jako součást edice Ulita, je přes jednotnou (a nutno říct, že povedenou) úpravu různorodá. Dvě z nich tvoří debuty mladých autorek, jeden prozaický a jeden poetický; třetí je sbírkou experimentální poezie umělce již zavedeného. Právě cyklus básní *Jitřenka, ale i řemdiň* výtvarníka a literáta Karla Trinkewitze (nar. 1931, v roce 2004 vyšel v nakladatelství Akropolis výbor z jeho českých a německých haiku) překvapuje v kontextu regionálního edičního projektu zaměřeného na mladé autory nejvíc, bohužel však vůbec ne příjemně. Sbíрка obsahuje něco přes sto čtyřverší založených na přesmyčkových kalamburních rýmech a nonsensu – a od začátku do konce je čtenářskou nudou a recenzentovou noční můrou. Tím prvním proto, že zkrátka všeho moc škodí a každý vtíp se časem přejí; tím druhým proto, že podobné básnění nás stále znovu nutí ptát se, kdy se poezie konečně zbaví nálepky slovního kulinářství a samoučelného kouzlení s formou. Trienkwowitzovy experimenty nepostrádají odvahu a hravost, leckdy však jdoucí až za hranici dobrého vkusu: „Chtí teplouši se s nadávkou pářiti / a skončí s nějakým padávkou na řiti“. To co jim však citelně chybí, je významovost a osmyslnění, nepochybně možné i v non-sensu, a pro poezii, troufám si říct, nezbytné.

Poetický debut Mileny Písačkové *Jeden víkend v říši čistého snu* se vyznačuje sympatickou touhou po hledání poetična v každodennosti, přesto se však neubrání mnoha nedostatkům typickým pro prvotiny. Především v prvním oddílu sbírky je pro Písačkovou klíčovou kategorií příběh, i po formální stránce má tendenci k prozaičnosti a rozměrnosti veršů, která ji však bohužel často svede k mnohomluvnosti a popisnosti („Ať koukám, jak koukám / žádnou tak výjimečně zdařilou psí stopu / už nevidím a nedokážu nalézt“). První oddíl sbírky, *Zákusky aneb Poezie k sežrání*, je charakterizován především spěním k pointě, to je však ve druhém oddílu (*Mantinely aneb Tady a ted*) nahrazeno tendencí ke gnómičnosti a zobecňování, které působí zbytečně

přemoudře, uměle a mnohde i prázdně: „Jsi pokousán / jsi nějak ublížen // To pes život z řetězu se utrh“; „A limit života ti ubíhá / čas vadne jako křehká lodyha“ apod. Druhý oddíl zároveň dosvědčuje, jak obtížné je psát vázanou poezii a nenechat se tlakem formy dostrkat k banalitě. Té se Písačkové namnoze vyhnout nepodařilo: „Trpět jak střechy starých stájí / rezavé plechy odmítají / za sucho odpovědnost nést“; „Šipka značí, kterým směrem dát se / to je ti však platno jenom krátce / další cestu musíš už znát sám“. Není třeba zastírat, že většině básní Mileny Písačkové zatím rozhodující krok k poezii chybí – stále ještě jsou jen nástrojem, pomocí kterého se autorka vyrovnává se světem a děním kolem sebe. Působí dojmem přílišné ležérnosti a nekritičnosti, čtenář je atakován množstvím slov, která se ho nedotýkají a postupem času začínají nudit. *Jeden víkend* je stále ještě poezií bez mantinelů, která se dá i přes veškerou snahu strávit pouze obtížně.

Nejpříjemnější čtením tak zůstává *Keltská sinusoida*, prozaický debut Kateřiny Sachrové, jejíž básně vyšly již v roce 2004 péčí Ason-klubu pod názvem *Slovo o písku*. Jde o krátký, cyklicky uzavřený text, který prezentuje příběh o lásce a hledání vlastních kořenů, zasazený do přírodní scenérie severního Skotska. Nejedná se tu však jen o sladkobolnou love story. Sachrové se v celku daří ušetřit čtenáře kýče, ke kterému téma útěku za láskou a novou identitou svádí, leckdy si dovolí i osvěžující nadhled a ironii: „Happyend: Baťůžkářka, tentokrát se zavazadlem trochu větším, se zjevila na letišti. Padli si do náručí. Hrála hudba. Svět zešlel.“ Zdá se mi, že trojice Malých knížek bohužel dokládá nebezpečí, jemuž jsou vystaveny nakladatelské projekty vzešlé z uzavřené komunity, v níž jsou si všichni vzájemnými čtenáři. Ason-klub je sdružení mladých autorů, z nichž někteří mohou zcela pochopitelně literárně tápat nebo se teprve hledat. Jeho hlavním cílem by tedy měla být konstruktivní zpětná vazba a diskuze o psaní a nad psáním, spíše než vydávání textů, z nichž některé ke knižní publikaci ještě nedozrály (což je evidentně případ prvotiny Mileny Písačkové). Zapotřebí není jen kongeniální čtení, ale i střízlivá kritika z takového čtení vycházející. Pro redaktora by mělo být obezřetné zacházení s textem samozřejmostí – jak se však promítlo například do konečné podoby sbírky Karla Trinkewitze, je mi záhadou.

Jiří Mareček:

DENÍK ARTISTY V MANÉŽI SVĚT

Daniel Hradecký: V cirkuse Calvaria (Kniha Zlín 2009)

Osobitě jistě, daleko více však až umanuté a nekompromisně hledající jsou texty básníka Daniela Hradeckého, mezi jehož prvotinou a loni vydanou druhou sbírkou leží celých pět let. Nutno říci, že u obou jeho knih (včetně dosud časopisecky publikovaných textů) je vcelku zřejmé, že Hradecký píše vzhledem k současným trendům (polemiky o tom, co je dnes v poezii pokrokové, se asi jinak ani nazvat nedají) velmi nepopulárním způsobem. Důvěřuje totiž hledání skrytého smyslu aktů velkých i nicotných a neštítí se ani rozmáchlého gesta. Navíc četné intertextuální odkazy na filozofická díla a přebujelá plodnost jeho jazyka není myslím cosi, čím by bylo v prvním plánu možné uhranout dnešní facebookovou generaci, která v nejlepším případě hledá inteligentní zábavu (nejlépe v „generační“ zpovědi). Hradeckého přístup, který se nepodbízí a je jen obtížně deklamovatelný na pódiičích autorských čtení, je však alespoň z mého hlediska více než sympatický, nikoliv však bez výhrad.

Básníkův vztah ke kulisám světa, jímž je obkloповán, může na první pohled ilustrovat už také název Hradeckého druhé knihy, *V cirkuse Calvaria*, o kterou se ve výsledku vkusně postaralo nakladatelství Kniha Zlín. Vzhledem k povaze textů zahrnutých do tohoto souboru je mi však bližší uvažovat o zvoleném názvu jako o metafoře mnohdy zoufalé grotesknosti, ve které se může ocitnout ten, jenž hodlá na pitevní stůl položit tělo svého bytí. Čím více se pitva odehrává pod drobnohledem tím rychleji se vzdaluje obraz celku. Nezbyvá než hermeneutická naděje, že v malém lze najít obraz velkého a naopak. Taková výchozí pozice autora již sama ukazuje k (v Hradeckého případě otevřeně přiznané) návaznosti či inspiraci tradicí metafyzického a filozofického aspektu v poezii. Hradecký v užitých citacích a mottech přímo odkazuje například k Divišovi, Durychovi, ale také třeba k Wittgensteinovi či Platónovi. Jednotlivá motta většinou uvozují oddíly, jimiž je sbírka členěna - těch je celkem šest a vzhledem k tomu, že samotné básně jsou uváděny bez názvu, fungují také jako významotvorné či orientační body. V některých případech jsou postaveny na zřejmém konceptu, který jako by se snažil vložit řád do šumu obraznosti. Tak například v posledním oddílu nazvaném Násobení třemi je každé číslo uzavřeno zkratkou Q. E. D. (Quod Erat Demonstrandum - lat. *což bylo dokázáno*) používanou jako ukončení matematického důkazu...

Pro mne však za Hradeckého poezii tkví hlavně stín holanovské dikce: „*Co že to vůbec děláš po celý svůj život?*“/ „*Žasnu nad mlčením v mozku zvířete.*“ (str. 18); *Každá zeď uchází se o místo odpočinku/ ve vlastních sutinách*“ (str. 82); *Mezi řečí a mlčením vyňal jsem z tobolky/ oslnivou minci, ostrovní líbru/ s Královnou, s druhou Alžbětou, / vtiskl jsem mu ji do dlaně, řka: / Tuhle toto máte pro převozníka, však víte.../ Juliš nehnul broou, jen opáčil: / Myslíte, že tu měnu bere...?*“ (str. 119). Z textů je však znát, že nejde o prostou epigonii, ale o souběžný způsob

myšlení, které si určitou formu zápisu samo vynucuje. Hradecký se však snaží tento tlak překonávat a text dál posouvat: často aktualizací a komentováním současných jevů, někdy také úplnou rezignací na verš a zvolením kratšího souvislého lyrického textu. Například ten, který otvírá oddíl nazvaný *Drakédie* (str. 88), je dle mého soudu velmi podařený. Ať už však budeme pátrat po jakýchkoliv zjevných zřídlech Hradeckého poetiky, je myslím možné říci, že svůj výrazový kód prozatím našel. I v poslední vydané sbírce je totiž vidět konzistence a návaznost na předchozí publikované verše. *Cirkus Calvaria* je však oproti *Muži v průlom* významově sevřenější a také obrazově komplikovanější. Mnohdy bohužel na úkor výsledného efektu. Básníku jako by občas chyběla jakási ruční brzda, za kterou je třeba ve správné chvíli zatáhnout, a to, co ze začátku nabírá sílu přesné pointy, končí jako nadbytečné doslovení. „*V Pontu, Ooidie, tam to je, / kde nic a nikdo nemá jméno, jen pomístní název. / Tam jsi poznal, že myšlení samo/ je svou podstatou nejbliž motoru, / běžícímu na volnoběh: / Nikam se sice nejede, všechno stojí, / co ale neustává, je produkce zplodin.*“ (str. 77) Ještě častěji ale svádí dialektické verše plné protikladů a významových zlomů k manýře a ornamentu, který pak působí spíše přepjatě či vágně (před tím ostatně varoval i Holan sám): „*Vždyť jsi přítomen mši, / během níž se v krev Kristovu proměňuje/ bílé víno.*“ (str. 96); *Takzvaná silná slova, / jako každá louná škodná zověř, / přelstí svého louce.*“ (str. 53)

Hradecký svým postojem připomíná představy o básnících „ze staré školy“ - přísných, moralizujících a hledajících v černých hlubinách kosmu zprávu o stavu skutečnosti. Ve svých verších se proto nevyhýbá ani patosu, rozmáchlým gestům a jednoznačným odsudkům. A to je právě v jistém smyslu sympatické. Jeho verše jsou na hony vzdálené usebranému hledačství magie každodennosti v kulisách kuchyní, restaurací a vlakových nádraží. Optika jeho poezie nepátrá po detailu, ale daleko spíše po celku, po významu oněch jednotlivostí. „*Tak to prostě chodí v touých Čechách, / kde z nedostatku dále do hloubky jdeš, / o zemi-pevnosti, / jež své střílny míří dounit.*“ (str. 129)

Pavel Knot:

V PRACHU ZELENÉHO DĚSU

Pavel Josefovič Hejátka: V prachu dvacet let (Oftis, 2009)

Slušelo by se předem napsat, že touto recenzí Vám chci přiblížit „básníka“, který ve své nové sbírce *V prachu dvacet let* pojednává o problematice sametové revoluce, a jak sám v úvodníku říká: „*Tato sbírka o podstatě vyjadřuje mé reflexe a dojmy z oné doby a ve verších je zpracována do komických, sarkastických, ale i absurdních a smutných příběhů ...*“ (s. 3). Neučiním tak, protože mi připadá zbytečné prezentovat něco, co se prezentuje tak dobře samo, nikoli však svou kvalitou, ale svou vytrvalostí, která v případě P. J. Hejátka strčí do kapsy i vytrvalce sisyfovské podstaty.

Čtenář, který by se chtěl dozvědět o Hejátkovi více, nechť navštíví jeho web, jež svým obsahem a uceleností daleko převyšují básnické fragmenty toho, kdo se staví být básníkem. Hejátkovy webové stránky představují autorovu „uměleckou tvorbu“, odlišnou od toho, jakou vám na následujících řádcích přiblížím já.

Nebylo by také „od věci“ dodat, že jeho kniha vychází v nakladatelství OFTIS Ústí nad Orlicí, které není zaměřeno na „uměleckou“ literaturu a mimo knih vydává ještě betlémy, kalendáře, kalendářičky, pohlednice, vánoční a novoroční přání atd. I tady je třeba vidět velkou snahu P. J. Hejátka soustředit se více na sebe-propagaci než na vlastní básnický svět. Tento zelený potulný bard vytrvale a s chutí prezentuje své říkanky, kam až české oko dohlédne.

Pokud ztotožníme básníka s lyrickým subjektem, což jistě forma „říkanky“ a výraz protestsongu dovoluje, nechme o strachu o kult vlastní osobnosti promluvit samotného autora: „*Opět se bojím a tak / o koutě se krčím, / že na mne nepřijdou!*“ (str. 11) Přešunme se ale k textu, ke kterému jsem se dostal, po rozstřížení stránek nůžkami (patrně pozůstatek jednoho z betlémů) i já.

Na stránkách této tenké knižky nacházíme jednostranný pohled na sametovou revoluci. Předem bych chtěl zklamat příznivce básnických obrazů, nenašel jsem jediný. Hejátkův text je psán otevřeně a autor nevyužívá k vyjádření svých názorů žádné básnické prostředky, kromě těch, jež známe z budovatelské poezie, jako je výrazné metrum, které může sloužit pouze svému účelu, kterým je memorování dané informace a její utvrzení čtenáři: „*Povedal mi, ujo Larry, / myslí radši na dolary. / Nebud' sprostý pobejda, / vykašli se na Eura.*“ (str.15) Ke slovu zde není básnický nijak přístupováno, je znásilněno, vulgarizováno a osekáno pouze na svůj funkční účel. Neslučitelným způsobem se zde mísí budovatelská rétorika („*Z teroristy humanista. / (...) vyschlá stará busta / a komorník čtoucí jména / čerstvě popravených.*“ – str. 21) a mluvená řeč („*Rylí jsme rypákem / kloplí panák za panákem / pro vlastní i nové okupanty.*“ – str. 37).

Pod pojmem reflexe jsem vždy rozuměl mnohostranný náhled na skutečnost, zamyšlení se nad problémem prostředky, které básnická imaginace opravdu poskytuje. V Hejátkově pojetí

nedochází naplnění ani reflexe, ani poezie. Všechny básně, zobečnám-li dostatečně problém sbírky, jsou pouze plačtivým svědectvím člověka neschopného se orientovat ve světě, jsou variací jednoho a téhož tématu – variací pocitu člověka, který už nechce žít ve své zemi a hledá pro to důvody. Zajímavým zamyšlením by mohlo být, jak se vlastně rodí taková báseň. Básník, který má apriorně svůj pohled na realitu jako Hejátka, na němž už nechce vůbec nic měnit, nachází ve všech věcech to samé. Není schopen přehodnotit realitu, jejíž projevy vedou stále k jedinému, jako motiv se opakujícímu, závěru: „*(...) A tak moja rodina / tak nák zhoľa přežívá...!*“ (str.15) Na takovém pohledu není smutné pouze to, že dogmatem nelze dojít k ničemu pozitivnímu, ale také to, že se v něm nedá myslet ani žít.

Protikladem takového zhrzeného a plačtivého básníka je pohled, který se snaží realitu prostřednictvím básně objevovat, čemuž odpovídá i svět jeho díla. Motivy jsou proměnné, protože jsou „výsledkem“ okamžité inspirace citlivého básnického subjektu, inspirace například každodenní realitou. Je to model „myslící“ a „vidoucí“ a pro Hejátka jdoucího tunelem sebe sama možná inspirace pro další tvorbu.

Nahlédneme-li básně chronologicky, nacházíme zde podobný subjekt, který je nespokojený se svým prostředím: „*Být zde a ještě k tomu / v jednom těle ? / Prochcaný názory vychcaných / naruby.*“ (s. 5); „*Kde začít a kde skončit? / Kdy se narodit, kdy třebaš / z okna skočit (...)*“ (str. 6); nebo na další stránce variace téhož, do třetice to samé: „*Je tomu dvacet let, / kdy jsem vešel do vnitřní / emigrace...*“ (str. 8) Zde citací zanechám, k úplnosti by jich bylo čtyřicet, jako stran knihy.

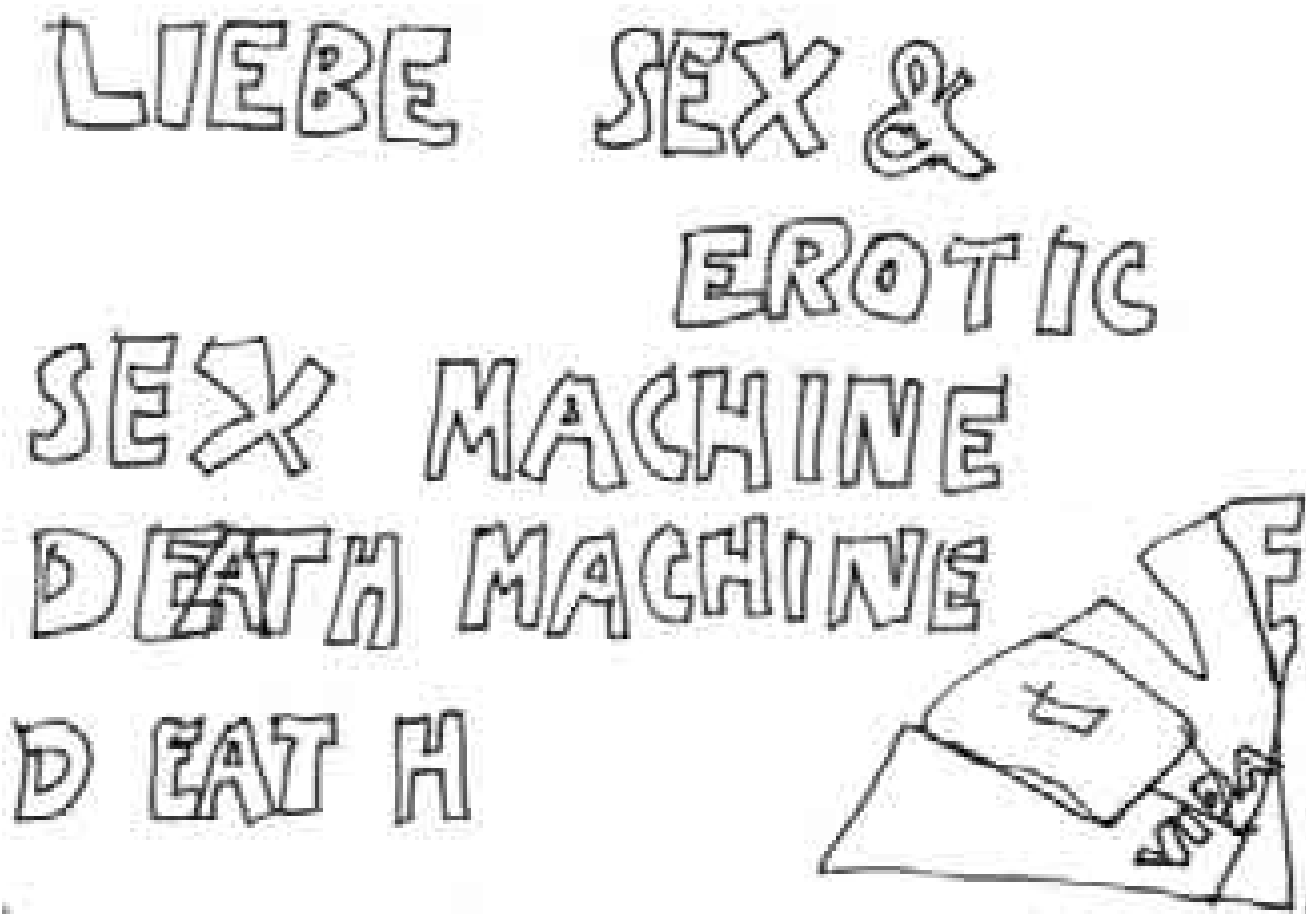
Lyrický subjekt je zhrzený nejen hmotnou stránkou světa, ale dokonce se propracovává i „hlouběji“ až do roviny abstraktní - zklamání slibem: „*(...) / je třeba nejen her a chleba / ale i pár dodržených slibů / (...)*“ (str. 9). Škoda, že básník, jenž se prezentuje jako citlivý subjekt („*Nejsem stejný, / byt' taky z masa a kostí ...*“ - str. 14), který „vidí“, na co ostatní teprve přijdou, není schopen podat rádooby niterné pocity bez patosu a v obraze, kde by byla cítit předaná zkušenost. Namísto toho čteme rétorické parafráze budovatelské poezie, posílené o své půlstoleté zpoždění: „*Je vážně třeba, / bojovat za ještě ničím / nenamazaný chleba? / Střílet se v poločase ? / Lámat se v pase / se zlomeným hlasem / před vrahy z Wall Streetu.*“ (str. 19)

Dalším z problémů Hejátkovy tvorby je motivická nesourodost. Jeho pohled na realitu je předem daný a hledá pro něj kolem sebe pouze argumenty. Tyto argumenty jsou v básních vyjádřeny v motivech, jež bychom našli v nespočtu protestsongů, ale i v proletářské poezii, po jejíž živosti si neustále kladu otázku, kterou hned po vyřčení zavrhuji. Hejátka je schopen pro „svůj boj“ povolovat motivy z tak rozmanitých končin, že jejich soužití lze nazvat snad jen exotikou dějepisného atlasu nebo nesourodou užvaněnou říkankou se stejnou rétorikou a patosem: „*Chudáky*

zažil jsem držet půst / a břichatce – přežírat se / bůčkem a pečenými bažanty!“ (str. 7) Jakkoli nesourodě tyto motivy působí, musím se přiznat, že jsem někdy až zaskočen, kam je, pokud Hejátka pustíme do širokého pojmu současné české poezii, možné až zajít: „Zapomněli jsme na ostnác / a zpíváme si La Vida, / posloucháme Michala Davida (...)“ (str.18) O několik stránek dále najdeme vyjádření stejného pocitu úplně jinak: „Lítost podél aleje / vítězných praporů“. Je to síla variace nebo nesourodost?

Nezbývá než si závěrem položit otázku, v čem jsou Hejátkovy verše nové a přínosné. Jelikož se sám bojím odpovědět, nechám to na čtenáři. Hejátka zcela dogmaticky vypracovává model třídní nespravedlnosti, který známe již z padesátých let. Rozpracování jeho světa je stejně bipolární jako bylo za éry komunismu, z jehož pojetí světa rozhodně vychází: „Naše Otcina je uylhaná / očima očima s úšklebkem / ze Západu. / (...)“ (str. 12) Hejátkovy verše ovšem nemyslí, pouze epigonsky kopírují – bohužel to, co již například Jan Trefulka v roce 1953 nenazval literaturou. Je třeba si uvědomit, že takto bipolární svět je naprosto zjednodušený a Hejátkova míra básnického přínosu je tedy nulová. Nalézáme

zde téměř všechny stereotypy, které známe z padesátých let. Jsem si vědom podružnosti svého počínání soudit něco, co už kritika dávno odsoudila, ale cítil jsem potřebu upozornit na něco, co se tváří být něčím jiným. Tedy Hejátkovy tendenční říkanky poezí. Hejátka už ve svém úvodu předpokládá, že se jeho kniha stane knihou na „indexu“. Bude, ale ne docela. Nebude na indexu protinázoru, což by vyžadovalo myšlení nejen poezí, ale i vlastní názor na problémy. Knihu připisují na index trapnosti a komunistického dogmatu ke spokojenosti autora. V každé době je nepopulární vydávat díla, jež nejdou s územ, který lze v daném čase označit za moderní. V tomto lze Hejátkovi upřímně přiznat velkou dávku originality. Jde snad proti všemu, co na západní straně světa nalézá, a to razantně a bez rozmyslu. Doufám, že jsem čtenáři přiblížil jednoho z revolucionářů, který je spíše revolucionářem sebe sama, než své doby. Podle rozpětí jeho motivů lze s určitostí říct, že revoluci má Hejátka v sobě samém. Nestaví se proti společnosti, již není schopen pojmenovat jinak, než to udělali jiní před padesáti lety. Čtenář z tohoto díla vyčte smutný příběh člověka s problémem vlastní identity nebo literární mystifikaci.

AUTOŘI ILUSTRACÍ:

DARINA ALSTER

(* 1979, Praha)

Darina Alsterová je výtvarnice, performerka a vtělení Bianky Braselli. Vystudovala výtvarnou výchovu na Pedf UK a Akademii výtvarných umění v ateliéru monumentální tvorby. Velmi nepřehlédnutelně žije, vystavuje a performuje napříč časem.

Nahlas mluví a zpívá.

MIKULÁŠ

(* 21. 7. 1982, Praha)

Výtvarný umělec využívající principů malby nezávisle na použitém médiu...

Recyklací materiálu i forem v kombinaci s "novým" osobním obsahem improvizuje v široké škále možností. Enviromentalní obrazové instalace, často komunikující s nabídnutou architekturou, zapojuje hudební prvky (music telephone), do svých výstav zve rozmanité hudebníky a performery. Barevné působení obrazů se snaží rozšířit do prostoru použitím ultra-fialového i dalších odstínů světelných trubíc a jiných zdrojů světla. Netají se inspirací psychedelickým uměním, da-da i otevřeností soudobé fotografie.

Od roku 1999 se zabývá pořádáním výstav a multimediálních večerů s kolektivem mladých umělců v kavárně V. KOLONA, v posledních dvou letech doplněným cyklem výstav jednotlivců. Kavárna v areálu P. L. Bohnice je součástí resocializačního programu Greendoors, kulturní činnost umožňuje přirozený kontakt pacientů s prostředím vně ústavu.

(1 x ANO) + (21 x NE) = x

Vodotěsné a nadčasové hodnoty jsou předmětem víry, věcí poezie je propustná a sdílená současnost.

Poezie není destilát osobního metafyzického prožitku či zjištění, ale katalyzátor rozhovoru, který vyrušuje při hodině matematiky, dějepisu, českého jazyka a literatury, tělocviku atd.

Tato koncepce nikoho předem neodmítá. Jen vyslovuje teze blízké redaktorům Psího vína a formuluje jejich představu o náplni časopisu pro současnou poezii.

Jsou nám blízké texty, které nutí hledat, texty, jež kladou otázky, co je poezie, jak, proč a s kým. Texty, které nejsou ověřené. Texty, které nejsou úzkostně kultivované a jejich nezřízená kultivovanost se naopak nebojí nastavit hranu. Texty autorů, kteří nepíší esteticky lhostejně. Kteří žijí a nepíší pro samo básnictví a jeho pochybný status z dob romantického génia, symbolistického proroka a modernistického

autisty. Texty, které nechtějí pouze žvatlat a nebojí se zřetelně vyslovovat. Které pokoušejí nečekaná nahlédnutí skutečnosti. Které se brání její automatizaci i automatizaci způsobů, jak ji zachytit.

Jsou nám blízké texty, které nemanifestují zaručenou kvalitu, nemají strach ohýbat literární tradici, reflektují aktuální stav jazyka i komunikace a jejich autoři kriticky uvažují o možnostech živé poezie v proměnlivém kontextu. Texty, které se nevyhýbají akutním tématům a nenechají se svázat dogmatem nadčasovosti umění. Které upřednostňují poetickou komunikaci před soukromými uměleckými afekty svého autora. Texty autorů, kteří si nevztahují kritiku na vlastní osobu a přesto přistupují k textu s plnou odpovědností.

Jsou nám blízcí autoři, kteří se neuspokojí dekorací skutečnosti, čtenáře, ani sebe sama. Jakýkoli daný stav nutí k zvýšené pozornosti.

}~ POSLEDNÍ SLOVO

ANTONÍN MAREŠ

MŮŽETE RYCHLE A SNADNO PROCHÁZET NASTAVENÍM?

Návod na použití:

Vyhledej si a vymysli nejméně jednu metaforu rázu co nejbřesknějšího, afektem prospěkovanou, ubal ji do věty, která – aniž by to její obsah vyžadoval – je po syntaktické stránce komplikovaná v nejvyšší možné míře, a v okamžiku, kdy se nakonec čtenář přece jenom odhodlá přijít smyslu tvého nevěděního přirovnání na kloub, ji překlop do další, stejným způsobem nepřipadné metafory.

Pustá a chaotická tvarosloví...

Jak koketně na sebe dotírají, jakoby jedno druhé utlačovalo; navzájem si na nohy šlapala, super!

Hle, jak uklouzávají do stran a podněcují tak čtenářův nepokoj, perfektní!

Zmatek a chaos, básníku, nicméně je tvým záměrem. Neb ve hře je kamufláž: je třeba zakrýt substantivní nedostatek vlastních zkušeností, empirií a zážitků.

Ale každá tvá věta křičí: Já, já jsem život!

Jsem divoké, vzduté a nespoutané žití samo! A tak je každá tvá věta nucena křičet a žvát, protože pravda to není, a ty to sám dobře víš.

Kdepak, žádná literatura. Porno!

Snaha o potlačení odezvy, přemýšlení, zlikvidování estetického odstupu formou metaforických obrazů, jejichž účelem je přinutit čtenáře k bezprostřednímu, ničím neomezenému bezdechému čumění. Když sám zažívat schopen nejsi, tvůj jazyk a tvé vyjadřování nestačí, ale za každou cenu autorem být chceš.

Namísto abys řekl: „Jen se koukněte, jak lyrický jsem,“ vytrubuješ, básníku, do světa: „Vždyť se podívejte, jak lyrický umím psát!“